

КОДЕКСИ
ТАНДУРУСТИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2017, № 5, қ. 1, мод. 270)

[ФАСЛИ I. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ 1](#)

[БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ АСОСӢ. 1](#)

[Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ. 1](#)

[Моддаи 2. Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тандурустӣ. 6](#)

[БОБИ 2. ТАНЗИМ ВА ИДОРАКУНИИ ДАВЛАТӢ ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ. 6](#)

[Моддаи 3. Принципҳои сиёсати давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ. 6](#)

[Моддаи 4. Танзими давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ. 7](#)

[Моддаи 5. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи тандурустӣ. 7](#)

[Моддаи 6. Ваколатҳои мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ. 8](#)

[Моддаи 7. Ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ. 8](#)

[Моддаи 8. Ҳамкори байниидоравӣ ва ҳамоҳангсозӣ дар соҳаи тандурустӣ. 9](#)

[Моддаи 9. Ҳамкори байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҳифзи саломати аҳоли. 9](#)

[БОБИ 3. НИЗОМИ ТАНДУРУСТӢ. 9](#)

[Моддаи 10. Низомии тандурустӣ. 9](#)

[Моддаи 11. Ҳуқуқи ташкилот ва муассисаҳои давлатии тандурустӣ. 9](#)

[Моддаи 12. Уҳдадорӣҳои ташкилот ва муассисаҳои давлатии тандурустӣ. 10](#)

[Моддаи 13. Маҳдудияти фаъолияти ташкилот ва муассисаҳои тандурустӣ новобаста аз шакли моликият. 10](#)

[Моддаи 14. Иштироки иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва дигар ташкилотҳои ғайритиҷоратӣ дар ҳифзи саломати аҳоли. 10](#)

[Моддаи 15. Масъулияти мақомоти давлатӣ оид ба ҳифзи саломатии аҳоли. 10](#)

[БОБИ 4. МАБЛАҒГУЗОРИИ НИЗОМИ ДАВЛАТИИ ТАНДУРУСТӢ.. 10](#)

[Моддаи 16. Манбаъҳои маблағгузори низоми давлатии тандурустӣ. 10](#)

[Моддаи 17. Баҳисобгирии тарифҳои хизматрасони тиббӣ. 11](#)

[Моддаи 18. Истифодаи захираҳои молиявии низоми давлатии тандурустӣ. 11](#)

[Моддаи 19. Суғуртаи тиббии шаҳрвандон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. 11](#)

[БОБИ 5. ИҶОЗАТНОМАДИҲӢ, ИҶОЗАТДИҲӢ, АККРЕДИТАТСИЯ ВА АТТЕСТАТСИЯ ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ.. 11](#)

[Моддаи 20. Иҷозатномадиҳии фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ. 11](#)

[Моддаи 21. Додани ҳуҷжатҳои иҷозатдиҳӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ. 11](#)

[Моддаи 22. Аккредитатсия дар соҳаи тандурустӣ. 11](#)

[Моддаи 23. Аттестатсияи кормандони соҳаи тандурустӣ. 11](#)

[БОБИ 6. ЭКСПЕРТИЗА ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ.. 12](#)

[Моддаи 24. Экспертиза дар соҳаи тандурустӣ. 12](#)

[Моддаи 25. Экспертизаи сифати хизматрасониҳои тиббӣ. 12](#)

[Моддаи 26. Экспертизаи корношоямии муваққатӣ, тӯлонӣ ё доимӣ. 12](#)

[Моддаи 27. Экспертизаи корношоямии касбӣ ва экспертизаи алоқамандии беморӣ бо касбият. 12](#)

[Моддаи 28. Экспертизаи тиббию иҷтимоӣ. 13](#)

[Моддаи 29. Экспертизаи тиббии ҳарбӣ. 13](#)

[Моддаи 30. Экспертизаи судию тиббӣ, судию рӯҳӣ ва судию наркологӣ. 13](#)

[Моддаи 31. Экспертизаи санитарно-эпидемиологӣ. 13](#)

[Моддаи 32. Экспертизаи маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ. 14](#)

[Моддаи 33. Экспертизаи илмии тиббӣ. 14](#)

[Моддаи 34. Ташҳиси озмоишӣ. 14](#)

[Моддаи 35. Ташҳиси анатомии патологӣ. 14](#)

[БОБИ 7. ҲУҚУҚ ВА УҲДАДОРИҲОИ ШАҲРВАНДОН, БЕМОРОН ВА КОРМАНДОНИ СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ.. 15](#)

[Моддаи 36. Ҳуқуқи шахрвандон ба ҳифзи саломатӣ, таъмини иҷтимоӣ хангоми беморӣ, маъҷубӣ ва гум кардани қобилияти қорӣ. 15](#)

[Моддаи 37. Ҳуқуқи шахрвандон ба беҳбудии экологӣ, беҳатарии санитарии эпидемиологӣ ва радиатсионӣ. 15](#)

[Моддаи 38. Ҳуқуқи шахрвандон ба таъботати истироҳатгоҳию қурортӣ ва истифода бурдани муассисаҳои солимгардонӣ. 15](#)

[Моддаи 39. Ҳуқуқи шахрвандон ба гирифтани маълумот доир ба вазъи саломатӣ ва омилҳои, ки ба саломатӣ таъсир мерасонанд. 16](#)

[Моддаи 40. Ҳуқуқи шахрвандон ба гирифтани товори зараре, ки ба саломатии онҳо расонида шудааст. 16](#)

[Моддаи 41. Ҳуқуқи шахрвандон ба таъмини доруворӣ, кумаки ортопедӣ ва протезӣ. 16](#)

[Моддаи 42. Ҳуқуқи шахрвандон барои гирифтани кумаки тиббӣ, ортопедии протезӣ дар мамлакатҳои дигар. 16](#)

[Моддаи 43. Ҳуқуқи шахрвандон барои даст кашидан аз муоина ва таъботат. 16](#)

[Моддаи 44. Ҳуқуқ ва уҳдадорихои шахрвандони хориҷӣ, шахсони бешаҳрванд ва гурузагон дар соҳаи ҳифзи саломатӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон. 16](#)

[Моддаи 45. Ҳуқуқи модар ба ҳифзи саломатӣ. 17](#)

[Моддаи 46. Ҳуқуқи кӯдак ба ҳифзи саломатӣ. 17](#)

[Моддаи 47. Ҳуқуқҳои бемор. 18](#)

[Моддаи 48. Ҳуқуқ ва маҳдудиятҳои фаъолияти мутахассисони тиббии фарматсевтии ташкилот ва муассисаҳои низоми тандурустӣ. 18](#)

[Моддаи 49. Уҳдадорихои касбии қормандони тиббӣ ва фарматсевтӣ. 19](#)

[Моддаи 50. Уҳдадорихои шахрвандон оид ба риояи талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи тандурустӣ. 19](#)

[Моддаи 51. Уҳдадорихои шахсони никоҳшаванда оид ба гузаштани муоинаи тиббии ҳатмӣ. 19](#)

[Моддаи 52. Уҳдадории шахрвандон оид ба таъмини ҳифзи саломатии кӯдакон. 20](#)

[Моддаи 53. Уҳдадорихои шахрвандони мубталои беморихои сил, қӯзом, вирусӣ норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният, узвҳои таносулӣ ва дигар беморихои хатарнок. 20](#)

[Моддаи 54. Уҳдадорихои шахсони мансабдор ва дигар шахрвандон барои мусоидат ба қормандони тиб дар расонидани кумаки тиббӣ ва пешгирии беморихо. 20](#)

[Моддаи 55. Масъулияти корфармоён ва шахсони мансабдор барои хифзи саломати аҳоли. 20](#)

[Моддаи 56. Масъулияти кормандони тиб ва фарматсевтӣ. 20](#)

[Моддаи 57. Интиқоли коргароне, ки дар чои кор бемор шудаанд. 20](#)

[БОБИ 8. НАМУД ВА ШАКЛҲОИ КУМАКИ ТИББӢ. 20](#)

[Моддаи 58. Намудҳои кумаки тиббӣ. 20](#)

[Моддаи 59. Шаклҳои расонидани кумаки тиббӣ. 21](#)

[БОБИ 9. ТАРБИЯИ КАДРҲОИ СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ ВА ҲУҚУҚИ БА ФАӢОЛИЯТИ ТИББӢ ВА ФАРМАТСЕВТӢ МАШҒУЛ ШУДАН. 21](#)

[Моддаи 60. Тарбияи кадрҳои тиббӣ ва фарматсевтӣ. 21](#)

[Моддаи 61. Ҳуқуқи ба фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ машғул шудан. 22](#)

[Моддаи 62. Танзими бархӯрди манфиатҳо ҳангоми машғул шудан ба фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ. 22](#)

[Моддаи 63. Савганди табиби Ҷумҳурии Тоҷикистон. 22](#)

[Моддаи 64. Фаъолияти илмӣ дар соҳаи тандурустӣ. 23](#)

[Моддаи 65. Гузаронидани озмоишҳои клиникӣ ва тиббию биологӣ, истифодаи усулҳои нави пешгирӣ, ташхис ва табобат 23](#)

[ФАСЛИ 2. МУҚАРРАРОТИ МАХСУС. 23](#)

[БОБИ 10. ФАӢОЛИЯТИ ХУСУСИИ ТИББӢ. 23](#)

[Моддаи 66. Тартиби ташкил ва фаъолияти субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ. 23](#)

[Моддаи 67. Манбаъҳои маблағгузори фаъолияти хусусии тиббӣ. 24](#)

[Моддаи 68. Шартнома ва пардохт барои кумак ва хизматрасонии тиббӣ. 24](#)

[Моддаи 69. Ҳуқуқи субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ. 24](#)

[Моддаи 70. Маҳдудияти субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ. 24](#)

[Моддаи 71. Уҳдадории субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ. 24](#)

[БОБИ 11. ТИББИ ОИЛАВӢ. 25](#)

[Моддаи 72. Принсипҳои фаъолияти тибби оилавӣ. 25](#)

[Моддаи 73. Субъектҳои тибби оилавӣ. 25](#)

[Моддаи 74. Ҳуқуқҳои мутахассисони тибби оилавӣ. 26](#)

[Моддаи 75. Уҳдадорӣҳои мутахассисони тибби оилавӣ. 26](#)

[БОБИ 12. ТИББИ ХАЛҚӢ.. 26](#)

[Моддаи 76. Ҳуқуқи шахсоне, ки ба тибби халқӣ машғуланд. 26](#)

[Моддаи 77. Уҳдадорӣи шахсоне, ки ба тибби халқӣ машғуланд. 27](#)

[Моддаи 78. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии табибони халқӣ. 27](#)

[Моддаи 79. Ҳуқуқи фаъолият дар соҳаи тибби халқӣ. 27](#)

[Моддаи 80. Ташкил кардан ва барҳам додани ташкилот ва муассисаи тибби халқӣ. 27](#)

[Моддаи 81. Иттилоот дар бораи фаъолият, хизматрасонӣ ва маводи доруворӣи тибби халқӣ. 28](#)

[Моддаи 82. Озмоиши клиникӣ, бақайдгирии давлатӣ ва талабот ба маводи доруворӣи тибби халқӣ. 28](#)

[БОБИ 13. СОЛИМИИ РЕПРОДУКТИВӢ ВА ҲУҚУҚҲОИ РЕПРОДУКТИВИИ АҲОЛӢ.. 28](#)

[Моддаи 83. Ҳифзи солимии репродуктиви аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. 28](#)

[Моддаи 84. Ҳуқуқҳои репродуктиви шахрвандон ва кафолати амалишавии онҳо. 28](#)

[Моддаи 85. Озодии шахрвандон дар муносибатҳои репродуктивӣ. 29](#)

[Моддаи 86. Ҳуқуқҳои шахсони ба ташкилотҳои ҳифзи солимии репродуктивӣ муроҷиаткунанда. 29](#)

[Моддаи 87. Ҳуқуқ барои қабули қарори мустақилона нисбат ба ҳомиладоршавӣ ва пешгирии он. 29](#)

[Моддаи 88. Ҳуқуқи наврасону ҷавонон ба ҳифзи солимии репродуктивӣ. 29](#)

[Моддаи 89. Ҳуқуқ ба таъбири беэришӣ. 30](#)

[Моддаи 90. Донорӣ ва тарзи нигоҳдорӣи ҳуҷайраҳои чинсӣ. 30](#)

[Моддаи 91. Ҳомиладоркунии сунъӣ ва ё кӯчонидани ҷанин. 30](#)

[Моддаи 92. Қатъи сунъии ҳомиладорӣ. 30](#)

[БОБИ 14. ТАЪМИНИ МОДАРОНУ КӢДАКОН БО КУМАКИ ТИББИЮ САНИТАРӢ.. 31](#)

[Моддаи 93. Таъмини қонунҳои ҳомиладор ва кӯдакони навзод бо кумаки тиббию санитарӣ. 31](#)

[Моддаи 94. Назорати таълими меҳнатию истехсолӣ ва шароити меҳнати кӯдакон. 31](#)

[Моддаи 95. Муоинаи тиббӣ ва эмкунии ҳатмии кӯдакон. 31](#)

[БОБИ 15. ҲИМОЯИ ҒИЗОИ КҶДАКОН.. 31](#)

[Моддаи 96. Муомилоти ғизои кӯдакон ва ғизои таъйинотӣ. 31](#)

[Моддаи 97. Маҳдуд кардани фаъолияти истехсолкунанда ва паҳнкунандаи ғизои таъйинотӣ. 31](#)

[Моддаи 98. Маҳдудиятҳое, ки ба тамғакоғазҳои ғизои таъйинотӣ дахл доранд. 32](#)

[Моддаи 99. Маҳдудиятҳое, ки ба тамғакоғазии шишачаҳои шир \(ширдӯшӣ\), маккаку пистонакҳо дахл доранд. 33](#)

[Моддаи 100. Маводи иттилоотӣ ва маърифатӣ дар бораи ғизодиҳии табиӣ \(синамаконӣ\) 33](#)

[Моддаи 101. Маводи иттилоотӣ ва маърифатӣ доир ба ғизои омехтаи кӯдакон, ғизои омехта барои кӯдакони ширмаки аз яқсола калон ва дар бораи шишачаҳои шир \(ширдӯшӣ\) 33](#)

[Моддаи 102. Маҳдудиятҳо дар фаъолияти кормандони тиб, ки ба ҳифзи солимии модару кӯдак машғуланд. 33](#)

[БОБИ 16. ҲИФЗИ СОЛИМИИ ЧАМБЪИЯТӢ.. 33](#)

[Моддаи 103. Мақсад ва намудҳои пешгирии бемориҳо. 34](#)

[Моддаи 104. Ташаккули тарзи ҳаёти солим.. 34](#)

[Моддаи 105. Муоинаҳои тиббӣ. 34](#)

[Моддаи 106. Эмкунҳои пешгирикунанда, нақшавӣ ва ҳатмӣ. 34](#)

[Моддаи 107. Пешгирии пайдоиш ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ, паразитарӣ ва ғайрисироятӣ оммавӣ. 35](#)

[Моддаи 109. Чорабиниҳои махсуси пешгирии бемориҳо, ки барои атрофиён хатарноканд. 36](#)

[БОБИ 17. ТАЪМИНИ АМНИЯТИ САНИТАРИЮ ЭПИДЕМИОЛОГӢ.. 36](#)

[Моддаи 110. Таъмини амнӣи санитарӣи эпидемиологӣ. 36](#)

[Моддаи 111. Бамеъёрдорӣи давлатӣи санитарӣи эпидемиологӣ. 36](#)

[Моддаи 112. Талаботи санитарӣи эпидемиологӣ. 37](#)

[Моддаи 113. Бақайдгирӣ ва таҳқиқи ҳолатҳои бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ, бемориҳои касбӣ, осеббинӣ ва захролудшавӣ. 37](#)

[Моддаи 114. Мониторинги санитарно-эпидемиологӣ. 37](#)

[Моддаи 115. Муҳофизати санитарии ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон. 38](#)

[Моддаи 116. Қорӣ намудани карантин ҳангоми пайдошавии эпидемияи бемориҳои сироятӣ. 38](#)

[Моддаи 117. Қорабиниҳои дезинфексионӣ, дезинсексионӣ ва дератизатсионӣ. 38](#)

[Моддаи 118. Беҳатарии маҳсулоти ҳӯрокворӣ. 38](#)

[Моддаи 119. Бақайдгирии давлатии навъҳои алоҳидаи мавод ва моле, ки ба инсон таъсири зараровар мерасонанд. 38](#)

[Моддаи 120. Таъмини беҳатарии радиатсионӣ. 39](#)

[БОБИ 18. МАВОДИ ДОРУВОРӢ ВА ФАЪОЛИЯТИ ФАРМАТСЕВТӢ.. 39](#)

[Моддаи 121. Муомилоти маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ, танзими фаъолияти фарматсевтӣ. 39](#)

[Моддаи 122. Фаъолияти ширкатҳои фарматсевтӣ ва намоёндагии онҳо. 39](#)

[Моддаи 123. Таҳлили этикии маводи доруворӣ. 39](#)

[БОБИ 19. ДОНОРИИ ХУН ВА ҚУЗЪҲОИ ОН.. 39](#)

[Моддаи 124. Фаъолияти донорони хун. 40](#)

[Моддаи 125. Гурӯҳҳои донорони хун. 40](#)

[Моддаи 126. Ташкили ҳаракати донорӣ. 40](#)

[Моддаи 127. Уҳдадорӣҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот оид ба рушди донории хун ва қузъҳои он. 40](#)

[Моддаи 128. Уҳдадорӣҳои маъмурияти корхона ва ташкилотҳо оид ба мусоидати донории хун ва қузъҳои он. 40](#)

[Моддаи 129. Ҳимояи ҳуқуқи донорони хун аз тарафи давлат. 40](#)

[Моддаи 130. Қорабиниҳои дастгирии иҷтимоии донорони хун. 41](#)

[Моддаи 131. Қораҳои дастгирии иҷтимоии шахсоне, ки бо унвони фахрии Донори ифтихории Тоҷикистон мукофотонида шудаанд. 41](#)

[Моддаи 132. Уҳдадорӣҳои донорони хун. 41](#)

[Моддаи 133. Ташкилотҳои тандурустие, ки бо тайёр кардан, коркард, нигоҳдорӣ ва таъмини беҳатарии хуни донорӣ ва қузъҳои он машғуланд. 41](#)

[Моддаи 134. Тартиби иваз намудани хуни донорӣ ва чузъҳои он, доруворӣ аз хуни донорӣ ва баровардани онҳо аз ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон. 42](#)

[БОБИ 20. ПАЙВАНДСОЗИИ УЗВ ВА \(Ё\) БОФТАҲОИ ИНСОН. 42](#)

[Моддаи 135. Шароит ва тартиби пайвандсозии узв ва \(ё\) бофтаҳои инсон. 42](#)

[Моддаи 136. Номгӯи маводи пайвандсозӣ. 42](#)

[Моддаи 137. Маҳдудсозии доираи донорҳои зинда. 42](#)

[Моддаи 138. Розигии ретсипиент барои пайвандсозии узв ва \(ё\) бофтаҳои инсон. 43](#)

[Моддаи 139. Иҷозат барои гирифтани узв ва \(ё\) бофтаҳо аз майит. 43](#)

[Моддаи 140. Шароитҳои гирифтани узв ва \(ё\) бофтаҳо аз донори зинда барои пайвандсозӣ. 43](#)

[Моддаи 141. Ҳуқуқҳои донор. 43](#)

[Моддаи 142. Маҳдудиятҳо ҳангоми гирифтани узв ва \(ё\) бофтаҳо аз донори зинда. 43](#)

[Моддаи 143. Манъ будани фуруши узв ва \(ё\) бофтаҳои инсон. 43](#)

[Моддаи 144. Манъи ошкор намудани маълумот дар бораи донор ва ретсипиент. 43](#)

[БОБИ 21. РАСОНИДАНИ КУМАКИ ТИББӢ БА ГУРӢҲҲОИ АЛОҲИДАИ ШАҲРВАНДОН. 44](#)

[Моддаи 145. Расонидани кумаки тиббӣ ба шаҳрвандоне, ки таҳти таъсири шуоъҳои ионизатсияшуда қарор доштанд. 44](#)

[Моддаи 146. Расонидани кумаки тиббӣ ба шаҳрвандоне, ки дар натиҷаи офатҳои табиӣ зарар дидаанд. 44](#)

[Моддаи 147. Расонидани кумаки тиббию санитарӣ ба шаҳрвандоне, ки ба тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш машғуланд. 44](#)

[Моддаи 148. Расонидани кумаки тиббӣ ба шахсоне, ки озодии онҳо маҳдуд мебошад. 44](#)

[БОБИ 22. ТАНЗИМИ МУНОСИБАТҲОИ АЛОҲИДА ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ. 44](#)

[Моддаи 149. Тартиби амалиёти ҷарроҳӣ, гузаронидани хун ва чузъҳои он ва истифодаи усулҳои мураккаби ташҳис. 44](#)

[Моддаи 150. Муайянкунии лаҳзаи фавт. Манъи эвтаназия. 44](#)

[Моддаи 151. Инъоми анатомӣ. 45](#)

[БОБИ 23. ҲИФЗИ АҲОЛӢ АЗ БЕМОРИИ СИЛ. 45](#)

[Моддаи 152. Расонидани кумаки зидди бемории сил. 45](#)

[Моддаи 153. Назорати диспансерӣ. 45](#)

[Моддаи 154. Ташҳиси ҳатмӣ ва табобати мачбурии беморони сил. 45](#)

[Моддаи 155. Мушоҳидаи давлатии оморӣ дар соҳаи ҳимояи аҳоли аз бемории сил. 46](#)

[Моддаи 156. Ҳуқуқи шахсони гирифтори бемории сил ва ё вобаста ба он таҳти назорати диспансерӣ қарордошта. 46](#)

[Моддаи 157. Уҳдадорихои шахсони гирифтори бемории сил ва ё вобаста ба он таҳти назорати диспансерӣ қарордошта 46](#)

[Моддаи 158. Дастгирии иҷтимоии шахсони гирифтори бемории сил ва ё вобаста ба он таҳти назорати диспансерӣ қарордошта. 47](#)

[Моддаи 159. Дастгирии иҷтимоии кормандони тиб ва дигар кормандоне, ки дар расонидани кумаки зидди бемории сил иштирок мекунанд. 47](#)

[БОБИ 24. МУҚОВИМАТ БО ВИРУСИ НОРАСОИИ МАСУНИЯТИ ОДАМ ВА БЕМОРИИ ПАЙДОШУДАИ НОРАСОИИ МАСУНИЯТ.. 47](#)

[Моддаи 160. Сиёсати давлатӣ дар самти муқовимат бо вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният. 47](#)

[Моддаи 161. Азназаргузаронии тиббӣ. 48](#)

[Моддаи 162. Назорати тиббии шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам.. 49](#)

[Моддаи 163. Ҳуқуқи шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният 49](#)

[Моддаи 164. Масъулияти шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам.. 49](#)

[Моддаи 165. Манъи маҳдуд намудани ҳуқуқи шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам.. 49](#)

[Моддаи 166. Кумаки тиббию иҷтимоӣ ва равоншиносӣ, инчунин чорабиниҳои дорои хусусияти пешгирикунанда дар муассисаҳои низоми иҷроӣ чазои ҷиноятӣ. 50](#)

[Моддаи 167. Ҳифзи иҷтимоии шахсони мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният ва аъзои оилаи онҳо. 50](#)

[Моддаи 168. Ҳуқуқи падару модароне, ки кӯдакони онҳо мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният мебошанд. 50](#)

[Моддаи 169. Ҳифзи иҷтимоии кормандоне, ки дучори хатари касбии сирояти вируси норасоии масунияти одам мебошанд 51](#)

[Моддаи 170. Ҳуқуқ ва масъулияти кормандони тиббии мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният. 51](#)

[Моддаи 171. Имтиёзҳои меҳнатии кормандоне, ки ба шахсони бо вируси норасоии масунияти одам сироятшуда ва мубталои бемории пайдошудаи норасоии масуният кумаки тиббӣ мерасонанд. 51](#)

[Моддаи 172. Ҳамоҳангсозӣ, мониторинг ва арзёбии самаранокии муқовимат бо вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният. 52](#)

[Моддаи 173. Ҳамкориҳои байнисоҳавӣ дар муқовимат ба вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният. 52](#)

[Моддаи 174. Ҳуқуқ ба пешгирии вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният. 52](#)

[БОБИ 25. РАСОНИДАНИ КУМАКИ ТИББИЮ ИҚТИМОӢ БА ШАХСОНИ ГИРИФТОРИ БЕМОРИҲОИ РӢҲӢ. 53](#)

[Моддаи 175. Маҳдуд кардани ҳуқуқҳои шахсони гирифтори бемории рӯҳӣ. 53](#)

[Моддаи 176. Ташҳис ва таботати шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ. 53](#)

[Моддаи 177. Намояндагии манфиатҳои қонунии шахсоне, ки ба онҳо кумаки тиббии рӯҳӣ расонида мешавад. 53](#)

[Моддаи 178. Таботати маҷбурии шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ, ки кирдори ба ҷамъият хавфнок содир намудаанд. 54](#)

[Моддаи 179. Муоинаи тиббии рӯҳӣ барои ҳалли масъалаи муносиб будани шахрванд ба хизмати ҳарбӣ. 54](#)

[Моддаи 180. Ҳамкориҳои муассисаҳои кумаки тиббии рӯҳӣ бо мақомоти қорҳои дохилӣ. 54](#)

[Моддаи 181. Кумаки тиббии рӯҳӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ, ки давлат қафолат медиҳад. 54](#)

[Моддаи 182. Муассиса ва шахсоне, ки кумаки тиббии рӯҳӣ мерасонанд. 55](#)

[Моддаи 183. Мустақилияти табиби бемориҳои рӯҳӣ ҳангоми расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ. 55](#)

[Моддаи 184. Қафолат ва имтиёзҳои табибони бемориҳои рӯҳӣ, табибони ихтисосҳои дигар, ҳайати тиббӣ ва дигар ҳайат, ки дар расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ ширкат меварзанд. 55](#)

[Моддаи 185. Асосҳо барои бистарӣ намудан дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ. 55](#)

[Моддаи 186. Ба таври таъҷилӣ дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистарӣ намудани шахсоне, ки қобилияти дарк намудани қабули бошӯуроинаи қарорро аз даст додаанд. 56](#)

[Моддаи 187. Муоинаи маҷбурии шахсон дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ. 56](#)

[Моддаи 188. Тартиби баррасии ариза дар бораи таботат ва муоинаи шахсон дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ. 56](#)

[Моддаи 189. Огоҳсозӣ дар бораи бистарӣ намудани шахс дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ. 56](#)

[Моддаи 190. Ҳуқуқ ва уҳдадорӣҳои шахсони дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистаришуда. 56](#)

[Моддаи 191. Асос барои ҷой додани шахс дар муассисаҳои рӯҳу асаби мақомоти ҳифзи иҷтимоии аҳоли. 57](#)

[Моддаи 192. Назорати ҷамъиятӣ оид ба риоя намудани ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шахс ҳангоми расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ. 57](#)

[БОБИ 26. РАСОНИДАНИ КУМАКИ ТИББИЮ ИҶТИМОӢ БА БЕМОРОНИ НАРКОЛОӢ. 57](#)

[Моддаи 193. Принципҳои расонидани кумаки наркологӣ. 57](#)

[Моддаи 194. Намудҳои кумаки наркологӣ ва ҳифзи иҷтимоие, ки давлат кафолат медиҳад. 57](#)

[Моддаи 195. Ҳуқуқҳои шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ. 57](#)

[Моддаи 196. Маҳдуд намудани ҳуқуқҳои шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ. 58](#)

[Моддаи 197. Вазифаҳои муассисаҳои табобатӣ пешгирикунандае, ки кумаки беморхонавии наркологӣ мерасонанд. 58](#)

[Моддаи 198. Уҳдадорӣҳои кормандони тиббии муассисаҳои наркологӣ. 58](#)

[Моддаи 199. Асосҳо барои бистарикунонӣ дар беморхонаи наркологӣ. 59](#)

[Моддаи 200. Бақайдгирӣ ва назорати диспансерии шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ. 59](#)

[Моддаи 201. Мустақилияти табибони нарколог ва бемориҳои рӯҳӣ ҳангоми расонидани кумаки наркологӣ. 59](#)

[Моддаи 202. Муоинаи тиббии шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ. 59](#)

[Моддаи 203. Табобати маҷбурии шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ. 59](#)

[Моддаи 204. Ҳамкорӣҳои муассисаҳои наркологӣ бо мақомоти ҳифзи ҳуқуқ. 60](#)

[Моддаи 205. Тавонбахшии шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ. 60](#)

[Моддаи 206. Тартиби муайян намудани майзадагӣ, захрмандӣ ё нашъамандӣ. 60](#)

[Моддаи 207. Мониторинг, баҳодихӣ ва таҳлили вазъи нашъамандӣ. 60](#)

[Моддаи 208. Пешгирии вобастагӣ аз воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва машруботи спиртӣ. 60](#)

БОБИ 27. ҲИМОЯИ ТИББИЮ ИҶТИМОИИ ШАҲРВАНДОНИ МУБТАЛОИ ДИАБЕТИ ҚАНД.. 60

Моддаи 209. Асосҳои сиёсати давлатӣ ва принципҳои ҳимояи тиббию иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд 60

Моддаи 210. Ҳуқуқҳои шаҳрвандони мубталои диабети қанд. 61

Моддаи 211. Низоми давлатии таъмини дастрасӣ ба маводи доруворӣ барои шаҳрвандони мубталои диабети қанд. 61

Моддаи 212. Таъмини ҳимояи иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд. 61

Моддаи 213. Таъмини ҳуқуқи кӯдакони мубталои диабети қанд ба ҳифзи саломатӣ. 62

Моддаи 214. Ташҳиси пешакии диабети қанд. 62

Моддаи 215. Пешгирии оризаҳои вазнини диабети қанд. 62

Моддаи 216. Феҳристи давлатии шаҳрвандони мубталои диабети қанд. 62

БОБИ 28. НАЗОРАТИ ДАВЛАТӢ ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ.. 62

Моддаи 217. Назорати давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ. 62

Моддаи 218. Назорати давлатӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ. 63

Моддаи 219. Назорати давлатӣ дар соҳаи фаъолияти фарматсевтӣ, муомилоти маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ. 63

Моддаи 220. Назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ. 63

БОБИ 29. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ.. 67

Моддаи 221. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Кодекси мазкур. 67

Моддаи 222. Аз эътибор соқит донишҷӯи баъзе санадҳои қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон. 67

Моддаи 223. Мавриди амал қарор додани Кодекси мазкур. 68

Кодекси мазкур муносибатҳои ҷамъиятиро дар соҳаи тандурустӣ ба танзим дароварда, ба татбиқи ҳуқуқҳои конституционии шаҳрвандон ва ҳифзи саломатӣ равона карда шудааст.

ФАСЛИ I. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ АСОСИӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Кодекси мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- **аккредитатсия дар соҳаи тандурустӣ** – расмиёти эътирофшудаи ваколоти муассисаҳои тандурустӣ оид ба амалӣ намудани фаъолияти муайяни тиббӣ;

- **амнияти санитарӣ ва эпидемиологияи аҳоли** – вазъи саломатии аҳоли ва муҳити зисти одамон, ки тавассути он таъсири зарарноки омилҳои муҳити зист ба инсон вучуд надорад ва шароити мусоиди фаъолияти ӯ таъмин карда мешавад;

- **амалияи хусусии тиббӣ** – фаъолият оид ба расонидани кумаки тиббӣ аз ҷониби шахсони дорой таҳсилоти миёна ва олии касбии тиббӣ мутабоқи ихтисосашон, дар асоси иҷозатномае, ки бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дода шудааст;

- **аттестатсияи кормандони соҳаи тандурустӣ** – раванди муайян намудани сатҳи касбият, салоҳияти касбӣ, сатҳи дониш ва маҳорату малакаи амалии корманд;

- **афканишоти иондор** – афканишоте, ки ҳангоми таъзияи радиоактивӣ, табдилёбии ҳастай, боздории зарраҳои заряддоршудаи дар модда ба вучудомада, ҳангоми таъсири мутақобила бо муҳит ионҳои аломатҳои гуногундоштаро ба миён меорад;

- **банақшагирии оила** – қобилияти шахсони алоҳида ва ҷуфтҳое, ки таваллуди шумораи муайяни фарзандонро бо риояи фосолаи байни таваллуд пешбинӣ менамоянд ва ноил мегарданд;

- **барҳӯрди манфиатҳо** – ҳолате, ки дар он манфиати шахсии кормандони тиббӣ фарматсевтӣ ҳангоми амалӣ намудани фаъолияти кориашон бо мақсади гирифтани фоида тавассути ширкатҳои фарматсевтӣ ва ё намоёндагии онҳо метавонад боиси бевичдонона иҷро гардидани фаъолиятҳои касбии мутахассисони соҳаи тандурустӣ ва бар хилофи манфиатҳои бемор гардад;

- **барқарорсозии тиббӣ ва иҷтимоӣ** – барқарорсозии саломатии беморон бо истифодабарии маҷмӯи ҷорабиниҳои тиббӣ, иҷтимоӣ ва меҳнатӣ, барои ҷалби беморон ба меҳнат, ҳамроҳшавӣ ба ҳаёти оилавӣ ва ҷамъиятӣ;

- **бемориҳои наркологӣ** – вайроншавии солимии рӯҳӣ ва соматикӣ, ки ба истеъмоли ғайритиббӣи воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва ба онҳо баробаркардашуда, машруботи спиртӣ вобаста буда, оқибати он ташаккул ёфтани вобастагии рӯҳӣ аз моддаҳои номбаршуда ва таназзули иҷтимоӣ мебошад;

- **бемориҳои сироятӣ** – бемориҳои сироятии инсон, ки пайдоиш ва паҳншавии онҳо ба таъсири омилҳои биологӣ ва муҳити зист ба инсон (барангезандаи бемориҳои сироятӣ) ва имконоти гузариши чунин бемориҳо аз инсон ба ҳайвони бемор ба инсон солим вобастагӣ дорад;

- **бемориҳои оммавии ғайрисироятӣ** – бемории инсон, ки пайдоиши он ба таъсири омилҳои ҷисмонӣ, кимиёвӣ ва ҷиҷимонии муҳити зист вобаста аст;

- **бемории касбӣ** – беморие, ки ба он корманд бар асари таъсири омилҳои хатарнок ё зараровари истеҳсоли ғирифтор шудааст;

- **бемориҳои паразитарӣ** – ҳолати сироятёбӣ бо соддатаринҳо ё сироятёбӣ аз кирмҳо, ки дар натиҷаи он шаклҳои гуногуни ҷараёни сироятӣ инкишоф меёбанд;

- **бемории сил** – бемории сироятӣ, ки барангезандааш гурӯҳи микобактерияҳои сил буда, асосан бо қатраҳои оби даҳон ва нафас паҳн мешавад;

- **бемории пайдошудаи норасоии масуният** – давраи интиҳои сироятёбӣ, ки онро вируси норасоии масунияти одам боис шудааст;

- **безуриётӣ** – надоштани қобилияти наслофарӣ;

- **бофта** – силсилаи ҳуҷайраҳо ва маҳсули онҳо (моддаҳои байни ҳуҷайравӣ), ки аз ҷиҳати умумияти сохт, фаъолият ва инкишофи худ муттаҳид шудаанд (бофтаи рӯйпӯшкунанда, хун, зулола (лимфа), пайвасткунандаи асли, тағояк, устухон, мушак, асаб);

- **вируси норасоии масунияти одам** – вирусе, ки ҳолати норасоии масуниятро дар организми одам ба вуҷуд меорад;

- **воситаҳои худназораткунӣ** – тести ташхисӣ ва асбобҳои, ки имконияти мустақилона муайянкунии сатҳи глюкозаро дар хун таъмин менамоянд;

- **воситаҳои зидди ҳомиладорӣ** – ҳама гуна воситае, ки қобилияти пешгирии ҳомиладоршавиро дорад;

- **воситаҳои нашъадор** – маводи сунъӣ ё табиӣ, шакли доруворӣ онҳо, инчунин растаниҳои, ки дар конвенсияҳои байналмилалӣ дахлдор ва Рӯйхати миллии воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва прекурсорҳо (минбаъд - Рӯйхати милли) гурӯҳбандӣ шудаанд;

- **гурӯҳҳои маҳсули аҳоли бо хатари бештари сироятёбӣ аз вируси норасоии масунияти одам** – шахсоне, ки метавонанд бо сарчашмаи вируси норасоии масунияти одам алоқа дошта, ҳамчунин дар инкишофи эпидемия ва ҷораҳои ҷавобӣ нақши асосӣ бозанд, аз ҷумла шахсони алоқаватӣ чинии ҳамчунсона дошта, шахсони ғоҳиша ва шахсоне, ки маводи нашъаварро бо усули таъриқ истеъмол мекунанд;

- **гурӯҳи зерӣ хатар** – шахсоне, ки хатари бештар ғирифтор шуданро ба бемории сил доранд, аз ҷумла: атрофиёни бемор, муҳочирони меҳнатӣ, ғирифторони вируси норасоии масунияти одам, занҳои фосолаи муҳлати таваллудро риоя накунад, кӯдакони бо вакцинаи батсиллаи Калметте -Жерен эмнашуда, маҳбусон, беморони ғирифтори диабети қанд ва газаки музмини шушҳо;

- **гурӯхҳои осебпазири аҳоли** – гурӯҳи аҳолие, ки барои онҳо бо сабаби таъсири шароити номусоиди оилавӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва меҳнатӣ хатари сироят ёфтани аз вируси норасоии масунияти одам зиёд мегардад, аз ҷумла муҳочирони меҳнатӣ, маҳбусон, кӯдакони бесаробон, ҷавонони бемори дорои нишонаи бемориҳои бо роҳи алоқаи ҷинсӣ сирояткунанда, шарикони ҷинсии шахсоне, ки воситаҳои нашъадорро бо усули тазриқ истеъмол меkunанд;

- **гигиена** – илме, ки таъсири муҳити зистро ба организми инсон бо мақсади муносиб гардонидани таъсири мусбат ва пешгирии таъсири манфӣ меомӯзад;

- **ғизои кӯдакони ширмак** – ғизои омехтаи кӯдакон ё ғизои дигари барои кӯдакони ширмак муносиб, ғизои омехта барои кӯдакони ширмаки синну соли нисбатан калонтар;

- **ғизои иловагӣ** – ғизо, ки ҳамчун ғизои иловагӣ ба шири модар, ба ғизои омехтаи кӯдакон ё ба ғизои омехтаи кӯдакони ширмаки синну соли нисбатан калонтар муносиб мебошад ё ба сифати ғизои мувофиқ пешниҳод карда мешавад;

- **ғизои таъйинотӣ** – ғизо барои кӯдакони ширмак, ки тавассути воситаҳои махсус, шишачаҳои ширмакони (шишачаҳои ширдӯшӣ), маккаку пистонак дода мешавад;

- **ғизои омехтаи кӯдакон** – ғизои ширӣ ё ширмонанди ҳайвонот ё наботот, ки мутобиқи стандартҳои давлатӣ ё байналмилалӣ озуқа дар саноат истеҳсол гардида, онро Комиссияи байналмилалӣ оид ба стандартҳои озуқа барои қонеъ гардонидани талаботи кӯдакон ба ғизо аз давраи таваллуд то шаш моҳи аввали ҳаёти онҳо тасдиқ кардааст;

- **ғизои омехтаи кӯдакони ширмаки синну соли нисбатан калонтар** – ғизои ширӣ ё маҳсулоти ширмонанди ҳайвонот ё наботот, ки мутобиқи стандартҳои давлатӣ ё байналмилалӣ озуқа дар саноат истеҳсол гардида, онро Комиссияи байналмилалӣ оид ба стандартҳои озуқа тасдиқ кардааст ва ҳамчун ғизои мувофиқ барои кӯдакони ширмаки аз шашмоҳа калон ва кӯдакони хурдсол пешниҳод мешавад;

- **ғизодиҳии табиӣ (синамакони)** – ғизодиҳии табиӣ кӯдакони ширмак (тифлон) ва кӯдакони хурдсол;

- **дезинсексия** – нобуд кардани канаҳои бугумпо, ки интиқолдиҳандагони барангезандаҳои бемориҳои сироятӣ мебошанд, инчунин дигар намуди ҳашароти дорои аҳамияти санитарӣ гигиенӣ, ки ба меҳнат ва фароғати одамон халал мерасонанд;

- **дератизатсия** – нобуд кардани хояндагон – интиқолдиҳандагони бемориҳои сироятӣ бо мақсади аз онҳо ҳифз намудани ҳосил, маводи озуқа ва молу мулк;

- **дезинфексия** – нобуд кардани барангезандагони бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ дар иншооти муҳити зист;

- **диабети қанд** – бемории музмин, ки ба он баландшавии сатҳи глюкозаи хун бар асари норасоии инсулин хос аст;

- **донори хун** – шахсе, ки бо хоҳиши худ аз муоинаи тиббӣ гузашта, хун ва ё ҷузъҳои онро месупорад;

- **донорҳои фаъоли хун** – шахсоне, ки ба муассисаи хадамоти хунгирӣ муроҷиат намуда, мунтазам (на камтар аз 3 маротиба дар як сол) хун ва ҷузъҳои онро ба таври пулакӣ ё

ройгон (барои хуни супоридаашон ҷуброни пулӣ мегиранд ё ҳеч гуна ғоидаи моддӣ намегиранд) месупоранд;

- **донор** – шахсе, ки ягон узв ва ё бофтаи худро барои пайвандсозӣ ба шахси дигар (ретсипиент) ихтиёран медиҳад;

- **донорҳои эҳтиётӣ хун** – шахсоне, ки ба таври муташаккилона ба донорӣ ҷалб мешаванд ва ё ба таври инфиродӣ хун ва ҷузъҳои онро номунтазам, на бештар аз 2 маротиба дар як сол месупоранд (барои хуни супоридаашон музд намегиранд);

- **донорҳои қарордоии хун** – шахсоне, ки бо муассисаи хадамоти хунгирӣ оид ба супоридани хун ва ҷузъҳои он шартнома (қарордод) мебанданд;

- **заҳрмандӣ** – беморие, ки аз заҳролудшавии музмини организм дар натиҷаи суиистеъмоли маводи доруворӣ ва моддаҳои дигари ба воситаҳои нашъадор мансубнабуда ба вучуд омада, хусусияти вобастагии рӯҳӣ ва ҷисмонӣ аз онҳо дорад;

- **ивазкунандаи шири модар** – ҳама гуна ғизои кӯдакони ба фурӯш баровардашуда ё ба тарзи дигар пешниҳодшаванда, ки шири модарро қисман ё пурра иваз менамояд;

- **инъоми анатомӣ** – хайрияи ихтиёрии бофтаҳо ва узвҳои шаҳрванд тавассути додани васиятнома;

- **қарантин** – чорабиниҳои маъмурӣ, тиббӣ санитарӣ, байторӣ ва дигар тадбирҳои, ки ба пешгирии паҳншавии бемориҳои сироятӣ нигаронида шуда, низоми махсуси хоҷагидорӣ, дигар навъи фаъолият, маҳдудсозии ҳаракати аҳоли, воситаҳои нақлиёт, бор, мол ва ҳайвонотро пешбинӣ менамояд;

- **кӯдакони ширмак (тифлон)** – кӯдакони то 12 моҳа;

- **кӯдакони хурдсол** – кӯдакони аз 1 то 3 сола;

- **кӯдаки маъюб** – шахси маъюби то 18 сола;

- **қумаки тиббӣ** – тадбирҳои пешгирию ташҳиси бемориҳо, заҳролудшавӣ, ҷароҳат, табобат ва барқарорсозии саломатии беморон, назорати ҳомиладорӣ, қумаки момодоягӣ ва назорати давраи баъди таваллуд;

- **қумаки паллиативӣ** – шакли расонидани қумаки тиббӣ ба шахсони дорои бемориҳои табобатнашаванда бо мақсади сабук гардонидани вазъи саломатии онҳо;

- **қумаки аввалияи тиббӣ санитарӣ** – сатҳи хизматрасонии тиббӣ, ки дар он робитаи нахустини шаҳрвандони солим ва бемор бо табибон ба вуқӯъ меояд;

- **қумаки тиббии рӯҳӣ** – пешгирӣ намудани бемориҳои рӯҳӣ, муоинаи солимии рӯҳии шаҳрвандон, назорати диспансерӣ, ташҳиси носолимии рӯҳӣ, табобат, нигоҳубин, барқарорсозии тиббӣ ва иҷтимоии шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ;

- **қумаки зидди бемории сил** – маҷмӯи чорабиниҳои иҷтимоӣ, тиббӣ, санитарию гигиенӣ ва зиддиэпидемикӣ, ки барои ошкор, ташҳис ва табобат қардан, аз ҷумла ташҳису табобати ҳатмӣ, назорати диспансерӣ ва тавонбахшии беморони гирифтори бемории сил, ки дар беморхона ва (ё) дармонгоҳ бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар

санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешаванд, равона карда шудаанд;

- **кумаки нарколоғӣ** – маҷмӯи чорабиниҳо иборат аз пешгирӣ, назорати диспансерӣ, ташхис, табобат, нигоҳубин ва барқарорсозии тиббию иҷтимоии бемориҳои нарколоғӣ;

- **қоида ва меъёрҳои давлатии санитарию эпидемиолоғӣ** – санадҳои меъёрии ҳуқуқие, ки талаботи санитарию эпидемиолоғиро (аз ҷумла меъёрҳои бехатарӣ ё безарарии омилҳои муҳити зист барои инсон, гигиенӣ ва дигар меъёрҳоро) муайян менамоянд ва риоя накардани онҳо метавонад ба ҳаёти инсон, инчунин барои пайдо шудан ва паҳншавии беморӣ таҳдид намояд;

- **қоидаҳои фитосанитарӣ** – маҷмӯи ҳуҷҷатҳои меъёрии илман асоснокшуда, ки талаботро нисбат ба ҳолати замин, ҷангал ва растаниҳо, инчунин теъдоди зараррасонҳои растаниҳо, паҳншавии бемории растаниҳо ва миқдори алафҳои бегона муқаррар менамояд;

- **қобилияти наслдихӣ (фертиль)** – шумораи миёнаи кӯдакон, ки зан метавонад дар давоми синну соли репродуктивӣ таваллуд кунад;

- **мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ** – мақоми иҷроияи марказии ҳокимияти давлатӣ, ки сиёсати давлатиро дар соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли амалӣ мекунад ва ба раванди ташхис, пешгирӣ ва табобат дар ташкилотҳои соҳаи тандурустӣ новобаста аз шакли моликият ва тобеияти идоравӣ назорат ва роҳбарӣ менамояд;

- **маводи пайвандсозӣ** – узв ё бофта, ки барои пайвандсозӣ истифода бурда мешаванд;

- **марги мағзи сар** – пурра ва бебозгашт қатъ гардидани ҳама вазифаҳои мағзи сар, ки дар ҳолати қор қардани дил ва таҳвияи сунъии шуш ба қайд гирифта шудааст;

- **маъюб** – шахсе, ки дар натиҷаи нуқсёбии саломатӣ бо коҳиши устувори вазифаҳои организм аз беморӣ, ҷароҳат, иллати ҷисмонӣ ва зехнӣ боиси маҳдуд шудани фаъолияти ҳаёти гардидааст ва ба ҳифзи иҷтимоӣ ниёз дорад;

- **маъюбӣ** – дараҷаи маҳдудияти фаъолияти ҳаётии инсон дар натиҷаи нуқсёбии саломатӣ бо коҳиши устувори вазифаҳои организм;

- **махфият** – маҳрамияти нигоҳ доштани далели ба муассисаи тиббӣ ташриф овардан, вазъи саломатӣ ва маълумоти дар бораи шахсият гирифташуда;

- **машварати табибон (консилиум)** – машварати гурӯҳи табибон барои муайян намудани вазъи вазнини саломатии бемор, ташхиси беморӣ, муайян намудани усулҳои табобат ва лаҳзаҳои марг;

- **майзадағӣ** – бемории нарколоғӣ, ки хусусияти истеъмоли давомдори машруботи спиртӣ дошта, бо зуҳуроти вобастагии рӯҳӣ ва биолоғӣ аз машруботи спиртӣ, тағйирёбии таъсири он, пайдоиш ва инкишофи таназзули рӯҳӣ ва соматикӣ машруботи спиртӣ сурат мегирад;

- **меъёрҳои гигиенӣ** – тавассути тадқиқот муқаррар намудани нишондиҳандаҳои имконпазири ниҳой ё ҳадди ақали теъдодӣ ва (ё) сифатие, ки омилҳои муҳити зистро аз нигоҳи бехатарӣ ва (ё) безарарӣ ба инсон тасниф мекунад;

- **моддаҳои психотропӣ** – маводи сунъӣ ё табиӣ, шакли дорувории онҳо, ки дар конвенсияҳои байналмилалӣ дахлдор ва Рӯйхати миллӣ гурӯҳбандӣ шудаанд;
- **муассисаи тиббӣ** – шахси ҳуқуқие, ки новобаста аз шакли моликият бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон бо пешгирӣ, ташхис, табобат ва барқарорсозии саломатии аҳоли машғул мебошад;
- **маводҳои дорувории тибби халқӣ** – маводи аз наботот, ҳайвонот, маъданҳо ва дигар маводи барои пешгирӣ, ташхис, табобат ва солимгардонӣ истифодашаванда, ки ба фасли махсуси Феҳристи давлатии дорувории Ҷумҳурии Тоҷикистон дохил карда шудаанд;
- **муомилоти ғизои кӯдакон** – фаъолияти мақомоти давлатӣ, инчунин корхонаю муассиса ва ташкилотҳо, новобаста аз шакли моликият ва тобеияти идоравиашон, ки ғизои таъйинотиностро истеҳсол ва коркард менамоянд, нигоҳ медоранд, интиқол медиҳанд, мефиристанд, мефурӯшанд, тақсим мекунанд, нобуд месозанд, воридоту содирот менамоянд;
- **муҳити зисти инсон** – маҷмӯи иншоот, зухурот ва омилҳои муҳити зист (табиӣ ва сунъӣ), ки шароити фаъолияти ҳаёти инсонро муайян менамоянд;
- **муассисаҳои бемориҳои рӯҳӣ** – беморхонаҳои рӯҳӣ ва рӯҳу асаб, марказҳои бемориҳои рӯҳӣ ва рӯҳу асаб, хучраи табиби бемориҳои рӯҳии марказҳои саломатии шаҳрҳо ва ноҳияҳо, ки дар ҳамкориҳои зич бо шабакаи муассисаҳои кумаки аввалияи тиббию санитарӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ ба шахсони гирифтори бемории рӯҳӣ кумаки тиббии махсусгардонидашударо мерасонанд;
- **муҳофизати санитарии ҳудуд** – маҷмӯи чорабиниҳои, ки барои пешгирии воридшавӣ ва паҳншавии барангезандагони бемориҳои карантинӣ ва дигар бемориҳои сироятӣ ба ҳудуди кишвар, ки аз ҷониби ҳадамоти сарҳадӣ, муассисаҳои маҳаллии тиббӣ ва ҳадамоти санитарию эпидемиологӣ анҷом дода мешаванд;
- **муассисаи хусусии тиббӣ** – муассисаи тиббӣ, ки молу мулки он аз моликияти хусусӣ ё моликияти, ки дар асоси шартномаи иҷора истифода мешавад, иборат аст;
- **мутахассисони тибби оилавӣ** – табиби оилавӣ ва ҳамшираи шафқати тибби оилавӣ;
- **муассисаҳои наркологӣ** – беморхонаҳо ва марказҳои наркологӣ, шуъбаҳои тавонбахшӣ ё марказҳо барои расонидани тавонбахшии тиббию иҷтимоӣ ба беморони наркологӣ, хучраҳои наркологӣ дар марказҳои саломатии ноҳиявӣ ва шаҳрӣ, ки дар ҳамкориҳои зич бо ҳадамоти кумаки аввалияи тиббию санитарӣ, кумаки тиббии махсусгардонидашударо ба шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ мерасонанд;
- **носолимии (бемории) рӯҳӣ** – вайрон шудани фаъолияти муътадили рӯҳии инсон, ки дар пастшавии қобилияти ақлӣ ва тағйирёбии возеҳи тафаккур ифода меёбад;
- **назорати давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ** – маҷмӯи чорабиниҳои, ки ба санҷиши риоя ва иҷрои талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳамчунин ба огоҳонидан, пешгирӣ ва бартараф намудани ҳуқуқвайронкуниҳо дар соҳаи тандурустӣ равона гардидаанд;
- **нашъамандӣ** - беморие, ки аз захролудшавии музмини организм дар натиҷаи суиистеъмоли воситаҳои нашъадор, ки дар конвенсияҳои байналмилалӣ дахлдор ва

Рӯйхати милли гурӯҳбандӣ шудаанд, ба вучуд омада, хусусияти вобастагии рӯҳӣ ва ҷисмонӣ аз онҳо дорад;

- **омилҳои муҳити зист** - омилҳои биологӣ (заррамавҷудотҳо, соддатаринҳо, бактерияҳо, паразитҳо, замбуруғҳо, моддаҳои сафедадор ва вирусҳо), кимиёвӣ ва ҷисмонӣ (садо, ларзиш, ултрасадо, инфрасадо, афканишоти гармӣ, ионикунанда, ғайриионикунанда ва дигар афканишот), иҷтимоӣ (ғизо, таъминоти об, шароити маишӣ, меҳнат, истироҳат) ва дигар омилҳои муҳити зист, ки ба инсон ва (ё) вазъи саломатии насли оянда таъсир мерасонанд ё метавонанд таъсир расонанд;

- **пайвандсозӣ** – пайванд сохтани узвҳо ё бофтаҳо бо мақсади пайвасти кардани онҳо дар дохили як организм (аутоотрансплантатсия) ё аз як организм ба организми дигар (гомотрансплантатсия) пайванд намудан бо мақсади наҷот додани ҳаёти инсон ё барқарорсозии ҷабҳияти организмӣ;

- **пешгири** – маҷмӯи ҷабҳияҳои тиббӣ ва ғайритиббӣ, ки пешгири аз пайдошавии беморӣ, авҷгири дар марҳилаи аввали беморӣ ва назорати оризаҳои бавучудомада, зарар дидани узвҳо ва бофтаҳо дар бар мегиранд;

- **ретсипиент** – шахсе, ки бо мақсади таъобат ба ӯ ягон узв ё бофтаи дигари инсон ё организм (донор) пайванд карда мешавад;

- **саломатӣ** – ҳолати беҳбудии пурраи ҷисмонӣ, рӯҳӣ ва иҷтимоӣ, набудани беморӣ ва нуқсонҳои ҷисмонӣ;

- **сирояти вирусӣ норасоии масунияти одам** – бемории музминӣ, ки сабабгори он вирусӣ норасоии масунияти одам аст;

- **синну соли репродуктивӣ** – синну соли қобили таваллуд (15 – 49 солагӣ);

- **солимии репродуктивӣ** – ҳолати беҳбудии қобили ҷисмонӣ, рӯҳӣ ва иҷтимоӣ вобаста ба ҳамаи масъалаҳо, ки ба узвҳои репродуктивӣ ва қобилияти ҷабҳияти он алоқаманданд;

- **субъектҳои ҷабҳияти хусусии тиббӣ** – муассисаҳои хусусии тиббӣ ва шахсонӣ воқеии ба амалияи хусусии тиббӣ машғулбуда, ки ҷабҳияти хусусии тиббиро амалӣ мегардонанд;

- **тақвими миллии эмкунӣ** – санаде, ки муҳлат ва тартиби эмкунии пешгирикунандаи шаҳрвандонро аз бемориҳои сироятӣ муқаррар менамояд;

- **таъобати маҷбури** – таъобате, ки дар асоси аризаи шахс, коллективҳои меҳнатӣ, ташкилотҳои давлатӣ ғайридавлатӣ ё бо ташаббуси мақомоти қорҳои дохилӣ тибқи муқаррароти Кодекси мазкур дар асоси ҳулосаи комиссияи мақомоти ваколатдори тандурустӣ, бо қарори суд дар шубҳаҳои махсусгардонидашудаи муассисаҳои тиббӣ ва бо речай муқарраршудаи нигоҳ доштан ва таъобати меҳнатӣ гузаронида мешавад;

- **табиби оилавӣ** – мутахассиси дорои таҳсилоти олии касбии тиббӣ ё аз рӯи ихтисоси «тибби оилавӣ» бозомӯзонидашуда, ки ҳуҷҷати тасдиқкунанда (диплом ва ё сертификат) дорад;

- **табиби халқӣ** – шахсе, ки шаҳодатномаи табиби халқӣ дошта, солимгардонии аҳолӣ, пешгирӣ, ташхис ва табобатро бо усул ва маводҳои дорувории тибби халқӣ амалӣ мегардонад;
- **тандурустӣ** – низоми тадбирҳои хусусияти сиёсӣ, иқтисодӣ, ҳуқуқӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва тиббӣ дошта, ки ба пешгирӣ ва табобати бемориҳо, нигоҳдории гигиенӣ ва санитарии ҷамъиятӣ, нигоҳдорӣ ва таҳкими солимии ҷисмонӣ ва рӯҳии инсон, инчунин нигоҳдории ҳаёти ғаёли дарозумрӣ ва расонидани кумаки тиббӣ ба ӯ дар ҳолати аз даст додани солимӣ равона карда шудааст;
- **ташкilotҳои зидди бемории сил** – ташкilotҳои тиббӣ, ки кумаки зидди бемории силро мерасонанд ва пешгирии онро анҷом медиҳанд, аз ҷумла ташкilotҳои махсуси зидди бемории сил, шабакаи муассисаҳои кумаки аввалияи тиббию санитарӣ, муассисаҳои зидди бемории сили низоми корҳои ислоҳӣ, муассисаҳои таълимӣ таҳсилоти касбии миёна, оӣ ва баъдидипломии тиббии дорои сохторҳои дахлдор, муассисаҳои санитарӣ эпидемиологӣ ва байторӣ;
- **тибби оилавӣ** – самти кумаки аввалияи тиббию санитарӣ ҷиҳати расонидани кумаки бисёрсоҳавӣ аввалиндараҷа ба аҳолӣ аз ҷониби мутахассисони тибби оилавӣ бо мақсади пешгирию табобати бемориҳо дар ҳолатҳои таъхирнопазир;
- **тибби халқӣ** – баҳши соҳаи тандурустӣ, ки дар он усулҳои солимгардонии аҳолӣ, пешгирии бемориҳо, ташхис ва табобат ба дониш, малака ва таҷрибаи аз давраҳои қадим бадастомада асос ёфта, бо анъанаҳои халқӣ муқарраргардида, истифода мешаванд;
- **узв** – ҷузъи бадан, ки сохти муайян ва таъйиноти махсус дорад (дил, гурда, ҷигар, шуш, ғадуди зери меъда, устухонҳо, мағзпардаи саҳти сар ва шохпардаи ҷашм);
- **ғаёолияти хусусии тиббӣ** – ғаёолияти шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ оид ба расонидани кумак ва хизматрасонии тиббӣ ба аҳолӣ тибқи шартнома, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- **хизматрасонии тиббӣ** – кумаки тиббӣ, ки аз рӯи намуди муайяни беморӣ ва дар ҳаҷми муайян расонида мешавад;
- **хуни донорӣ** – хуне, ки аз донор гирифта шуда, бо мақсади истифодабарӣ дар табобати беморон, коркарди ҷузъҳои хун, тайёр намудани доруворӣ ва истифодаи онҳо бо мақсади илмию тадқиқотӣ равона мегардад;
- **хулосаи санитарӣ эпидемиологӣ** – ҳуҷҷати тасдиқкунандаи мутобиқати (номутобиқати) омилҳои муҳити зист, ғаёолияти хоҷагидорӣ ва дигар ғаёолият, мол, кор, хизматрасонӣ, инчунин лоиҳаи санадҳои меъёрӣ, лоиҳаҳои соҳтмони иншоот, ҳуҷҷатгузории истифодабарӣ ба қоида ва меъёрҳои давлатии санитарӣ эпидемиологӣ;
- **ҳомиладоркунии сунъӣ** – ҳомиладоркунии тухмхуҷайра берун аз бадан ва кӯчонидани ҷанини тақсимшудаистода ба ковокии бачадон;
- **ҳуқуқи репродуктивӣ** – ҳуқуқи шахрвандон оид ба ҳифзи солимии репродуктивӣ ва озодии қабули қарор вобаста ба таваллуди кӯдак ё даст кашидан аз он, инчунин истифодаи кумаки тиббию иҷтимоӣ, иттилоотӣ ва машваратӣ дар ин соҳа;

- **чорабиниҳои санитарии зиддиэпидемикӣ** – чорабиниҳои ташкилӣ, маъмурӣ, муҳандисию техникӣ, тиббию санитарӣ, байторӣ ва дигар чорабиниҳое, ки барои бартараф ё кам кардани таъсири зараровари муҳити зист ба инсон, пешгирии пайдоиш ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ ва бемориҳои оммавии ғайрисироятӣ нигаронида шудаанд;
- **шакли фаъоли бемории сил** – шакли бемории сил, ки нишонаҳои фаъоли он дар натиҷаи гузаронидани тадқиқоти клиникӣ, озмоишгоҳӣ, рентгенелогӣ, генетикӣ, бактериологӣ, ситологӣ, гистологӣ, лапораскопӣ ва бронхоскопӣ муқаррар гардидааст;
- **шакли гузарандаи бемории сил** – шакли беморие, ки бо сабаби хориҷ намудани микробактерияҳои сил ба муҳити атроф хатар дорад;
- **шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам** – шахсоне, ки гирифтори вируси норасоии масунияти одам шудаанд (шахсони ҳомили вируси норасоии масунияти одам ва мубталои бемории пайдошудаи норасоии масуният);
- **шахсони мубталои бемории пайдошудаи норасоии масуният** – шахсони дорои зуҳуроти клиникӣ беморӣ, ки барои онҳо иллатнокии амиқи низоми масуният аз таъсири вируси норасоии масунияти одам хос аст;
- **шароити мусоиди фаъолияти ҳаёт** – ҳолати муҳити зисте, ки дар он хатари таъсири зараровари омилҳои муҳити зист ба инсон (шароити безарар) ҷой надорад ва имконияти барқарорсозии фаъолияти вайроншудаи узвҳои инсон вучуд дорад;
- **шаҳодатномаи табиби халқӣ** – ҳуҷҷат оид ба сатҳи таҳсилот, таҳассус ва тақмили ихтисос, ки аз тарафи муассисаҳои таҳсилоти тиббӣ, инчунин ташкилотҳои соҳаи тандурустӣ дода мешавад;
- **эпидемия** – дараҷаи шиддатнокии чараёни эпидемикӣ, ки мубталои оммавии аҳоли ё гурӯҳҳои алоҳидаи онро ба бемориҳои сироятӣ инъикос намуда, аз сатҳи бемориҳои маъмулан дар ин ҳудуд қайдшаванда ба таври назаррас бештар мебошад;
- **эмкунии пешгирикунанда** – ба организми инсон гузаронидани доруворӣ иммунобиологӣ бо мақсади тобовар гардонидани он ба бемориҳои сироятӣ;
- **экспертизаи сифати хизматрасониҳои тиббӣ** – маҷмӯи чорабиниҳои ташкилӣ, таҳлилӣ ва амалӣ, ки барои баровардани хулосаи мутобиқати сатҳи сифати хизматрасонии тиббии расонидашуда тибқи стандартҳои дар соҳаи тандурустӣ тасдиқшуда, амалӣ карда мешаванд;
- **экспертизаи санитарии эпидемиологӣ** – фаъолият оид ба муайян намудани мутобиқати (номутобиқати) ҳуҷҷатҳои лоиҳавӣ ва дигар ҳуҷҷатҳо, иншооти фаъолияти хоҷагидорӣ ва дигар намуди фаъолият, маҳсулот, кор ва хизматрасонӣ ба қоида ва меъёрҳои давлатии санитарии эпидемиологӣ.

Моддаи 2. Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тандурустӣ

Қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи тандурустӣ ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии

Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад.

БОБИ 2. ТАНЗИМ ВА ИДОРАКУНИИ ДАВЛАТӢ ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ

Моддаи 3. Принсипҳои сиёсати давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ

Сиёсати давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ба принсипҳои зерин асос меёбад:

- таъмини баробарҳуқуқии шаҳрвандон барои гирифтани кумаки тиббии бехатар, самарабахш ва сифатнок;
- ҷавобгарии яқҷояи давлат, корфармоён ва шаҳрвандон ҷиҳати нигоҳдорӣ ва таҳкими саломатии инфиродӣ ва ҷамъиятӣ;
- таъмини ҳаҷми кафолатноки кумаки ройғони тиббӣ;
- ҳифзи солимии модару кӯдак;
- афзалиятнок будани самти пешгирӣ дар фаъолияти низоми тандурустӣ;
- дастрас будани кумаки тиббӣ;
- мунтазам баланд бардоштани сифати кумаки тиббӣ;
- таъмини бехатарии санитарӣю эпидемиологии аҳоли;
- васеъ намудани имкониятҳои ҷомеа оид ба масъалаҳои ҳифзи саломатӣ;
- пайдарпайии фаъолияти ташкилотҳои тандурустӣ дар хизматрасонии тиббӣ;
- таъмини муттасили ва пайдарҳамии таҳсилоти тиббӣ ва фарматсевтӣ бо истифода аз технологияҳои замонавии таълим;
- дастгирии давлатии илми тибби ватанӣ, ҷорӣ намудани дастовардҳои пешқадами илмӣ, техникӣ ва таҷрибаи ҷаҳонӣ дар соҳаи тандурустӣ;
- ҳавасмандгардонии донории ройғони ихтиёрӣ;
- дастгирии давлатӣ оид ба таҳия ва рушди рақобатпазирии саноати тиббӣ ва фарматсевтии ватанӣ;
- иштироки иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ дар таъмини ҳуқуқҳои шаҳрвандон ба ҳифзи саломатӣ;

- самтнокии ичтимоии тандурустӣ, ки ба қонеъ гардонидани талаботу эҳтиёҷоти аҳоли ва беҳтар намудани сифати зиндагӣ равона карда шудааст;
- мусоидат дар ташаккули тарзи ҳаёти солим ва ғизои солим;
- алоқамандии саломатии аҳоли, беҳатарӣ, самарабахшӣ ва сифати маводи доруворӣ ба омилҳои таъмини амнияти миллӣ.

Моддаи 4. Танзими давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ

1. Танзими давлатиро дар соҳаи тандурустӣ инҳо амалӣ менамоянд:

- Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ;
- мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти тиббӣ;
- мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти фарматсевтӣ;
- мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарияу эпидемиологӣ;
- мақоми ваколатдори давлатии экспертизаи тиббию иҷтимоӣ;
- мақомоти дигари иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар доираи ваколатҳое, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст.

2. Танзими давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ бо роҳҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- назорати давлатии фаъолияти тиббӣ, фарматсевтӣ ва таъмини беҳатарии санитарияу эпидемиологӣ;
- иҷозатномадиҳӣ ва додани ҳуҷҷатҳои иҷозатдиҳӣ барои машғул шудан ба фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ;
- аккредитатсия ва аттестатсия дар соҳаи тандурустӣ;
- бақайдгирии давлатӣ, азнавбақайдгирии маводи доруворию молҳои тиббӣ ва намудҳои алоҳидаи маҳсулот ва моддаҳое, ки ба саломатии инсон таъсири зарарнок мерасонанд;
- тасдиқи мутобиқати мол (қор ва хизматрасонӣ) дар соҳаи тандурустӣ ба талаботе, ки бо дастури техникӣ, ҳуҷҷатҳои меъёрӣ оид ба стандартизатсия ва шартҳои шартномаҳо муқаррар гардидаанд;
- танзими давлатии арзиши хизматрасониҳои тиббӣ, маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ.

Моддаи 5. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи тандурустӣ

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи тандурустӣ салоҳияти зеринро дорад:

- пешбурди сиёсати давлатиро дар соҳаи тандурустӣ таъмин менамояд;
- сохтори мақомоти идоракунии давлатии низоми тандурустӣ, тартиби ташкил ва фаъолияти онҳоро муқаррар менамояд;
- идоракунии моликияти давлатиро дар соҳаи тандурустӣ назорат менамояд;
- чорабиниҳоеро, ки ҳангоми ҳолатҳои фавқулода ба наҷотдиҳии ҳаёти инсон ва ҳифзи саломатии онҳо равона гардидаанд, ба амал мебарорад;
- барномаи кафолатҳои давлатӣ оид ба таъмини аҳоли бо кумаки тиббию санитариро тасдиқ менамояд;
- барои солимгардонии муҳити зист ва фаъолияти инсон, аз ҷумла таъмини амнияти экологӣ ва радиатсионӣ, ҳифз ва истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ тибқи талаботи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон тадбирҳо меандешад;
- тартиби иҷозатномадиҳиро дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд;
- тартиби гузаронидани аккредитатсияи ташкилотҳои соҳаи тандурустиро, новобаста аз шакли моликият, муайян менамояд;
- сохтори идоракунии тандурустиро муайян менамояд;
- стратегия, концепсия ва барномаҳои миллии дахлдорро оид ба ҳифзи саломатӣ тасдиқ менамояд;
- номгӯи хизматрасониҳои кафолатнок оид ба ҳифзи солимии репродуктивиро муқаррар менамояд;
- номгӯи бемориҳои, ки шахсони ба онҳо мубталогашта ҳуқуқи дар муассисаҳои таълимии тиббӣ таҳсил карданро надоранд, муайян менамояд;
- тадқиқоти илмӣ, маблағгузорию барномаҳои ҷумҳуриявӣ тадқиқоти илмиро дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд;
- ҳамкорию байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд;
- дигар салоҳиятеро, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, амалӣ менамояд.

Моддаи 6. Ваколатҳои мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ

Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ваколатҳои зеринро дорад:

- фаъолияти ташкилоту муассисаҳои зертобеи худ, ташкилотҳо ва муассисаҳои вилоятӣ, шаҳрӣ ва ноҳиявӣ низоми тандурустиро роҳбарӣ намуда, вазъи саломатии аҳолиро таҳлил ва стратегияи ҳифзи саломатии аҳолиро таҳия менамояд;
- фаъолияти мақомот ва ташкилотҳои низоми тандурустӣ, сифати расонидани кумаки тиббию санитарӣ ва доруворино новобаста аз шакли моликият назорат менамояд;
- ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқиро вобаста ба масъалаҳои татбиқи сиёсати ягонаи давлатӣ ва ба танзим даровардани меъёрҳои ҳуқуқии фаъолият дар соҳаи тандурустӣ пешниҳод менамояд;
- дар доираи ваколатҳои муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон тартибот ва талаботро нисбат ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки ба фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ машғуланд, новобаста аз шакли моликият, инчунин фаъолиятро дар самти таъмини бехатарии санитарӣ эпидемиологӣ муайян менамояд;
- талаботро нисбат ба сифат ва муомилоти маводи доруворӣ, молҳои тиббӣ, моддаҳои фаъоли биологӣ ва сифати хизматрасониҳои тиббӣ муайян менамояд;
- роҳбарони муассисаҳо ва ташкилотҳои ҷумҳуриявӣ низоми тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоиро ба вазифа таъйин ва аз вазифа озод менамояд;
- роҳбарони муассисаҳо ва ташкилотҳои тиббии вилоятӣ, сартабибони беморхонаҳои марказӣ, роҳбарони шабакаҳои муассисаҳои кумаки аввалияи тиббию санитарии шаҳру ноҳияҳо, муассисаҳои ҷумҳуриявӣ соҳаи ҳифзи иҷтимоии шаҳру ноҳияҳоро дар мувофиқа бо раисони вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо ба вазифа таъйин ва аз вазифа озод менамояд;
- талаботи соҳаи тандурустии давлатиро ба мутахассисони соҳаи тиббӣ ва фарматсевтӣ муайян менамояд;
- дигар ваколатҳоеро, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, амалӣ менамояд.

Моддаи 7. Ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ

Ба ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ инҳо дохил мешаванд:

- ҳифзи ҳуқуқ ва озодиҳои инсон ва шаҳрванд дар соҳаи тандурустӣ;
- ташаккул додани бучети соҳаи тандурустии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ;
- ташкили рушди шабака ва таҳкими заминаҳои моддию техникӣ, бо маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ таъмин намудани ташкилотҳои ҳудуди низоми давлатии тандурустӣ, муайян кардани намуд ва ҳаҷми фаъолияти онҳо тибқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи ҳифзи саломатии аҳоли ва тандурустӣ;

- ташкили расонидани кумаки аввалияи тиббию санитарӣ ва дигар намуди кумакҳои тиббӣ, таъмини дастрасии онҳо ба аҳоли, таъмини аҳоли бо маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ дар ҳудуди худ;
- ташкили шароит барои рушди фаъолияти хусусии тиббӣ;
- таъмини беҳатарии санитарияу эпидемиологии аҳоли ва шароит барои амалигардонии назорати давлатии санитарияу эпидемиологӣ дар ҳудуди худ;
- ҳифзи муҳити зист ва таъмини беҳатарии экологӣ;
- таҳия ва татбиқи барномаҳои минтақавии рушди соҳаи тандурустӣ ва барномаҳои муҳим дар самти ҳифзи саломатии аҳоли, аз ҷумла барномаҳои, ки ба мақсад ва вазифаҳои барномаҳои миллӣ, ҷумҳуриявӣ, соҳавӣ ва байнисоҳавии мубориза бо бемориҳо асос ёфтаанд;
- маблағгузори таҳсилоти баъдидипломии кормандони ташкилотҳои тандурустии вилоятӣ, шаҳрӣ ва ноҳиявӣ;
- бо қор таъмин намудани мутахассисони ҷавони тиббӣ тибқи роҳхати мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва ҳавасмандгардонии онҳо;
- ташкили шароити зарурии моддию техникӣ ва дигар шароитҳо барои фаъолияти муассисаҳои давлатии соҳаи тандурустӣ;
- ба вазифа таъйин ва аз вазифа озод намудани сардорони раёсатҳои тандурустии вилоятҳо ва шаҳри Душанбе, раёсатҳо, шӯба ва бахшҳои ҳифзи иҷтимоии аҳолии вилоятҳо, шаҳри Душанбе, шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурий дар мувофиқа бо роҳбари мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- иҷрои дигар ваколатҳои, ки дар қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ гардидаанд.

Моддаи 8. Ҳамкории байниидоравӣ ва ҳамоҳангсозӣ дар соҳаи тандурустӣ

1. Барои таъмини ҳамкории мақомоти давлатӣ, ташкилотҳои байналмилалӣ ва дигар ташкилотҳо дар соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, дар назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон Шӯрои миллӣ оид ба тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли таъсис дода мешавад.
2. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ фаъолияти дигар вазоратҳо ва идораҳо, корхонаҳо ва ташкилотҳоро новобаста аз шакли моликият, инчунин мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатиро оид ба масъалаҳои тандурустӣ ҳамоҳанг месозад.
3. Талаботҳо, низомномаҳо, қоидаҳо ва меъёрҳо дар соҳаи тандурустӣ, ки аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ таҳия ва тасдиқ шудаанд, барои иҷро ба ҳамаи вазоратҳо ва идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо новобаста аз шакли моликият, инчунин ба шахсони воқеӣ хатмӣ мебошанд.

4. Ҳамоҳангсозӣ ва ҳамкориҳои мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳои тандурустӣ дар соҳаи тиббии офатҳо аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи ҳолатҳои фавқулода ва мудофиаи граждани амалӣ карда мешавад.

Моддаи 9. Ҳамкориҳои байналмилалӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҳифзи саломатии аҳоли

1. Ҳамкориҳои байналмилалӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти ҳифзи саломатии аҳоли бо ташкилотҳои байналмилалӣ ва мақомоти дахлдори давлатҳои хориҷӣ тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.
2. Мақомоти тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣи эътирофнамудаи Тоҷикистон ҳамкориро дар соҳаи тандурустӣ бо ташкилотҳои байналмилалӣ, давлатҳои хориҷӣ ва мақомоти дахлдори онҳо ба роҳ мемонад.

БОБИ 3. НИЗОМИ ТАНДУРУСТӢ

Моддаи 10. Низомии тандурустӣ

Ба низомии тандурустӣ дохил мешаванд:

- мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ, мақомоти ваколатдори назорати давлатии фаъолиятҳои тиббии фарматсевтӣ, экспертизаи тиббии иҷтимоӣ, назорати санитарии эпидемиологӣ, раёсатҳои тандурустии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳо ва шаҳри Душанбе;
- ташкилотҳо ва муассисаҳои зертобии мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ, инчунин ташкилотҳо ва муассисаҳои тиббии фарматсевтии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, вилоятҳо, шаҳрҳо ва ноҳияҳо;
- ташкилотҳо, муассисаҳои тандурустӣ ва фарматсевтии дар сохтори дигар вазорату идораҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон қарордошта;
- субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ ва фарматсевтӣ, муассисаҳои таълимию илмии тиббии хусусӣ.

Моддаи 11. Ҳуқуқи ташкилот ва муассисаҳои давлатии тандурустӣ

Ташкилот ва муассисаҳои давлатии тандурустӣ ҳуқуқ доранд:

- сохтори ташкилии худро бо тартиби муқарраргардида муайян намоянд;

- аз ҳуқуқҳои шахси ҳуқуқӣ мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода баранд;
- шаҳрвандонро бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кумаки тиббию санитарии ройгон таъмин намоянд;
- ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон хизматрасонии тиббию санитарии пулакиро ташкил намоянд, инчунин ба дигар фаъолияти соҳибкорӣ, ки ба қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолифат надорад, машғул шаванд.

Моддаи 12. Уҳдадорихои ташкилот ва муассисаҳои давлатии тандурустӣ

Ташкилот ва муассисаҳои давлатии тандурустӣ уҳдадоранд, таъмин намоянд:

- дастрасии кумаки тиббию санитарӣ ба аҳоли мутобиқи меъёрҳои Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи тандурустӣ;
- омодагӣ барои қор дар шароити зарарнок ва вазнини меҳнат;
- расонидани кумаки таъҷилии тиббӣ;
- амалӣ намудани чорабиниҳои махсуси тиббӣ оид ба пешгирии, ташхис ва табобати бемориҳои, ки барои атрофиён хатарнок аст;
- риоя намудани речаҳои санитарию гигиенӣ ва зиддиэпидемикӣ;
- ҳамкориҳои якҷоя ва муттасил бо дигар ташкилоту муассисаҳои тандурустӣ;
- таблиғи тарзи ҳаёти солим ва тарбияи санитарию гигиенӣ аҳоли;
- ҳамкорӣ бо мақомоти қорҳои дохилӣ, комиссариатҳои ҳарбӣ, мақомоти таъминоти иҷтимоӣ, комиссияҳои экспертии тиббию иҷтимоӣ ва дигар шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ бо мақсади таъмини солимии аҳоли.

Моддаи 13. Маҳдудияти фаъолияти ташкилот ва муассисаҳои тандурустӣ новобаста аз шакли моликият

Ташкилот ва муассисаҳои тандурустӣ новобаста аз шакли моликият ҳуқуқ надоранд:

- бо ширкатҳои фарматсевтӣ ва намояндагии онҳо оид ба таъйинот ва ё тавсияҳои маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ шартномаҳои ҳамкорӣ банданд;
- намунаҳои маводи доруворӣ ва молҳои тиббиро аз ширкатҳои фарматсевтӣ ва намояндагии онҳо бо мақсадҳои рекламавӣ, тарғибию ташвиқотӣ қабул намоянд.

Моддаи 14. Иштироки иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва дигар ташкилотҳои ғайритиҷоратӣ дар ҳифзи саломатии аҳоли

Иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва дигар ташкилотҳои ғайритиҷоратӣ тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва оинномаҳои онҳо дар таъмини ҳифзи ва мустаҳкам кардани саломатии аҳоли иштирок менамоянд, донишҳои тиббӣ ва гигиениро тарғиб мекунад.

Моддаи 15. Масъулияти мақомоти давлатӣ оид ба ҳифзи саломатии аҳоли

Мақомоти давлатӣ оид ба ҳифзи саломатии аҳоли барои таъмини шароитҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва дигар шароитҳои аҳоли, ки ба ташаккулёбӣ ва ҳифзу мустаҳкам шудани саломатии аҳоли, беҳбудии экологӣ ва санитарно-эпидемиологӣ, пешгирии бемориҳо ва инкишофи соҳаи тандурустӣ мусоидат менамоянд, масъул мебошанд.

БОБИ 4. МАБЛАҒГУЗОРИИ НИЗОМИ ДАВЛАТИИ ТАНДУРУСТӢ

Моддаи 16. Манбаъҳои маблағгузориҳои низоми давлатии тандурустӣ

Манбаъҳои маблағгузориҳои низоми давлатии тандурустӣ инҳо мебошанд:

- маблағҳои бучетӣ;
- маблағҳое, ки ташкилотҳои соҳаи тандурустӣ дар натиҷаи фаъолияти дигаре, ки муҳолифи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон намебошанд, ба даст овардаанд;
- пардохтҳои эҳсонкорӣ ва хайрияҳои ташкилотҳо, корхонаҳо новобаста аз шакли моликият, шахрвандон, аз ҷумла шахсони воқеии давлатҳои дигар;
- дигар сарчашмаҳое, ки истифодаи онҳо ба қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолифат намекунад.

Моддаи 17. Баҳисобгирии тарифҳои хизматрасониҳои тиббӣ

1. Тартиби баҳисобгирии тарифҳои хизматрасониҳои тиббии ташкилотҳои давлатии тандурустӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ дар мувофиқа бо мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи зиддиинҳисорӣ таҳия ва тасдиқ карда мешавад.
2. Тартиби баҳисобгирии тарифҳои хизматрасониҳои тиббӣ аз ҷониби субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда мешавад.

Моддаи 18. Истифодаи захираҳои молиявии низоми давлатии тандурустӣ

1. Захираҳои молиявии низоми давлатии тандурустӣ барои мақсадҳои зерин равона карда мешаванд:
 - нигоҳдорӣ ва рушди ташкилотҳои тандурустии давлатӣ;
 - амалӣ намудани чорабиниҳои пешгирӣ аз бемориҳо, зиддиэпидемикӣ, ташхису табобат;
 - ҷорӣ намудани барномаҳои мақсадноки тандурустӣ;
 - рушди заминаи моддию техникаи низоми давлатии тандурустӣ;
 - тайёр намудан ва баланд бардоштани ихтисоси кадрҳои амалиявӣ ва илмию педагогии соҳаи тандурустии давлатӣ;
 - рушди илм ва таҳсилоти тиббӣ;
 - пешгирӣ ва аз байн бурдани эпидемияҳо, бемориҳои сироятӣ ва дигар бемориҳои оммавӣ;
 - дигар мақсадҳои, ки аз хароҷоти низоми давлатии тандурустӣ вобастагӣ доранд.
2. Маблағҳои, ки ташкилотҳои тандурустии давлатӣ дар натиҷаи хизматрасонӣ ё фаъолияти дигаре, ки тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба даст меоранд, дар асоси Низомнома дар бораи истифодаи маблағҳои махсуси соҳаи тандурустӣ, ки аз тарафи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ дар мувофиқа бо Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардидааст, хароҷот карда мешаванд.

Моддаи 19. Суғуртаи тиббии шаҳрвандон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Асосҳои ҳуқуқӣ, иҷтимоӣ, ташкилӣ ва молиявии суғуртаи ҳатмӣ ва ихтиёрии тиббии шаҳрвандонро Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи тиббӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» муайян менамояд.

БОБИ 5. ИҶОЗАТНОМАДИҲӢ, ИҶОЗАТДИҲӢ, АККРЕДИТАТСИЯ ВА АТТЕСТАТСИЯ ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ

Моддаи 20. Иҷозатномадиҳии фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ

Иҷозатномадиҳии фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 21. Додани ҳуҷҷатҳои иҷозатдиҳӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ

Додани ҳуҷҷатҳои иҷозатдиҳӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи низоми иҷозатдиҳӣ» ба танзим дароварда мешавад.

Моддаи 22. Аккредитатсия дар соҳаи тандурустӣ

1. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар соҳаи тандурустӣ бо мақсади мутобиқати хизматрасониҳои тиббӣю фарматсевтӣ онҳо анҷомдиҳанда ба стандартҳои тандурустӣ аз аккредитатсия бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешаванд.
2. Аккредитатсия хусусияти ҳатмӣ дошта, аз ҳисоби маблағҳои субъекти аккредитатсияшаванда ва дигар маблағҳои, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, амалӣ карда мешавад.

Моддаи 23. Аттестатсияи кормандони соҳаи тандурустӣ

1. Тартиби гузаронидани аттестатсияи кадрҳои роҳбарикунандаи соҳаи тандурустӣ, ки дорои таҳсилоти олии тиббӣю фарматсевтӣ ва мутахассисони тиббӣю фарматсевтиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд.
2. Меъёрҳои асосии арзёбӣ дар раванди аттестатсия ин мувофиқати шахсони аттестатсияшаванда дар иҷрои уҳдадорихои ба зиммаи онҳо гузошташуда ба шумор меравад.
3. Ҳамаи мутахассисони дорои таҳсилоти олӣ ва миёнаи касбии тиббӣ ва фарматсевтӣ, пас аз се соли хатми муассисаи таълимии тиббӣ ва минбаъд ҳар панҷ сол, инчунин мутахассисони тиббӣю дигар давлатҳо, ки ба ташкилотҳои тиббӣ ва фарматсевтӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қор қабул шудаанд, бояд аз аттестатсия гузаранд.

БОБИ 6. ЭКСПЕРТИЗА ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ

Моддаи 24. Экспертиза дар соҳаи тандурустӣ

1. Экспертиза дар соҳаи тандурустӣ қисми таркибии таъмини ҳифзи солимии аҳоли мебошад.

2. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон намудҳои зерини экспертиза дар соҳаи тандурустӣ гузаронида мешаванд:

- экспертизаи сифати хизматрасониҳои тиббӣ;
- экспертизаи корношоямии муваққатӣ, тӯлонӣ ё доимӣ;
- экспертизаи коршоямии касбӣ ва экспертизаи алоқамандии беморӣ бо касбият;
- экспертизаи тиббию иҷтимоӣ;
- экспертизаи ҳарбии тиббӣ;
- экспертизаи судию тиббӣ, судию рӯҳӣ ва судию наркологӣ;
- экспертизаи санитарию эпидемиологӣ;
- экспертизаи маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ;
- экспертизаи илмии тиббӣ.

3. Экспертиза дар соҳаи тандурустӣ бо тартиби муайяннамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

Моддаи 25. Экспертизаи сифати хизматрасониҳои тиббӣ

1. Экспертизаи сифати хизматрасониҳои тиббӣ ба дохилӣ ва берунӣ ҷудо мешаванд.
2. Барои гузаронидани экспертизаи дохилӣ дар ташкилоти тандурустӣ Комиссия оид ба сифат ва беҳатарии кумаки тиббӣ таъсис дода мешавад. Сохтор ва ҳайати Комиссия бо назардошти ҳаҷми хизматрасонӣ, ки пешниҳод карда мешавад, аз ҷониби роҳбарияти ташкилот тасдиқ карда мешавад. Аз ҷониби Комиссия оид ба сифат ва беҳатарии кумаки тиббӣ, таҳлили ҷорӣ ташкили кумаки тиббӣ, фаъолияти клиникаи ташкилоти тандурустӣ, ошкорсозии омилҳои вайронкунии тартиби хизматрасонии тиббӣ ва стандартҳо, инчунин баррасии муроҷиати табобатгирандагон, ки табобат мегиранд, дар давоми 5 рӯз баррасӣ ва аз натиҷаи он ба роҳбарияти ташкилоти тандурустӣ оид ба бартарафсозии сабабҳо ва шароитҳои пастшавии сифати хизматрасониҳои тиббӣ, тақлиф пешниҳод карда мешавад.
3. Экспертизаи берунӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти тиббӣ дар шакли санҷишҳои нақшавӣ, ғайринақшавӣ, инчунин аккредитатсияи ташкилотҳои тандурустӣ новобаста аз шакли моликият ва тобеияти идоравӣ амалӣ карда мешавад.
4. Тартиби ташкил ва гузаронидани экспертизаи дохилӣ ва берунии сифати хизматрасониҳои тиббӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар карда мешавад.

Моддаи 26. Экспертизаи корношоямии муваққатӣ, тӯлонӣ ё доимӣ

Экспертизаи корношоямии муваққатӣ, тӯлонӣ ё доимии шахрвандон аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатии экспертизаи тиббӣю иҷтимоӣ бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

Моддаи 27. Экспертизаи коршоямии касбӣ ва экспертизаи алоқамандии беморӣ бо касбият

1. Экспертизаи коршоямии касбӣ бо мақсади муайян намудани ҳолати саломатии корманд бо имконияти иҷрокунии корҳои ба ӯ вобасташуда, аз ҷониби комиссияи табибӣю машваратии ташкилотҳои соҳаи тандурустӣ бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ гузаронида мешавад. Дар натиҷаи экспертиза ба корманд ҳулоса дар бораи коршоям ва ё корношоям будани ӯ вобаста ба иҷрои намудҳои кориаш дода мешавад.
2. Экспертизаи алоқамандии беморӣ ба касбият аз ҷониби ташкилотҳои тиббӣ дар соҳаи бемориҳои касбӣ бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ гузаронида мешавад. Дар натиҷаи экспертиза ҳулоса дар бораи мавҷуд будан ё набудани бемориҳои касбӣ дода мешавад.

Моддаи 28. Экспертизаи тиббӣю иҷтимоӣ

1. Экспертизаи тиббӣю иҷтимоӣ бо мақсади муайян намудани эҳтиёҷоти шахси ташхисшаванда ба чорабиниҳои ҳифзи иҷтимоӣ, аз ҷумла ба тавонбахшӣ дар асоси арзёбии маҳдудияти фаъолияти ҳаётӣ, ки дар натиҷаи коҳиши устувори вазифаҳои организм ба вучуд омадааст, гузаронида мешавад.
2. Маъҷубӣ, сабабҳо, давомнокӣ, вақти фарорасии он, дараҷаи гум кардани қобилияти қорӣ ва ба ҳифзи иҷтимоӣ эҳтиёҷманд будани шахс бо роҳи гузаронидани экспертизаи тиббӣю иҷтимоӣ муқаррар карда мешавад.
3. Экспертизаи тиббӣю иҷтимоӣ бо назардошти арзёбии умумии ҳолати организм дар асоси таҳлили нишондиҳандаҳои клиникӣи функционалӣ, маишӣ, иҷтимоӣ, касбӣ, меҳнатӣ ва рӯҳии шахси муоинашаванда амалӣ карда мешавад.
4. Тартиби гузаронидани экспертизаи тиббӣю иҷтимоиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.
5. Экспертизаи тиббӣю иҷтимоӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатии экспертизаи тиббӣю иҷтимоӣ гузаронида мешавад. Низомномаи мақоми ваколатдори давлатии экспертизаи тиббӣю иҷтимоиро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

Моддаи 29. Экспертизаи тиббии ҳарбӣ

Экспертизаи тиббии ҳарбӣ бо мақсади муайян намудани қобили хизмати ҳарбӣ (хизмати ба он баробар) ва таълим аз рӯи ихтисосҳои мушаххаси ҳарбӣ, инчунин муайян намудани алоқаи сабабҳои маъҷубӣ ва беморӣ дар хизматчиёни ҳарбӣ вобаста ба гузаштани хизмати ҳарбӣ, бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

Моддаи 30. Экспертизаи судию тиббӣ, судию рӯҳӣ ва судию наркологӣ

Тартиби ташкил ва таъйини экспертизаи судию тиббӣ, судию рӯҳӣ ва судию наркологиро конунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 31. Экспертизаи санитарию эпидемиологӣ

1. Экспертизаи санитарию эпидемиологӣ қисми таркибии таъмини бехатарии санитарию эпидемиологии аҳоли буда, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ гузаронида мешавад.
2. Экспертизаи санитарию эпидемиологӣ оид ба арзёбии таъсири омилҳои муҳити зисти инсон ба саломатии ӯ ва бо супориши сартабибони давлатии санитарӣ, инчунин аз рӯи аризаи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ гузаронида мешавад.
3. Тадқиқоти озмоишии санитарию эпидемиологӣ қисми экспертизаи санитарию эпидемиологӣ буда, нишондодҳои органолептикӣ, санитарию гигиенӣ, токсикологӣ, кимиёвӣ, биокимиёвӣ, серологӣ, микробиологӣ, эпидемиологӣ, бактериологӣ, вирусологӣ, паразитологӣ, ташхиси энергетикӣ ва арзёбии биологии маҳсулоти ғизой, санчиши садо, ларзиш, майдончаи электрикӣ, ташхиси радиационӣ ва дозиметриро дар бар мегирад.
4. Маблағгузории экспертизаи санитарию эпидемиологӣ аз ҷониби шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ки ғайриҷаъидӣ (мол, қор, хизматрасонӣ) онҳо таҳти тадқиқоти мазкур қарор мегирад ва дар ҳаҷми ҳароҷоти иҷрошуда таъмин карда мешавад.
5. Истифодаи моддаҳои кимиёвӣ ва биологие, ки барои саломатии инсон ва наслҳои оянда имконияти хатар оварданро дорад ва дар натиҷаҳои санчишҳои санитарию эпидемиологӣ, ё ин ки тадқиқоти илмӣ муайян карда шудааст, дар Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ аст. Номгуӣ маводи дар Ҷумҳурии Тоҷикистон манъкардашуда дар маҷаллаҳои ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарию эпидемиологии аҳоли мунтазам нашр карда мешавад.
6. Мақомоти давлатии санитарию эпидемиологӣ дар асоси натиҷаҳои санчиш ва экспертизаи санитарию эпидемиологӣ ҳулосаи санитарию эпидемиологиро барои иҷрои қорҳои зерин медиҳанд:

- ҷойгиронӣ, таҷдид ва васеъкунии иншооти саноатӣ, иншооте, ки дорои партовҳои кимиёвӣ биологӣ, омилҳои физикӣ, иншооти минтақаҳои офатзадаи экологӣ ва иншооте, ки технологияҳои муосири беназир доранд;

- ҷойгиронии нақшаҳои генералии сохтмони маҳалҳои аҳолинишини шаҳрак ва деҳот, минтақаҳои истироҳатӣ, лоиҳаҳои сохтмон ва таҷдиди иншооти саноатӣ, таъйиноти истеҳсолӣ ва хоҷагидорӣ;

- арзёбии маҷмӯи таъсири омилҳои муҳити зист ба вазъи санитарию эпидемиологӣ;

- лоиҳаи ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ба ашёи хом, маҳсулоти ҳӯрокворӣ, молҳо, лавозимот, мавод, механизмҳо, мошинҳо, дастгоҳҳо, инчунин инкишофи физиологӣ, меҳнат, зиндагӣ, истироҳат, ғизо, обтаъминкунӣ, хизматрасонии тиббии табақаҳои мухталифи аҳоли;

- шароити истеҳсолот, интиқол, нигоҳдорӣ, истифодабарӣ ва фурӯши ашёи хом, оби нӯшокӣ, маводи сохтмонӣ, молҳои ниёзи мардум, маводи захрнок, радиационӣ ва биологӣ, инчунин иҷрои қор ва хизматрасонӣ;

- маводи тавсифдиҳандаи вазъияти санитарию эпидемиологӣ, ҳолати солимии аҳоли, оид ба бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ, бемориҳои касбӣ ва захролудшавиҳо;

- мавод оид ба таркиби кимиёвӣ, биологӣ, захрнокӣ ва радиологии хок, обанборҳо ва ҳавои атмосфера;

- лоиҳаҳои иншооти саноатӣ ва таъйиноти шахрвандии сохтмонаш давомёфтаи стода ва ба истифода додашаванда, лавозимоти саноатӣ ва нақлиёт, инчунин дигар иншооте, ки эҳтимоли хатарнокӣ барои солимии аҳоли доранд;

- маҳсулоти ғизой, мавод ва маснуоте, ки бо маҳсулоти ғизой, ки ба мутобикати тасдиқгардидаи ҳатмӣ пешбинӣ нашудааст, алоқамандӣ дорад;

- меъёрҳои машғулиятҳои таълимию меҳнатӣ ва речаи дарсҳо дар муассисаҳои соҳаи маориф ва илм;

- молҳои таъйиноти кӯдакона, ғизо ва иловагиҳои ғизо;

- лоиҳаҳои банақшагирии зерсохтмони маҳалҳои аҳолинишин, минтақаҳои муҳофизати санитарӣ, шароити истифодаи об ва равиши обҳои корезӣ, нобудкунӣ ва гӯронидани маводи захрнок ва радиоактивӣ, стандартҳо ва ҳуҷҷатҳои меъёрӣ барои ҳама гуна ашёи нав, таҷҳизоти технологӣ, равандҳои истеҳсоли маҳсулоти ғизой, ашёи хоми озуқаворӣ, маснуоти саноатӣ, маводи сохтмонӣ, манбаҳои афканишоти иондор, маводи кимиёвӣ, маводи биологӣ, дезинфексионӣ, дезинсексионӣ, дератизатсионӣ, иммунобиологии тиббӣ, зарфҳо, маводи борпечӣ ва полимерӣ.

7. Дар асоси экспертизаи санитарию эпидемиологӣ ҳулосаи санитарию эпидемиологӣ дар соҳаи таъмини беҳатарии санитарию эпидемиологии аҳоли мувофиқи меъёрҳои лоиҳаҳои мавҷудбуда, таъсири омилҳои муҳити зист, соҳибкорӣ ва дигар хизматрасониҳо дода мешавад.

Моддаи 32. Экспертизаи маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ

1. Экспертизаи маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти фарматсевтӣ бо тартиби муайяннамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.
2. Арзиши хизматрасониҳо барои додани ҳулосаи экспертизаи маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ, сифати маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти фарматсевтӣ дар якҷоягӣ бо мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи зиддиинҳисорӣ тасдиқ менамояд.

Моддаи 33. Экспертизаи илмӣ тиббӣ

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон лоиҳаи корҳои илмӣ тиббию фарматсевтӣ, барномаҳои мақсадноки илмӣ тиббии ҷумҳуриявӣ, натиҷаи барномаҳои илмӣ тиббии анҷомёфта, китобҳои илмию таълимии таҳассусии тиббию фарматсевтӣ аз экспертизаи илмӣ тиббӣ бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби

мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва мақомоти дахлдори давлатӣ гузаронида мешавад.

Моддаи 34. Ташҳиси озмоишӣ

1. Ташҳиси озмоишӣ маҷмӯи хизматрасонии тиббӣ буда, ба муқаррар намудани воқеият ва ё набудани беморӣ (ҳолат) бо роҳи муоинаи озмоишии маводи биологии аз бемор гирифташуда равона шудааст.
2. Тартиби фаъолияти ташкилоти тандурустӣ, ки ташҳиси озмоиширо мегузаронанд, инчунин ҳаҷм ва намуди тадқиқоте, ки онҳо мегузаронанд, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян карда мешавад.

Моддаи 35. Ташҳиси анатомии патологӣ

1. Ташҳиси анатомии патологӣ тариқи таҳлили маҷмӯи тағйироти дар бофтаҳо ва узвҳо ҳангоми ташреҳ, инчунин дар узвҳо ва бофтаҳои бемор дар рафти ҷарроҳӣ ва биопсия гирифташуда гузаронида шуда, бо натиҷаҳои бевоситаи муоина, тадқиқот бо истифодаи асбобҳои калонкунанда ва дигар таҷҳизот, муқоисаи клиникаию анатомӣ асоснок карда мешавад.
2. Ташҳиси анатомии патологӣ бо мақсади муайян намудани сабабҳои фавт ва дақиқ кардани ташҳиси беморӣ гузаронида мешавад.
3. Дар ҳолати набудани гумон ба марги маҷбурӣ ва пешниҳоди аризаи хешовандони наздики марҳум (зан, шавҳар, фарзандон) ё намояндаи қонунии фавтида, додани ҷасад ба ташреҳ иҷозат дода мешавад. Дар ҳолатҳои зерин ташреҳи ҷасад ҳатмист:

- марги маҷбурӣ ё гумони он;

- фаро расидани марг ҳангоми гузаронидан ё дар алоқамандӣ бо гузаронидани ҳамаи навъи амалиёти тиббӣ, ҷарроҳӣ, бехисгардонӣ, гумони аз андоза зиёд таъйин намудани доруворӣ;

- фаро расидани марг аз бемориҳои сироятии хатарнок ё гумон бар онҳо;

- фаро расидани марг дар таҷрибаи табибони шахсӣ;

- ҳангоми ташҳиси муқаррарнагардида ё нодуруст ё сабаби бевоситаи марг (вақте, ки ташҳис дар таърихи беморӣ асоси кофии объективона надорад);

- ҳангоми ҳомиладорӣ, таваллудкунӣ, марҳилаи пас аз таваллудкунӣ;

- фавти кӯдаки навзоди вазнаш зиёда аз 500 грамм ва кӯдакони то яксола;

- кӯдаки мурда таваллудшудаи то 500 грамм ва ҷанинҳои мурда ҳангоми муҳлати ҳомиладории то 22 ҳафтаина ё бо нуқсонҳои модарзодӣ;

- зарурати гузаронидани тадқиқоти тиббию судӣ.

4. Ҳуҷҷатҳо дар бораи натиҷаи ташреҳ дар шакли муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ омода гардида, ба мақомоти дахлдор супорида мешаванд.
5. Бо талаби ҳамсар, хешовандони наздики ғавтида ё намояндаи қонунии онҳо ташреҳ аз тарафи коршиноси мустақил гузаронида мешавад.
6. Тартиби ташреҳи патологӣ анатомӣ аз тарафи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар карда мешавад.

БОБИ 7. ҲУҚУҚ ВА УҲДАДОРИҶОИ ШАҲРВАНДОН, БЕМОРОН ВА КОРМАНДОНИ СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ

Моддаи 36. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба ҳифзи саломатӣ, таъмини иҷтимоӣ ҳангоми беморӣ, маъҷубӣ ва гум кардани қобилияти корӣ

1. Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ ба ҳифзи саломатӣ доранд. Ба шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ташкилотҳои низоми давлатии тандурустӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон кумаки тиббӣю санитарии роӣгон расонида мешавад. Дар дигар ҳолатҳо ба шаҳрвандон кумаки тиббӣю санитарӣ дар ташкилотҳои низоми давлатии тандурустӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҳисоби маблағи шахсони воқеӣ ва ё ҳуқуқӣ расонида мешавад.
2. Шаҳрвандон ба интиҳоби озоди муассисаи тиббӣ ва табиб ҳуқуқ доранд.
3. Шаҳрвандон бо кумаки таъҷилии тиббӣ дар ташкилоти тандурустии наздиктарин, новобаста аз шакли молиқият, мутобиқи талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин карда мешаванд.
4. Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми беморӣ, маъҷубӣ, гум кардани қобилияти корӣ мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъминоти иҷтимоӣ ҳуқуқ доранд.

Моддаи 37. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба беҳбудии экологӣ, беҳатарии санитарӣю эпидемиологӣ ва радиатсионӣ

1. Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба беҳбудии экологӣ, беҳатарии санитарӣю эпидемиологӣ ва радиатсионӣ ҳуқуқ доранд.
2. Ин ҳуқуқ аз тарафи давлат бо роҳи нигоҳдории муҳити мусоиди зист, ки ба вазъи саломатии наслҳои имрӯзаю оянда таъсири манфӣ намерасонад, таъмин карда мешавад.

Моддаи 38. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба таботати истироҳатгоҳию курортӣ ва истиғода бурдани муассисаҳои солимгардонӣ

1. Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба истифода бурдани муассисаҳои истироҳатгоҳию курортӣ, хонаҳои истироҳат, муассисаҳои табобатӣ ва пешгирии беморӣ, осоишгоҳҳо, иншооти варзишӣ ва дигар муассисаҳои солимгардонӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.
2. Тартиби интихоби тиббӣ ва рағон кардани беморонро ба табобати истироҳатгоҳию курортӣ мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд.

Моддаи 39. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба гирифтани маълумот доир ба вазъи саломатӣ ва омилҳое, ки ба саломатӣ таъсир мерасонанд

1. Шаҳрвандон ба гирифтани маълумоти зарурӣ доир ба вазъи саломатии худ ва фарзандонашон ҳуқуқ доранд. Агар ин маълумот ба бемор таъсири чиддӣ расонида тавонад, он аз бемор махфӣ нигоҳ дошта шуда, дар ин хусус ҳешовандони наздики ӯ хабардор карда мешаванд.
2. Маълумот дар бораи вазъи саломатии бемор аз тарафи табиби муоинакунанда ва табобаткунанда, ҳамчунин мудирӣ шӯба ва роҳбари ташкилоти тандурустӣ, ки беморро муоина ва табобат мекунад, пешниҳод карда мешавад.
3. Шаҳрвандон оид ба усулҳои пешгирӣ, ташхису табобати беморӣ, сатҳи бемории аҳоли ва омилҳое, ки ба саломатии онҳо таъсир мерасонанд, аз ҷумла оид ба ҳолати муҳити зист, шароити қору маишат ва истироҳат барои гирифтани маълумот аз мақомот, ташкилот ва муассисаҳои тандурустӣ ҳуқуқ доранд.

Моддаи 40. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба гирифтани товони зараре, ки ба саломатии онҳо расонида шудааст

Шаҳрвандон ба гирифтани товони зарар (аз ҷумла зарари маънавӣ) мувофиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуқуқ доранд.

Моддаи 41. Ҳуқуқи шаҳрвандон ба таъмини доруворӣ, кумаки ортопедӣ ва протезӣ

1. Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъмини доруворӣ, кумаки ортопедӣ ва протезӣ ҳуқуқ доранд.
2. Гурӯҳи шахсонро, ки ба таъминоти имтиёзноки доруворӣ, кумаки ортопедӣ ва протезӣ, маснуоти имдодӣ, асбобҳои шунавоӣ, воситаҳои варзишии табобатӣ ва махсуси ҳаракаткунӣ ҳуқуқ доранд, инчунин шарту шароит ва тартиби таъминоти онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 42. Ҳуқуқи шаҳрвандон барои гирифтани кумаки тиббӣ, ортопедию протезӣ дар мамлакатҳои дигар

Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон барои гирифтани кумаки тиббӣ, ортопедию протезӣ дар мамлакатҳои дигар ҳуқуқ доранд. Мақомоти давлатӣ уҳдадоранд ба эҳтиҷмандон аз

рӯи хулосаи ташкилотҳои тандурустӣ оид ба зарурати чунин кумак барои гирифтани он бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат намоянд.

Моддаи 43. Ҳуқуқи шаҳрвандон барои даст кашидан аз муоина ва табобат

1. Шаҳрвандон ва намояндагони қонунии онҳо ҳуқуқ доранд аз муоина ва табобати пешниҳодшаванда даст кашанд ё онро қатъ намоянд, ба истиснои:
 - занони ҳомила ва ноболиғон;
 - шахсони гирифтори беморӣҳое, ки номгӯи онҳоро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар намудааст;
 - дигар ҳолатҳои пешбиниамудаи Кодекси мазкур.
2. Ба шахсе, ки табобатро рад кардааст ё ба намояндаи қонунии ӯ бояд оқибатҳои имконпазири дасткашӣ ё қатъ кардани табобат фаҳмонида шавад. Даст кашидан аз табобат барои аз беморхона ҷавоб додан асос шуда метавонад.
3. Дасткашӣ аз табобат бо тарзи хаттӣ, бо имзои шахси бемор ё намояндаи қонунии ӯ, бо зикри маълумоти мухтасар дар бораи оқибатҳои имконпазири дасткашӣ аз табобат, ба расмият дароварда мешавад.

Моддаи 44. Ҳуқуқ ва уҳдадорӣҳои шаҳрвандони хориҷӣ, шахсони бешаҳрванд ва гурезагон дар соҳаи ҳифзи саломатӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳуқуқи уҳдадорӣҳои шаҳрвандони хориҷӣ, шахсони бешаҳрванд ва гурезагон дар соҳаи ҳифзи саломатӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ карда мешаванд.

Моддаи 45. Ҳуқуқи модар ба ҳифзи саломатӣ

1. Модар дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти ҳимояи махсуси давлат қарор дорад. Барои занон шароити муҳайё карда мешавад, ки дар баробари кор ва модар шудан ҳифзи ҳуқуқ, дастгирии моддӣ ва маънавии онҳо таъмин карда шавад.
2. Ҳифзи саломатии модар бо усулҳои зерин таъмин карда мешавад:
 - ташкили шабакаи васеи ташкилотҳои тандурустӣ;
 - манъи истифодаи меҳнати занон дар корҳои вазнин, зеризаминӣ ва шароити меҳнаташ зараровар;
 - ба кор таъмин намудани занони ҳомила дар шароити, ки ба хусусиятҳои физиологӣ ва вазъи саломатии онҳо мувофиқ аст;

- бехтар ва хубтар кардани шароити меҳнату маишат;
 - андешидани чорабиниҳои дигари иҷтимоию иқтисодӣ ва додани имтиёзҳои, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ кардааст;
 - амалӣ гардонидани чорабиниҳои солимгардонии муҳити зист, барҳам додани омилҳои манфии экологӣ, ки ба ҷаҳолияти репродуктивии аҳоли таъсир расонида, боиси таваллуди кӯдакони дардманд ва сусту заиф, баландшавии бемориҳои занон мегарданд.
3. Ба ҳар зан дар давраи ҳомиладорӣ, ҳангоми таваллуд ва баъди он дар ташкилотҳои низоми давлатии тандурустӣ бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон кумаки тиббӣ расонида мешавад.
 4. Модароне, ки кӯдакони ширмак доранд, дорои ҳуқуқҳои зерин мебошанд:
- хизматрасонии бенавбат дар ташкилотҳои тандурустӣ, новобаста аз шаклҳои моликият;
 - бенавбат харидани чипта ба ҳама гуна намуди нақлиёт;
 - истифодаи ройгон аз хизматрасонии хонаи модару кӯдаки марбути саристгоҳҳои роҳи оҳан, фурудгоҳ ва терминалҳои нақлиёти автомобилӣ;
 - ройгон бо худ гирифта бурдани кӯдакони ширмаку кӯдакони хурдсоли худ бо нақлиёти ҳавоӣ, обӣ, роҳи оҳан ва нақлиёти ҷамъиятии мусофиркашонии истифодаи умумӣ;
 - дар ҳамаи терминалҳои нақлиётӣ, фурудгоҳҳо, саристгоҳҳои роҳи оҳан, корхонаҳои қалони саноатӣ, тичоратӣ ва дигар корхонаҳо аз ҳуҷраҳои махсус ба таври ройгон истифода баранд;
 - дар нақлиёти ҷамъиятии мусофиркашонӣ ва ҳавопаймоҳо аз ҷойҳои махсуси нишаст истифода баранд.

Моддаи 46. Ҳуқуқи кӯдак ба ҳифзи саломатӣ

1. Давлат ҳуқуқи манфиатҳои кӯдакониро ҳифз менамояд, ҳуқуқи онҳоро ба шароити зиндагӣ, ки барои тақомули ҷисмонӣ, зеҳнӣ, маънавӣ, ахлоқию иҷтимоӣ заруранд, таъмин мекунад.
2. Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ, шахсони ҳуқуқӣ, новобаста аз шакли моликият, шабакаи васеи муассисаҳои тиббӣ ва кӯдаконоро инкишоф медиҳанд, барои сиҳати кӯдакони дар ин муассисаҳо масъул мебошанд.
3. Кӯдакони бояд давра ба давра ҳатман аз муоинаи тиббӣ гузаронда шаванд ва таҳти назорати доимии диспансерӣ қарор дошта бошанд. Тартиби гузаронидани муоинаи тиббӣ, назорати доимии диспансерӣ ва вақти эмкуниро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд.
4. Кӯдакони мубталои иллатҳои ҷисмонӣ ва ё рӯҳӣ ба кумаки тиббӣ иҷтимоӣ ҳуқуқ доранд ва онҳо аз рӯи нишондодҳои тиббӣ иҷтимоӣ бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ дар муассисаҳои томактабии кӯдакони махсус, мактаб – интернат, хонаи бачагон ва хона – интернатҳои кӯдакони аз ҳисоби бучети давлатӣ тарбия карда мешаванд.
5. Рӯйхати нишондодҳо ва зиддинишондодҳои тиббӣ иҷтимоиро барои ҷойгир кардани кӯдакони дар муассисаҳои дар қисми 4 ҳамин модда пешбинишуда

- мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаҳои тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, маориф ва илм дар якҷоягӣ муқаррар менамоянд.
6. Ҳангоми таъбири беморхонавии кӯдакон, ба падару модар ё шахси дигари бевосита ба кӯдак нигоҳубинкунанда имконият дода мешавад, ки ҳамроҳи кӯдак дар ин муассисаи таъбири истода, ба ӯ нигоҳубин намояд ва ба ин шахс бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон кумакпулии дахлдор дода мешавад. Тартиби дар муассисаҳои тандурустӣ барои нигоҳубини кӯдакони бемор ҷойгир намудани ин шахсонро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар мекунад.
 7. Дар сурати набудани нишондиҳандаҳо барои таъбири беморхонавӣ ё набудани имконияти ба беморхона бистарӣ намудани кӯдак, падару модар ё шахси дигаре, ки кӯдакро бевосита нигоҳубин мекунад, дар давраи таъбири кӯдак дар муассисаи тиббӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон аз қор озад ва барои нигоҳубини кӯдаки бемор ба ӯ кумакпулӣ дода мешавад.
 8. Гуруҳи кӯдакони вобаста ба синну сол ва дараҷаи беморӣ, ки таъбири дармонгоҳӣ мегиранд, бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Қумҳурии Тоҷикистон бо маводи дорувории ройгон ё бо шартҳои имтиёзнок таъмин карда мешаванд.
 9. Кӯдакон ба таъбири истироҳатгоҳӣ ва курортӣ ҳуқуқ доранд. Нишондод ва зиддинишондод, тартиби интиҳоб ва ба таъбири осоишгоҳию курортӣ фирисодани кӯдаконро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд.
 10. Кӯдакон бо роҳати таъбири истироҳатгоҳӣ ва курортӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Қумҳурии Тоҷикистон таъмин карда мешаванд.
 11. Ба кӯдаконе, ки дар тарбияи муассисаҳои бачагона қарор доранд ва дар муассисаҳои таълимӣ таҳсил менамоянд, шароити зарурӣ чиҳати нигоҳдорӣ ва мустаҳкам намудани саломатиашон ва тарбияи гигиенӣ таъмин карда мешаванд.
 12. Назорат ба ҳифзи саломатии кӯдакон, гузаронидани ҷорабиниҳои солимгардонӣ дар муассисаҳои бачагона ва муассисаҳои таълимӣ аз ҷониби мақомот ва ташкилотҳои тандурустӣ якҷоя бо мақомот ва муассисаҳои соҳаи маориф ва илм ба роҳ монда мешавад. Тартиби ташкили кумаки тиббӣю санитарии пешгирии бемориҳо дар муассисаҳои таълимӣ ва муассисаҳои таълимии томактабии бачагона аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян карда мешавад.

Моддаи 47. Ҳуқуқҳои бемор

Бемор ҳангоми муроҷиат қардан барои гирифтани кумаки тиббӣ чунин ҳуқуқҳоро дорад:

- ба муомилаи боэҳтиромона ва башардӯстонаи қормандони тиб, инчунин ҳайати хизматрасонон;
- ба интиҳоби табиб ва муассисаи тиббӣ;
- барои ҳимояи ҳуқуқаш даъват қардани адвокат ё намояндаи қонунӣ;
- ба ҳуқуқҳои дигари пешбиниамудаи ҳамин Кодекс ва дигар санадҳои қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 48. Ҳуқуқ ва маҳдудиятҳои фаъолияти мутахассисони тиббию фарматсевтии ташкилот ва муассисаҳои низоми тандурустӣ

1. Мутахассисони тиббию фарматсевтии ташкилот ва муассисаҳои низоми тандурустӣ ба тамоми кафолатҳои, ки конунгузориҳои меҳнат ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудаанд, ҳуқуқ доранд, аз ҷумла:

- таъмини шароити мусоиди меҳнатӣ;
- такмили ихтисос аз ҳисоби маблағҳои бучетӣ ва корфармо;
- ҳимояи шаъну шарафи касбӣ;
- пардохти зараре, ки ҳангоми иҷрои уҳдадорихои касбӣ расонида шудааст;
- таъсиси иттиҳодияи ҷамъиятӣ;
- гузаштан аз аттестатсияи давлатӣ бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ.

2. Мутахассисони тиббию фарматсевтии ташкилот ва муассисаҳои низоми тандурустӣ ҳуқуқ надоранд:

- ба беморон маълумоти барои онҳо зараровар ва хусусияти махфидоштаи тиббиро бе иҷозати роҳбарони муассисаҳои тандурустӣ пешниҳод намоянд;
- бо ширкатҳои фарматсевтӣ ва намояндагии онҳо дар масъалаҳои таъйинот ва додани маълумоти нодуруст доир ба маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ, ба истиснои шартнома оид ба гузаронидани озмоиши клиникаи маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ ё фаъолияти илмӣ ҳамкорӣ намоянд;
- аз шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки ба коркард, истеҳсол, паҳн, тақсим ва таҳвили маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ машғуланд, инчунин шахсоне, ки ҳуқуқи истифодаи тамғаи молӣ ва савдои маводи доруворӣ ва молҳои тиббиро доранд, ба истиснои шартнома оид ба гузаронидани озмоиши клиникаи маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ ё фаъолияти илмӣ, тухфа ва маблағи пулӣ, аз ҷумла пардохти фароғат, истироҳат ва роҳкиро то ҷои истироҳатро гиранд;
- намунаҳои маводи доруворӣ, молҳои тиббӣ ва дигар маводи таъйиноти рекламавӣ доштаи онҳоро аз шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки ба коркард, истеҳсол, паҳн, тақсим ва таҳвили маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ машғуланд, инчунин шахсоне, ки ҳуқуқи истифодаи тамғаи молӣ ва савдои маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ доранд, ба истиснои шартнома оид ба гузаронидани озмоиши клиникаи маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ ё фаъолияти илмӣ, қабул намоянд;
- иттилооти нопурра ё бардурӯғро доир ба маводи доруворӣ истифодашаванда пешниҳод намуда, маълумотро дар бораи маводи доруворӣ ба он монанди дар муомилот буда, пинҳон намоянд;
- намояндагони ширкатҳои фарматсевтӣ, истеҳсолкунандаҳо ё фурӯшандаҳои молҳои тиббиро қабул намоянд, ба истиснои ҳолатҳои, ки ба гузаронидани озмоиши клиникаи

маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ, иштирок дар маҷлисиҳои кормандони тиб ё дигар чорабиниҳои, ки оид ба баланд бардоштани сатҳи ихтисоси онҳо вобаста аст;

- маводи дорувориро дар варақаҳои дорухате, ки иттилооти рекламавӣ дорад, инчунин дар онҳо ба таври ҷопӣ номгӯи маводи доруворӣ пешакӣ навишта шудааст, таъйин намоянд;

- иттилоотро ба аҳоли дар бораи дар фуруш мавҷуд будани маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ, ки номҳои якхелаи байналмилалӣ ғайрипатентӣ доранд, аз ҷумла иттилоотро дар бораи дар фуруш мавҷуд будани маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ, ки нархи нисбатан пастар доранд, пинҳон кунанд.

Моддаи 49. Уҳдадорихои касбии кормандони тиббӣ ва фарматсевтӣ

Кормандони тиббӣ ва фарматсевтӣ уҳдадоранд:

- дар асоси меъёрҳои башардӯстонаи одобу ахлоқи тиббӣ, ки муносибати ахлоқии кормандони тибро бо беморон, хешу табори онҳо ва байни онҳо танзим менамоянд, ҷаъолият кунанд;

- донишу малакаи касбии худро мунтазам такмил дода, талаботи Кодекси ахлоқи табиби Ҷумҳурии Тоҷикистонро, ки аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ таҳия ва қабул шудааст, риоя намоянд;

- дар ҷаъолияти худ комёбиҳои муосири илму техникаи тиббӣ ва фарматсевтиро ба манфиати беморон истифода намоянд;

- ба амале, ки бар зарари саломатии шаҳрванд мебошад, роҳ надиханд;

- меъёрҳои одобу ахлоқи тиббиро риоя намоянд, нисбат ба беморон бораҳму шафқат бошанд, аз амале, ки ба иҷрои уҳдадорихои меҳнатии кормандони дигар ҳалал мерасонад, худдорӣ кунанд;

- ба шаҳрвандон дар кӯча ва ҷойҳои дигари ҷамъиятӣ ва дар хона, дар ҳама ҳолатҳои, ки имкони расондани кумаки саривақтии муқаррарӣ вучуд надорад, кумаки аввалияи тиббӣ расонанд;

- сирри тиббӣ (иттилоот вобаста ба вазъи саломатӣ, дар бораи ташриф ба муассисаи тандурустӣ) ва дигар маълумоти хусусияти шахсӣ доштаре нигоҳ доранд;

- масъалаи аз худи бемор пинҳон доштани сирри тиббиро дар ҳолати мушаххас ба манфиати бемор ҳал кунанд;

- оид ба бемории шаҳрвандон ба мақомоти тандурустӣ хабар диҳанд, агар онро ҳифзи саломатии аҳоли талаб кунад, инчунин маълумотро дар асоси қарори мақомоти тафтишотӣ ё таъйиноти суд диҳанд;

- дар амалияи тиб усулҳои пешгирӣ, ташхис ва табобат, доруворӣ ва воситаҳои дигарро, ки бо тартиби муқарраргардида ба истифодаи онҳо иҷозат дода шудааст, истифода намоянд;

- таъсири суханони табибро ба рӯҳияи бемор то ҳадди имкон бештар истифода намоянд, ба рафторе (ба тариқи имову ишора, бо сухан), ки ба бемор ва наздикони ӯ таъсири манфӣ мерасонад, роҳ надиханд, ҳангоми ҳамсуҳбат шудан бо бемор ва хешу табори ӯ қоидаҳои одоби табибро қатъиян риоя намоянд.

Моддаи 50. Уҳдадорихои шаҳрвандон оид ба риояи талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи тандурустӣ

Шаҳрвандон уҳдадоранд:

- талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар соҳаи тандурустӣ риоя намуда, ба саломатии худ, саломатии аҳоли, оила ва одамони гирду атрофшон буда бо эҳтиёт муносибат намоянд;

- барои пешгирии беморихои сироятӣ дастури тиббро оид ба муоинаи флюорографӣ, эмкунии пешгирикунанда ва муоинаи тиббӣ дар муҳлати муқаррарнамудаи мақомоти тандурустӣ ба ҷо оваранд;

- тартиботи ҷорӣ мақомот, ташкилот ва муассисаҳои тандурустиро риоя намоянд;

- таъйиноти табиби табобаткунандаро иҷро намоянд.

Моддаи 51. Уҳдадорихои шахсони никоҳшаванда оид ба гузаштани муоинаи тиббии ҳатмӣ

1. Шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд, ки ақди никоҳ мебанданд, аз муоинаи тиббии ҳатмӣ дар муассисаҳои давлатии соҳаи тандурустии маҳалли зист ё истиқомати доимӣ ба таври ройгон мегузаранд.
2. Қоидаҳои гузаронидани муоинаи тиббии ҳатмии шахсони никоҳшавандаро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

Моддаи 52. Уҳдадории шаҳрвандон оид ба таъмини ҳифзи саломатии кӯдакон

1. Шаҳрвандон уҳдадоранд дар бораи саломатии кӯдакон, инкишофи ҷисмонӣ ва ахлоқии онҳо ғамхорӣ намоянд ва онҳоро дар рӯҳияи пешбурди тарзи ҳаёти солим тарбия кунанд.
2. Падару модарон уҳдадоранд қоидаҳои роҳбарӣ, ки ба таваллуди кӯдаки солим мусоидат менамоянд, риоя кунанд ва баъди таваллуди кӯдак дастури табибро ба ҷо оваранд.

Моддаи 53. Уҳдадорихои шахрвандони мубталои бемориҳои сил, ҷузом, вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният, узвҳои таносулӣ ва дигар бемориҳои хатарнок

1. Шахрвандони мубталои бемориҳои сил, ҷузом, вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният, узвҳои таносулӣ ва дигар бемориҳои хатарнок уҳдадоранд, бо талаби ташкилотҳои тиббӣ аз муоинаи тиббӣ гузаранд ва худро таъбабат кунанд.
2. Агар шахрвандони мубталои бемориҳои дар қисми 1 ҳамин модда зикргардида аз муоинаи тиббӣ ва таъбабат саркашӣ намоянд, онҳо дар беморхона бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва бо мусоидати мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва мақомоти корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон маҷбуран ташхис ва таъбабат карда мешаванд.

Моддаи 54. Уҳдадорихои шахсони мансабдор ва дигар шахрвандон барои мусоидат ба кормандони тиб дар расонидани кумаки тиббӣ ва пешгирии бемориҳо

1. Барои ҷойгир намудани муассисаҳои тиббӣ дар корхона ва ташкилотҳои шахси мансабдор уҳдадор аст, ки бинои зарурӣ ҷудо намояд ва ҳамчунин ба кормандони тиб дар иҷрои уҳдадорихои касбиашон ёрӣ расонад.
2. Шахрвандон уҳдадоранд дар ҳолатҳои ба ҳаёти бемор таҳдид кардани хатар барои бо нақлиёт ба беморхона бурдан ва кумаки тиббӣ расондан мусоидат намоянд.

Моддаи 55. Масъулияти корфармоён ва шахсони мансабдор барои ҳифзи саломатии аҳоли

1. Корфармоён новобаста аз шакли моликият ва шахсони мансабдор барои ҷорабиниҳои зерин масъул мебошанд:
 - таъмини беҳатарии санитарияю эпидемиологӣ, ҳифзи муҳити зист ва пешгирии бемориҳо;
 - фароҳам овардани шароити меҳнат, маишат ва истироҳати кормандон;
 - риояи меъёрҳои санитарияю гигиенӣ ва қоидаҳои нигоҳдории биноҳои истехсолӣ ва ҳудудӣ;
 - ба кормандон ва аҳоли расондани маълумот дар бораи омилҳои зарарноки истехсолот;
 - муҳайё кардани шароит, таҳия ва истифодаи низоми ҳавасмандгардонии маънавӣ ва моддӣ кормандоне, ки тарзи ҳаёти солимуру пеш мебаранд;
 - ҷуброни зараре, ки ба саломатии шахсони алоҳида расонида шудааст.
2. Ҳамаи хароҷоти ташкилотҳои тандурустӣ вобаста ба таъбабат ва нест кардани бемориҳо ва осеббинӣ, ки аз ҷониби шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, новобаста аз шакли моликият расонда шудааст, дар ҳаҷми пурра ба ғоидаи мақомот ва муассисаҳои

дахлдори тандурустӣ тибқи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 56. Масъулияти кормандони тиб ва фарматсевтӣ

Кормандони тиб ва фарматсевтӣ барои ҷуброни зараре, ки ба ҳаёт ва саломатии шахрвандон расонидаанд, инчунин барои иҷрои уҳдадорихои касбиашон масъул мебошанд.

Моддаи 57. Интиқоли коргароне, ки дар ҷои кор бемор шудаанд

Ба ташкилот ва муассисаҳои тандурустӣ интиқоли коргарон, ки дар ҷои кор бемор шудаанд, дар мавридҳои зарурӣ бо воситаҳои нақлиёт ва аз ҳисоби маблағҳои корхонаҳо, муассисаҳо, дигар ташкилотҳо ё субъектҳои хоҷагидор сурат мегирад, ки коргари бемор дар он ҷо фаъолият мекунад.

БОБИ 8. НАМУД ВА ШАКЛҲОИ КУМАКИ ТИББӢ

Моддаи 58. Намудҳои кумаки тиббӣ

1. Намудҳои кумаки тиббӣ:
 - кумаки пеш аз табибӣ;
 - кумаки аввалияи тиббию санитарӣ;
 - кумаки тахассусии тиббӣ;
 - кумаки махсусгардонидашудаи тиббӣ;
 - кумаки баландихтисоси тиббӣ;
 - кумаки тиббию иҷтимоӣ.
2. Тартиби расонидани ҳамаи намудҳои кумаки тиббӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар карда мешавад.

Моддаи 59. Шаклҳои расонидани кумаки тиббӣ

1. Кумаки тиббӣ дар шаклҳои зерин расонида мешавад:

- кумаки амбулаторию дармонгоҳӣ (кумаки аввалияи тиббию санитарӣ ва кумаки машваратю ташхисӣ);
 - кумаки беморхонавӣ;
 - кумаки беморхонаивазкунанда;
 - кумаки таъҷилии тиббӣ;
 - авиатсияи санитарӣ;
 - кумаки тиббӣ ҳангоми ҳолатҳои фавқулода;
 - табобати барқароркунанда ва тавонбахшии тиббӣ;
 - кумаки паллиативӣ ва нигоҳубини ҳамширагӣ;
 - тибби халқӣ.
2. Тартиби ташкили ҳамаи шаклҳои расонидани кумаки тиббӣ, ба истиснои кумаки тиббӣ ҳангоми ҳолатҳои фавқулода, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар карда мешавад.
 3. Тартиби ташкили расонидани кумаки тиббӣ ҳангоми ҳолатҳои фавқулода аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

БОБИ 9. ТАРБИЯИ КАДРҲОИ СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ ВА ҲУҚУҚИ БА ФАЪОЛИЯТИ ТИББӢ ВА ФАРМАТСЕВТӢ МАШҒУЛ ШУДАН

Моддаи 60. Тарбияи кадрҳои тиббӣ ва фарматсевтӣ

1. Тарбияи кадрҳои тиббӣ ва фарматсевтӣ дар муассисаҳои таълимию илмӣ ва табобатӣ, новобаста аз шакли моликият ва тобеияти идоравӣ, ки бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаҳои тандурустӣ ва маориф ба онҳо иҷозатнома барои пешбурди фаъолияти таълимӣ дар соҳаи таҳсилоти тиббию фарматсевтӣ дода шудааст, ба роҳ монда мешавад.
2. Муассисаҳое, ки ба тарбияи кадрҳои тиббӣ ва фарматсевтӣ машғул мебошанд, бояд ба талаботе, ки аз қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаҳои тандурустӣ ва маориф бармеоянд, ҷавобгӯ бошанд.
3. Шартҳои ҳатмии таълимию барномаҳои таълимии тиббӣ ин мавҷуд будани заминаҳои зарурии клиникӣ ва ё доштани шартнома бо ташкилотҳои соҳаи тандурустӣ, ки барои тарбияи кадрҳои тиббӣ ва фарматсевтӣ шароитҳои мусоидро фароҳам карда метавонанд, мебошад. Ташкилотҳои соҳаи тандурустӣ, ки ҳамчун замина барои муассисаҳои таълимию илмӣ тиббӣ ва фарматсевтӣ истифода бурда мешаванд, бояд аз аккредитатсия дар соҳаи тандурустӣ гузаранд.

4. Дар муддати таҳсил дар муассисаҳои таълимию илмии тиббӣ ва фарматсевтӣ, донишҷӯёну шунавандагон бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ барои иштирок дар расонидани кумаки тиббӣ ба беморон ва муомилоти маводи доруворӣ таҳти назорати кормандони дахлдори тиббӣ ҷалб карда мешаванд.
5. Номгӯи мансабҳо ва талаботро нисбат ба ихтисосҳои соҳаи тандурустӣ ва тартиби аз як ихтисос ба ихтисоси дигар гузаштани мутахассисони тиббию фарматсевтиро баъди гирифтани таҳсилоти миёна ва олии касбии тиббию фарматсевтӣ мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.
6. Стандартҳои тахассусии таҳсилоти тиббӣ ва фарматсевтӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва тасдиқ карда мешаванд.
7. Тартиби таҳсилоти касбии баъдидипломӣ ва муттасили кормандони тиб ва фарматсевтиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд.

Моддаи 61. Ҳуқуқи ба фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ машғул шудан

1. Барои ба фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ машғул шудан дар Ҷумҳурии Тоҷикистон шахсоне ҳуқуқ доранд, ки таҳсилоти миёна ё олии касбии тиббию фарматсевтӣ, диплом, инчунин сертификати мутахассис ва бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозатнома доранд.
2. Ба шахсоне, ки ҳуқуқи ба фаъолияти тиббӣ машғул шуданро доранд ва курси тақмили ихтисос оид ба савдои чаканаи маводи дорувориро гузашта, соҳиби иҷозатнома доир ба фаъолияти фарматсевтӣ мебошанд, дар муассисаҳои тиббии дурдаст, ки дар мавқеи ҷойгиршавии онҳо муассисаҳои дорухонагӣ фаъолият надоранд, бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ барои фуруши доруворӣ иҷозат дода мешавад.
3. Мутахассисони тиббие, ки дараҷаи тахассусӣ надоранд, ҳамчун шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ба фаъолияти тибби хусусӣ ҳуқуқи машғул шуданро надоранд. Чунин шахсон метавонанд дар ташкилотҳои давлатию ғайридавлатӣ яқчо бо мутахассисони дараҷадор фаъолият намоянд.
4. Сертификати мутахассис дар асоси маълумоти тиббию фарматсевтӣ, инчунин санҷиши омӯзишӣ бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ дода мешавад.
5. Тартиб ва талаботи додани сертификат, тартиби гирифтани таҳсилоти касбии баъдидипломӣ (интернатура, ординатура, тақмили ихтисос, бозомӯзӣ, ихтисосгирии аввалия) барои мутахассисони тиббию фарматсевтӣ, инчунин тартиби гузаронидани аттестатсияи кадрҳои тиббӣ ва фарматсевтиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд.
6. Тартиби ба фаъолияти тиббию фарматсевтӣ машғул шудани шахсоне, ки дар муассисаҳои дахлдори Ҷумҳурии Тоҷикистон ва давлатҳои хориҷӣ зинаҳои гуногуни таҳсилоти тиббию фарматсевтиро гузашта, соҳиби ҳуҷҷати намунаи давлатӣ оид ба таҳсилот шудаанд, бо назардошти шартномаҳои байналмилалӣ эътирофнамудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ таҳия ва тасдиқ карда мешавад.
7. Кормандони тиббие, ки аз рӯи ихтисоси худ 3 сол қор накардаанд, ба фаъолияти тиббӣ танҳо баъди таҷрибаомӯзӣ ва тасдиқ намудани ихтисоси худ бо тартиби муқарраркардаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ роҳ дода мешаванд.

8. Дахлат ба фаъолияти касбии кормандони тиббӣ ва фарматсевтӣ аз ҷониби мақомоти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, муассисаю ташкилотҳо, инчунин шаҳрвандон ба истиснои мавридҳои аз ҷониби кормандони тиббӣ ва фарматсевтӣ риоя накардани уҳдадориҳои касбиашон манъ аст.
9. Ғайриқонунӣ машғул шудан ба фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ манъ аст.
10. Маҳрум кардан аз ҳуқуқи машғул шудан ба фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ бо тартиби судӣ сурат мегирад.

Моддаи 62. Танзими бархӯрди манфиатҳо ҳангоми машғул шудан ба фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ

1. Дар ҳолатҳои пайдошавии бархӯрди манфиатҳо шахсони ба фаъолияти тиббӣ ва фарматсевтӣ машғулшаванда бояд ҳатман ба роҳбарони ташкилотҳое, ки дар онҳо кор мекунанд, ба тариқи хаттӣ хабар диҳанд.
2. Роҳбарони ташкилотҳо ва муассисаҳои соҳаи тандурустӣ, новобаста аз шакли моликият ва тобеияти идоравӣ, бояд дар хусуси ҷой доштани бархӯрди манфиатҳо ба мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти фарматсевтӣ дар муҳлати ҳафт рӯз ба тариқи хаттӣ маълумот пешниҳод намоянд.
3. Барои ҳалли масъалаи бархӯрди манфиатҳо аз ҷониби мақоми ваколатдори дар қисми 2 ҳамин модда пешбинишуда комиссия таъсис дода мешавад. Низомнома дар бораи комиссияи мазкур аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти фарматсевтӣ таҳия ва тасдиқ карда мешавад.

Моддаи 63. Савганди табиби Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Шахсоне, ки муассисаҳои таълимии таҳсилоти олии касбии тиббии Ҷумҳурии Тоҷикистонро хатм намуда, дипломи табибро гирифтаанд, савганди табиби Ҷумҳурии Тоҷикистонро бо ҷунин мазмун қабул мекунанд:

«Ман, хатмкунандаи муассисаи таълимии таҳсилоти олии касбии тиббии Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо масъулияти баланд дипломи табибро гирифта, ба фаъолияти табибӣ шурӯъ менамоям ва тамоми уҳдадориҳоеро, ки ин ихтисос ба зиммаи ман мегузорад, дарк намуда, савганд қабул мекунам, ки:

- вориси сазовори олим ва табиби бузург Абӯалӣ ибни Сино бошам;

- тамоми донишу қувваамро ба ҳифз ва бехтар кардани саломатии инсон, пешгирӣ ва табобати бемориҳо бахшам, дар ҳар ҷое, ки манфиатҳои одамон тақозо дорад, софдилона меҳнат кунам;

- барои кумак ба одамони муҳтоҷи табобат ҳамеша тайёр бошам, ба беморон бодикқат ва ғамхорона муносибат намоям, сирри табибро муқаддас нигоҳ дорам ва маҳорати табибро ба мақсади бад истифода набарам;

- дониши тиббии ҳудро мунтазам такмил диҳам, бо меҳнати худ ба инкишофи илму амалия мусоидат намоям;

- агар манфиати бемор тақозо кунад, барои маслиҳат ба ҳамкорон муроҷиат намоям ва худ низ ҳеҷ вақт маслиҳату кумакамро ба онҳо дарёғ надорам;

- анъанаҳои тибби халқиро ҳифз кунам ва инкишоф диҳам, дар тамоми фаъолияти худ аз рӯи меъёрҳои ахлоқи умумибашарӣ амал кунам, вазифаи олии ворисони Синоро ҳамеша дар хотир нигоҳ дорам;

- қавл медиҳам, ки ба ин савганд умрбод содиқ бошам!».

2. Савганди табиби Ҷумҳурии Тоҷикистон дар вазъияти тантанавӣ қабул карда мешавад. Дар диплом дар бораи қабул кардани савганд қайди махсус гузошта мешавад.
3. Табибон барои вайрон кардани савганд ва риоя накардани меъёрҳои Кодекси ахлоқи табиби Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгар мебошанд.

Моддаи 64. Фаъолияти илмӣ дар соҳаи тандурустӣ

1. Фаъолияти мутахассисони тиббию фарматсевтӣ ба дастовардҳои илми ҷаҳонӣ ва ватанӣ асос меёбад. Фаъолияти илмӣ дар соҳаи тандурустӣ аз ҷониби муассисаҳои илмию таълимӣ, пешгирию табобатӣ ва фарматсевтӣ ба роҳ монда мешавад. Самтҳои афзалиятноки илм аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ таҳия ва ба мақомоти дахлдор пешниҳод карда мешавад.
2. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ дар доираи ваколатҳои худ сифати корҳои илмӣ, таълимию табобатиро дар муассисаҳои илмию таълимӣ, пешгирӣ, ташхисиву табобатӣ назорат мекунад.

Моддаи 65. Гузаронидани озмоишҳои клиникӣ ва тиббию биологӣ, истифодаи усулҳои нави пешгирӣ, ташхис ва табобат

1. Озмоишҳои клиникӣ ва тиббию биологӣ дар ҳайвонот татбиқ мегарданд, нисбати инсон бошад, бо розигии хаттии ӯ ва иҷозати махсуси мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ гузаронида мешаванд. Мавриди озмоиши маҷбурии тиббӣ ва илмӣ қарор додани инсон манъ аст. Озмоиш дар ҳар марҳила бо талаби шахсе, ки таҳти озмоиш қарор дорад ва дар ҳолатҳои ба амал омадани хатар ба саломатии ӯ қатъ карда мешавад.
2. Дар амалияи тандурустӣ усулҳои нави пешгирӣ, ташхис, табобат, маводи доруворӣ, доруворӣ иммунобиологӣ, воситаҳои дезинфексионӣ, дезинсексионӣ, дератизатсионӣ ва технологияҳои тиббие, ки бо тартиби муқарраршуда иҷозат дода шудааст, истифода бурда мешаванд.
3. Тартиби гузаронидани озмоишҳои клиникӣ ва тиббию биологӣ, истифодаи усулҳои нави пешгирӣ, ташхис ва табобатро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд.

ФАСЛИ 2. МУҚАРРАРОТИ МАХСУС

БОБИ 10. ФАЪОЛИЯТИ ХУСУСИИ ТИББӢ

Моддаи 66. Тартиби ташкил ва фаъолияти субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ

1. Субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шуда, фаъолият менамоянд.
2. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқии давлатҳои хориҷӣ, инчунин шахсони бешаҳрванд, ки дар Чумҳурии Тоҷикистон ба таври доимӣ зиндагӣ мекунанд, метавонанд бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон ташкилоти хусусии тиббӣ таъсис диҳанд.
3. Субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ метавонанд:

- танҳо дар сурати мавҷуд будани иҷозатнома ба фаъолияти тиббӣ машғул шаванд;

- дар баробари ташкилотҳои давлатии тиббӣ амалӣ гардидани сиёсати давлатиро дар соҳаи ҳифзи саломатӣ таъмин намоянд;

- дар ҳуччатгузори варақаи ҳуччатҳои тиббӣ, маълумотномаҳо дар бораи таваллуд ва вафот, варақаҳои дорухат, варақаи корношоямӣ ва ҳисоботи қатъии намунаи давлатиро истифода намоянд.

Моддаи 67. Манбаъҳои маблағгузори фаъолияти хусусии тиббӣ

Фаъолияти хусусии тиббӣ аз ҳисоби маблағҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, воситаҳои суғуртаи ҳатмӣ ва ихтиёрии тиббӣ, дигар манбаъҳои, ки қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон манъ накардааст, маблағгузори карда мешавад.

Моддаи 68. Шартнома ва пардохт барои кумак ва хизматрасонии тиббӣ

1. Шартнома дар бораи расонидани кумак ва хизматрасонии тиббӣ ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, тартиби тағйир додани он, тамдиди муҳлат ва қатъ намудани он бояд ба талаботи қонунгузори граждани Чумҳурии Тоҷикистон мутобиқат намояд.
2. Пардохти кумак ва хизматрасониҳои тиббӣ, ки субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ расонидаанд, дар асоси шартномаи зерини басташуда сурат мегирад:

- бевосита бо шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ;

- бо корхонаҳо ва ташкилотҳо;

- бо ташкилоти суғуртаи тиббӣ барои расонидани кумаки тиббӣ аз рӯи суғуртаи ҳатмӣ ва ихтиёрии тиббӣ;

- тавассути барномаҳои хайриявӣ.

Моддаи 69. Ҳуқуқи субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ

Субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ ҳуқуқ доранд:

- аз рӯи беморихое, ки номгӯи онҳоро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тасдиқ кардааст, кумаки тиббӣ расонанд;

- усулҳои тибби халқиро бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода баранд;

- бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳуҷҷатҳои тиббӣ диҳанд;

- барои амалӣ гардидани фаъолияти касбӣ бо санадҳои меъёрӣ шинос шаванд;

- бо дигар шахсоне, ки ба фаъолияти тиббӣ машғуланд, бо мақсади расонидани кумаки тиббӣ якҷоя фаъолият намоянд;

- дар шакли нусха аз ҳуҷҷатҳои тиббӣ дар бораи беморӣ ва вазъи саломатии беморон ҳулосаҳои хаттӣ ва тавсияномаҳо диҳанд, ки онҳоро ташкилотҳои тиббӣ истифода бурда метавонанд;

- барои ба даст овардани молҳои тиббӣ, доруворӣ, аз ҷумла воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва доруворие, ки бо шартҳои имтиёзнок фурӯхта мешаванд, ба бемор дорухат навишта, онро бо муҳри ташкилоти хусусии тиббӣ ё муҳри шахсии табиб тасдиқ намоянд;

- дар бахши беморхонавии ташкилоти хусусии тиббӣ барои мақсадҳои тиббӣ дар сурати мавҷуд будани иҷозатнома, ки мутобиқи талаботи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дода шудааст, воситаҳои нашъадор ва моддаҳои психотропиро гиранд, нигоҳ доранд ва истифода баранд.

Моддаи 70. Маҳдудияти субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ

Ба субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ амалҳои зерин манъ аст:

- гузаронидани сеансҳои оммавии табобатӣ, аз ҷумла бо истифодаи воситаҳои ахбори омма;

- истифодаи тарзу усулҳои пешгирӣ, ташхис, табобати беморихо, инчунин доруворие, ки истифодаи онҳо дар амалияи тиббии Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода нашудааст.

Моддаи 71. Уҳдадории субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ

Субъектҳои фаъолияти хусусии тиббӣ уҳдадоранд:

- танҳо ҳамон намуди фаъолиятро, ки барои он иҷозатнома дода шудааст, амалӣ намоянд;
- шарту қоидаҳои кумаки тиббиро, ки мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тасдиқ намудааст, риоя намоянд;
- ҳуҷҷатгузори зарурии тиббиро, ки вазъи саломатии бемор, ҳаҷм ва натиҷаҳои кумаки тиббии ба ӯ расондашударо инъикос менамояд, ба роҳ монанд;
- ҳисоботи тиббӣ, оморӣ ва молиявиро дар муҳлатҳои муқарраршуда пешниҳод намоянд;
- ҳангоми гузаронидани санҷиш аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти тиббӣ санадҳои тиббӣ ва маълумотхоро пешниҳод намоянд;
- усулу воситаҳои ташхис, пешгирӣ ва табобат, дорувориеро, ки бо тартиби муқарраргардида дар амалияи тиббии кишвар иҷозат дода шудааст, истифода баранд;
- ба марказҳои санитарияу эпидемиологӣ ва мақомоти дахлдори ҳифзи саломатии аҳоли ҳолатҳои дар беморон ошкор шудани бемориҳои сироятӣ, ангалӣ ва таносулӣ, ҷузом, заъфати пӯст, шукуфаи мӯйчин, хоришак, сил, вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният, бемориҳои саратонӣ, нашъамандӣ, рӯҳӣ бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ хабар диҳанд;
- дар муҳлати муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҳисоби маблағҳои худ дараҷаи ихтисоси кормандонро баланд бардоранд, агар ин дар шартномаҳо бо ташкилотҳои, ки расонидани кумаки тиббиро маблағгузори мекунанд, пешбинӣ нашуда бошад;
- ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар бораи шахсоне, ки дар натиҷаи ҷароҳати ҷисмонӣ, осеббинӣ, захролудшавӣ ва ҷинойтҳо ба муқобили озодии ҷинсӣ ва дахлнопазирии ҷинсӣ барои кумаки тиббӣ муроҷиат кардаанд, хабар диҳанд;
- бақайдгирии оморӣ ва ҳисоботро, ки дар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дода шудааст, дуруст ба роҳ монанд ва ба мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ доир ба фаъолияти худ маълумот пешниҳод намоянд;
- аз аккредитатсияи давлатӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаранд;
- ба шахсоне, ки ба кумаки таъҷилии тиббӣ эҳтиёҷ доранд, бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон кумаки тиббии ройгон расонанд.

БОБИ 11. ТИББИ ОИЛАВӢ

Моддаи 72. Принципҳои фаъолияти тибби оилавӣ

Тибби оилавӣ аз рӯи принципҳои зерин фаъолият менамояд:

- кумақрасонӣ ҳангоми робитаи аввал – муоинаи аввал, қабули бемор дар ҷойи ҳодиса бе ҷалби дигар мутахассисони тиббӣ;
- дастрасӣ – кумақрасонии аввалияи тиббию санитарӣ ба шаҳрвандон дар муҳлати кӯтоҳтарин, новобаста ба миллат, наҷод, ҷинс, забон, эътиқоди динӣ, мавқеи сиёсӣ, таҳсилот, вазъи иҷтимоӣ ва молу мулк;
- ҳамбастагӣ – кумақи мутахассисони тибби оилавӣ ба беморон бо роҳи таъбабат, барқарорсозии саломатӣ ва корҳои пешгирикунанда;
- муттасилии фаъолият – кумақи пайвастаи тиббии мутахассиси тибби оилавӣ;
- ягонагӣ – баррасии масъалаҳои вобаста ба солимии шахси алоҳида, оила ва ҷомеа дар алоқаи зич бо масъалаҳои мавҷудаи вазъи ҷисмонӣ, равонӣ ва иҷтимоӣ;
- таваҷҷуҳ ба оила – баррасии масъалаҳои тибби оилавӣ дар доираи оила ва робитаҳои иҷтимоии шахс;
- эътимоднокӣ – эътимоди беморон ба махфӣ нигоҳ доштани иттилооте, ки онҳо ба мутахассисони тибби оилавӣ мерасонанд.

Моддаи 73. Субъектҳои тибби оилавӣ

1. Ба субъектҳои тибби оилавӣ дохил мешаванд:

- марказҳои таълимию клиникии тибби оилавӣ;
- марказҳои саломатии шаҳрӣ;
- марказҳои саломатии ноҳиявӣ;
- марказҳои саломатии деҳот;
- амбулаторияҳои тибби оилавӣ;
- бунгоҳҳои саломатӣ;
- ташкилотҳои хусусии тибби оилавӣ;
- табибони оилавӣ;
- ҳамшираҳои шафқати тибби оилавӣ.

2. Марказҳои саломатии шаҳрӣ, ноҳиявӣ ва деҳот тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ таъсис дода мешаванд.

3. Амбулаторияҳои тибби оилавӣ дар сохтори маркази таълимию клиникии тибби оилавӣ ва марказҳои саломатии шаҳрӣ ва ноҳиявӣ, бунгоҳҳои саломатӣ дар

сохтори марказҳои саломатии деҳот бо тартиби муайяннамудаи қонунгузори
Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади дастрас будани кумаки тиббӣ дар ҷойҳо таъсис
дода мешаванд.

Моддаи 74. Ҳуқуқҳои мутахассисони тиббии оилавӣ

Мутахассисони тиббии оилавӣ ҳуқуқҳои зеринро доранд:

- бо тартиби муқарраргардида бо идораҳо, корхонаю муассисаҳо ва дигар ташкилотҳо доир ба хизматрасонии тиббӣ шартномаҳо банданд, инчунин молу мулки амбулаторияи тиббии оилавӣ, марказҳои саломатии шаҳрӣ, ноҳиявӣ ва деҳотро истифода баранд ва барои хизматрасонии тиббӣ тибқи шартнома маблағ гиранд;
- оид ба беҳтар намудани кумаки тиббӣ санитарӣ тавсияҳо пешниҳод намоянд;
- дар ҷаласаҳо, конференсҳои илмӣ амалӣ, анҷуманҳо ва симпозиумҳо ширкат варзанд, аъзои ташкилотҳои гуногуни ҷамъиятӣ ва таҳассусӣ бошанд, ки фаъолиятшон ба мақсаду ухдадорихои мутахассисони тиббии оилавӣ муҳолиф намебошанд.

Моддаи 75. Ухдадорихои мутахассисони тиббии оилавӣ

1. Ухдадорихои асосии мутахассисони тиббии оилавӣ иборатанд аз:

- амалӣ гардонидани тадбирҳои санитарӣ маърифатӣ оид ба ташаккули тарзи ҳаёти солим ва пешгирии беморшавии аҳоли;
- муоинаи саривактӣ бемориҳо ва ошқору баргараф намудани онҳо дар марҳилаҳои ибтидоӣ;
- таъмини муоинаи мунтазами аъзои оила ҳангоми амалӣ намудани чораҳои солимгардонӣ;
- расонидани кумаки таъхиринопазири тиббӣ ҳангоми зарурат;
- бо тартиби муқарраргардида машваратдиҳӣ ва бистарикунӣ саривактӣ беморон, назорати ҷараёни табобат;
- дар ҳаҷми муқарраргардидаи таҳассусӣ амалӣ намудани чораҳои табобатӣ, ташхисӣ ва барқарорсозии саломатӣ;
- бо тартиби муқарраргардида муайян намудани корношоямии муваққатӣ беморон ва ба комиссияи тиббӣ иҷтимоӣ раво кардани онҳо;
- якҷоя бо кормандони хадамоти иҷтимоӣ ба шахсони танҳо, калонсолон, маъҷубон ва беморони мубталои бемориҳои музмин расонидани кумаки тиббӣ иҷтимоӣ;
- расонидани кумаки машваратӣ ба оилаҳо оид ба масъалаҳои эмкунӣ, ғизодиҳӣ кӯдакон, тарбияи онҳо, оmodасозӣ ба муассисаҳои таълимӣ томактабӣ ва таълимӣ, мавқеи

тахассусии онҳо, банақшагирии оила, одоб, психология, гигиенӣ, иҷтимоӣ, тиббӣ ва ҷинсии ҳаёти оилавӣ;

- дар мавридҳои зарурӣ сари вақт ҳамкорӣ намудан бо дигар мутахассисони соҳавии тандурустӣ ва кормандони хадамоти иҷтимоӣ бо мақсади беҳтар намудани сифати хизматрасонии тиббӣ;

- истифодаи дурусти ҳуҷҷатҳои бақайдгирию ҳисоботи шаклҳои тасдиқшуда.

2. Мутахассисони тибби оилавӣ ҳангоми робитаи аввал бояд масъалаҳои тиббии беморро ҳал намоянд ва ба бемор дар сурати пайдо шудани зарурати кумаки машваратии мутахассисони дигар барои муроҷиат намудан мусоидат намоянд. Табиби оилавӣ беморро оид ба натиҷаҳои машварат огоҳ намуда, ба ӯ дар бораи ҳамаи намудҳои хизматрасонии тиббӣ ва шакли самарабахши онҳо иттилоъ медиҳад, иҷрои ҳамаи маслиҳату тавсияҳоро танзим менамояд.

БОБИ 12. ТИББИ ХАЛҚӢ

Моддаи 76. Ҳуқуқи шахсоне, ки ба тибби халқӣ машғуланд

Шахсоне, ки ба фаъолияти тибби халқӣ машғуланд, ҳуқуқ доранд:

- оид ба беморӣҳое, ки номгӯи онҳоро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тасдиқ кардааст, кумаки тиббии халқӣ расонанд;

- усулҳои тибби халқиро бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода баранд;

- ба таъбири беморон баъди бо усулҳои тибби муосир, ки тавассути санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудаанд, маълум гаштани натиҷаи ташҳис машғул шаванд;

- бо дигар шахсони воқеие, ки бо амалияи тибби халқӣ машғуланд, барои расонидани кумаки тибби халқӣ яққоя фаъолият намоянд;

- бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон маводи дорувории тибби халқиро тайёр ва истифода кунанд;

- ба тадқиқотҳои илмӣ соҳаи тибби халқӣ тибқи самтҳои афзалиятноке, ки номгӯи онҳоро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тасдиқ кардааст, машғул шаванд.

Моддаи 77. Уҳдадорӣи шахсоне, ки ба тибби халқӣ машғуланд

1. Шахсоне, ки ба фаъолияти тибби халқӣ машғуланд, уҳдадоранд:

- барои амалӣ гардонидани фаъолияти касбӣ бо санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи тандурустӣ шинос шаванд;
- ҳуҷҷатгузори зарурии тиббиро, ки вазъи саломатии бемор, ҳаҷм ва натиҷаҳои кумаки ба ӯ расонидашударо инъикос менамояд, ба роҳ монанд;
- ҳангоми гузаронидани санҷиши фаъолиятҳои аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ҳуҷҷатҳои дахлдор ва маълумотро пешниҳод намоянд;
- усулу воситаҳои ташхис, пешгирӣ, табобат ва дорувориҳои тиббии халқиро, ки ба истифодаи онҳо дар амалияи тиббии кишвар иҷозат дода шудааст, истифода баранд;
- ба марказҳои назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ ва мақомоти дахлдори тандурустӣ ҳодисаҳои ошкор шудани бемориҳои сироятӣ, ангалӣ ва таносуӣ, чум, заъфати пӯст, шукуфаи мӯйчин, хоришак, сил, вируси норасоии масунияти одам ва бемориҳои пайдошудаи норасоии масуният, бемориҳои саратон, нашъамандӣ ва равониро хабар диҳанд;
- бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ дар панҷ сол як маротиба аз аттестатсия гузаранд.

2. Табибони халқӣ дар сурати аз рӯи ихтисоси худ зиёда аз се сол кор накардан, ба фаъолияти тиббии халқӣ танҳо баъди таҷрибаомӯзӣ ва тасдиқ намудани ихтисоси худ, бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ роҳ дода мешавад.
3. Ҳангоми фаъолияти тиббии халқӣ амалҳои зерин манъ аст:

- истифодаи тарзу усулҳо ва воситаҳои пешгирӣ, ташхис, табобати бемориҳо, инчунин дорувориҳои тиббии халқӣ, ки бо тартиби муқарраргардида тасдиқ нагардида, истифодаи онҳо дар амалияи тиббии кишвар иҷозат дода нашудааст;
- таъйин намудани воситаҳои нашъадор ба беморон ва тавсияи истифодаи онҳо;
- гузаронидани сеансҳои табобатии оммавӣ аз ҷониби табибони халқӣ, аз ҷумла бо истифодаи воситаҳои ахбори омма.

Моддаи 78. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии табибони халқӣ

1. Табибони халқӣ метавонанд мутобиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ таъсис диҳанд.
2. Иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ дар таъсис ва ташкили фаъолияти ташкилотҳои тиббии халқӣ, фароҳам овардани шароити мусоиди корӣ, дастгирӣ ва ҳифзи ҳуқуқӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодии табибони халқӣ метавонанд саҳмгузор бошанд.

Моддаи 79. Ҳуқуқи фаъолият дар соҳаи тиббии халқӣ

1. Барои дар соҳаи тибби халқӣ фаъолият кардан шахсоне ҳуқуқ доранд, ки шаҳодатномаи табиби халқӣ, сертификати мутахассиси тибби халқӣ ва иҷозатнома доранд.
2. Тартиби гирифтани шаҳодатномаи табиби халқӣ ва сертификати мутахассиси тибби халқиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд. Шаҳодатномаи табиби халқӣ ва сертификати мутахассиси тибби халқӣ дар сурати баъди зиёда аз 6 моҳи гирифтани он, нагирифтани иҷозатнома ё нагузаштан аз аттестатсияи давлатӣ аз эътибор соқит дониста мешавад.
3. Додани иҷозатнома барои фаъолият кардан дар соҳаи тибби халқӣ мутобики Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» анҷом дода мешавад.

Моддаи 80. Ташкил кардан ва барҳам додани ташкилот ва муассисаи тибби халқӣ

1. Ташкилот ва муассисаи тибби халқӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ таъсис дода мешавад.
2. Тартиби ташкил ва барҳам додани фаъолияти касбии ташкилоту муассисаҳо ва шахсони воқеии ба тибби халқӣ машғулбударо мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тибқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 81. Иттилоот дар бораи фаъолият, хизматрасонӣ ва маводи дорувории тибби халқӣ

1. Табибони халқӣ уҳдадоранд, ки ба бемор оид ба сифат, судмандӣ, бехатарӣ ва таъсири аксуламали маводи дорувории тибби халқӣ ва усулҳои табобат иттилоот диҳанд.
2. Маълумоте, ки ба бемор ба таври чиддӣ таъсир мерасонад, он аз бемор махфӣ нигоҳ дошта шуда, дар ин ҳусус ҳешовандони наздики ӯ хабардор карда мешаванд.
3. Иттилоот дар бораи фаъолият, хизматрасонӣ ва маводи дорувории тибби халқӣ бояд дуруст, саҳеҳ, мукамал, саривақтӣ, дақиқ, касбӣ ва тахассусӣ бошад.
4. Ба тибби халқӣ хизматрасониҳои дорои хусусиятҳои сеҳру чодугарӣ, инчунин гузаронидани маросимҳои динӣ дохил намешаванд.

Моддаи 82. Озмоиши клиникӣ, бақайдгирии давлатӣ ва талабот ба маводи дорувории тибби халқӣ

1. Тартиби гузаронидани озмоишҳои клиникӣ ва бақайдгирии давлатии маводи дорувории тибби халқиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.
2. Баъди бақайдгирии давлатии маводи дорувории тибби халқӣ номгӯи он ба Феҳристи маводи дорувории тибби халқӣ, ки тартиби пешбурди онро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд, ворид карда мешавад.

3. Истифодаи маводҳои дорувории тибби халқӣ, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд гирифта нашудаанд, манъ аст.
4. Маводи дорувории тибби халқӣ бояд ба талаботи ҳуҷҷатҳои меъёрию техникӣ, ки барои онҳо тасдиқ карда шудаанд, мувофиқ бошад.
5. Чамъоварӣ, коркард ва тайёр кардани маводи дорувории тибби халқӣ, бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал бароварда мешавад.

БОБИ 13. СОЛИМИИ РЕПРОДУКТИВӢ ВА ҲУҚУҚҲОИ РЕПРОДУКТИВИИ АҲОЛӢ

Моддаи 83. Ҳифзи солимии репродуктиви аҳоли дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Солимии репродуктиви аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти ҳимояи давлат мебошад. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ба хизматрасонии ҳифзи солимии репродуктивӣ, фаъолияти ташкилотҳои ҷумҳуриявӣ, муассисаҳои давлатии илмию тадқиқотӣ ва таълимӣ роҳбарӣ намуда, стратегияи ҳифзи солимии репродуктиви аҳолиро таҳия менамояд ва дар якҷоягӣ бо мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ барои таъмини хизматрасонӣ ба аҳоли дар соҳаи солимии репродуктивӣ масъул мебошад.
2. Тартиби ташкили фаъолияти ташкилотҳои давлатии ҳифзи солимии репродуктивиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.

Моддаи 84. Ҳуқуқҳои репродуктиви шахрвандон ва кафолати амалишавии онҳо

1. Ҳуқуқҳои репродуктивӣ аз эътироф намудани ҳуқуқҳои асосии зану шавҳар дар қабули қарори озодона ва масъулона оид ба шумораи фарзандон, вақти обистанӣ ва фосилаи байни таваллуди онҳо, дар пайдо намудани воситаҳо ва маълумоти барои он зарурӣ, ноил гардидан ба солимии репродуктивӣ замина мегиранд. Шахрвандон ҳуқуқ доранд, ки мустақилона:

- масъалаи шумораи фарзандонро ҳал намоянд;

- нисбат ба фосилаи байни таваллуди фарзандон бо назардошти ҳолатҳои тиббӣ ва иҷтимоӣ, ки самаранокии тарбияи наслро таъмин карда метавонад, қарор қабул намоянд;

- аз усул ва воситаҳои истифода баранд, ки инсонро аз беморшавӣ ва ё маъюбшавие, ки ба фаъолияти шахвонӣ ва репродуктиви онҳо зарар мерасонад, эмин доранд.

2. Аз тарафи давлат кафолатҳои зерин дода мешавад:

- имтиёзҳои пеш аз таваллуд ва баъди таваллуд ба модарон;

- хифз аз хама гуна шаклҳои маҷбуркунии шахвонӣ ва таъқиби шахвонӣ;
- дастрастрасии маълумоте, ки ба ҳавасмандгардонии иҷтимоӣ, беҳбудии маънавию ахлоқӣ, солимии ҷисмонӣ рӯҳӣ барои таваллуди фарзанд равона гардидаанд.

Моддаи 85. Озодии шахрвандон дар муносибатҳои репродуктивӣ

1. Шахрвандон дар интихоб ва назорати ҳаёти репродуктивии худ озод мебошанд. Солимии репродуктивӣ барои нигоҳдории саломатии инсон дар синну соли баъди репродуктивӣ ба занон ва мардон мусоидат менамояд.
2. Муносибати байни зану мард, масъалаҳои банақшагирии таваллуди фарзандон ба принципҳои баробарӣ, озодӣ, масъулияти байниҳамдигарӣ ва эҳтироми тарафайн асос меёбанд. Занро барои ҳомиладор шудан ва ё барои исқоти ҳамл маҷбур кардан манъ аст.

Моддаи 86. Ҳуқуқҳои шахсони ба ташкилотҳои ҳифзи солимии репродуктивӣ муроҷиаткунанда

Шахсони ба ташкилотҳои ҳифзи солимии репродуктивӣ муроҷиаткунанда дорои чунин ҳуқуқҳо мебошанд:

- гирифтани маълумоти пурра, эътимоднок ва сифатнок дар бораи банақшагирии оила ва таваллуди кӯдак;
- дастрасӣ ба хизматрасониҳои тиббӣ дар соҳаи ҳифзи солимии репродуктивӣ ва банақшагирии оила;
- интихоби озодонаи корманди тиб;
- изҳори озодонаи ирода, нисбат ба истифодаи усулҳои бехатар;
- махфӣ нигоҳ доштани мукотибот ҳангоми гирифтани машварат ва муоинаи ҷисмонӣ;
- ибрази ақида нисбат ба усулҳои пешгирикунандаи ҳамл ва хизматрасонӣ;
- гирифтани маълумот оид ба истифодаи воситаҳои муайяни пешгирикунандаи ҳамл ва намудҳои хизматрасонӣ, ки пешниҳод карда мешаванд.

Моддаи 87. Ҳуқуқ барои қабули қарори мустақилона нисбат ба ҳомиладоршавӣ ва пешгирии он

1. Шахрвандон ҳуқуқ доранд, нисбат ба ҳомиладоршавию таваллуд ва пешгирии ҳамл мустақилона қарор қабул намоянд.
2. Шахрвандон ҳуқуқи интихоби воситаҳои пешгирии ҳамл, аз ҷумла бо роҳи ҷарроҳӣ ва ё худдорӣ намудан аз истифодаи онҳоро доранд.

3. Ба зан ҳуқуқ дода мешавад, ки масъалаи модар шуданаширо худаш ҳал кунад, бо хоҳиши зан ба ӯ усулу воситаҳои зидди ҳомиладорӣ тавсия карда мешаванд, ки онҳо ҳомиладоршавии номатлуби ӯро пешгирӣ менамоянд. Тартиби расонидани усулу воситаҳои зидди ҳомиладоршавиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.
4. Усули чарроҳии пешгирии ҳамл ҳамчун муҳофизатии махсус бо мақсади маҳрум сохтани одам аз наслдиҳӣ ва ё усули бебозгашти пешгирии ҳамл танҳо бо розигии хаттии ҳамсарон, барои заноне, ки ақди никоҳ надоранд, ихтиёрӣ дар асоси забонхат, барои ноболиғон бо розигии падару модар ва ё намоёндаи қонунии онҳо сурат мегирад. Усули чарроҳии пешгирии ҳамл бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ гузаронида мешавад.
5. Усули чарроҳии пешгирии ҳамл ҳамчун усули бебозгашт танҳо баъд аз гузаронидани машварати ҳатмии тиббӣ иҷтимоӣ сурат мегирад. Тартиби гузаронидани машварати ҳатмии тиббӣ иҷтимоиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.

Моддаи 88. Ҳуқуқи наврасону ҷавонон ба ҳифзи солимии репродуктивӣ

1. Наврасону ҷавонон ба гирифтани таълиму тарбияи ахлоқии ҷинсӣ ва хизматрасонӣ дар соҳаи ҳифзи солимии репродуктивӣ ҳуқуқ доранд.
2. Барномаҳои таълимӣ оид ба таълиму тарбияи ахлоқии ҷинсӣ, ҳифзи солимии репродуктивӣ, омода намудани ноболиғону ҷавонон ба ҳаёти оилавӣ аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатии соҳаҳои маориф ва тандурустӣ таҳия карда мешаванд.
3. Таълиму тарбияи ахлоқии ҷинсии наврасону ҷавонон дар муассисаҳои таълимӣ, тиббӣ ва ташкилотҳои дигар аз рӯи барномаҳои таълимӣ, ки дар онҳо ҷинс, синну сол ва хусусиятҳои инкишофи равонию ҷисмонии онҳо ба назар гирифта, бо тартиби муқарраргардида тасдиқ шудаанд, аз ҷониби шахсони тайёрии махсусдошта амалӣ гардида, наврасону ҷавонон ба ҳаёти оилавӣ омода карда мешаванд.
4. Ба наврасону ҷавонон, аз ҷумла ба намоёндагони гурӯҳҳои осебпазир, хизматрасонии машваратии тиббӣ дар соҳаи ҳифзи солимии репродуктивӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда мешавад.

Моддаи 89. Ҳуқуқ ба табобати безуриёти

1. Шаҳрвандон ҳуқуқ доранд, ки безуриётиро бо истифода аз технологияи ҳозиразамони репродуктивӣ, ки истифодаи онҳо аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ иҷозат дода шудааст, табобат намоянд.
2. Шаҳрвандоне, ки дар ақди никоҳ мебошанд, ҳуқуқ доранд танҳо бо розигии тарафайн аз технологияи репродуктивӣ истифода баранд. Ҳамзамон, онҳо бояд доир ба технологияи репродуктивӣ, самарабахшии он, муҳлатҳои мувофиқи истифода аз он, эҳтимолияти мушкilot ҳангоми истифода аз он, оқибатҳои тиббӣ ҳуқуқӣ, инчунин оид ба мавҷудияти дигар воситаҳои табобати безуриёти маълумоти комил гиранд.

Моддаи 90. Донорӣ ва тарзи нигоҳдории ҳуҷайраҳои чинсӣ

1. Донори ҳуҷайраҳои чинсӣ метавонанд шаҳрвандони аз 18 то 35 - сола бошанд, ки аз ҷиҳати ҷисмонӣ ва рӯҳӣ солим буда, аз машварати тиббию генетикӣ гузаштаанд.
2. Марду зан барои нигоҳ доштани ҳуҷайраҳои чинсии худ ҳуқуқ доранд.
3. Тартиб ва шароити гузаронидани донорӣ ва нигоҳдории ҳуҷайраҳои чинсӣ аз тарафи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тасдиқ карда мешавад.
4. Дар ҳолатҳои мавҷуд будани хатари гум кардани солимии репродуктивӣ ё хатар ба ҳаёт, ки аз фаъолияти касбӣ ва ё иҷрои уҳдадорихои ҳарбӣ бармеоянд, инчунин дар сурати мавҷуд будани нишондодҳои тиббӣ, хизматрасонии ройгон оид ба нигоҳ доштани тухмҳуҷайраҳои чинсӣ аз тарафи давлат кафолат дода мешавад.
5. Номгӯи намудҳои фаъолияти касбӣ ва нишондодҳои тиббие, ки дар асоси онҳо давлат ҷиҳати ройгон нигоҳ доштани ҳуҷайраҳои чинсӣ хизматрасонино кафолат медиҳад, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Моддаи 91. Ҳомиладоркунии сунъӣ ва ё кӯчонидани чанин

1. Ҳар як зани қобили таваллуди ба балоғатрасида, ба ҳомиладоркунии сунъӣ ва ё кӯчонидани чанин ҳуқуқ дорад.
2. Ҳомиладоркунии сунъӣ ва ё кӯчонидани чанин ба шаҳрвандоне, ки дар ақди никоҳ мебошанд, танҳо бо розигии тарафайн ва ба зани бешавҳар бо хоҳиши ӯ гузаронида мешавад. Тартиби шартҳои ҳомиладоркунии сунъӣ ё кӯчонидани чанинро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд.
3. Ҳангоми истифодаи технологияи репродуктивӣ ба интиҳоби чинсияти кӯдаки оянда роҳ дода намешавад, ба истиснои мавридҳои, ки имконияти ирсияти беморихое, ки ба чинс вобастаанд, мавҷуд бошад.
4. Истифодаи чанини инсон бо мақсади тиҷорат ва истифода дар саноат, инчунин ҳомиладоркунии сунъӣ ва ё кӯчонидани чанин аз ҷониби ноболиғон ва занҳое, ки ғайри қобили амал ва ё қобилияти амалашон маҳдуд эътироф шудаанд, қатъиян манъ аст.

Моддаи 92. Қатъи сунъии ҳомиладорӣ

1. Қатъи сунъии ҳомиладорӣ бо Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон танзим карда мешавад.
2. То қатъи сунъии ҳомиладорӣ ва пас аз он машварати тиббию иҷтимоӣ дода мешавад. Қатъи сунъии ҳомиладорӣ интиҳобӣ вобаста ба чинси чанин манъ аст.
3. Қатъи сунъии ҳомиладорӣ, аз ҷумла аз рӯи нишондодҳои иҷтимоӣ ва тиббӣ, бо хоҳиши зан дар давраи ҳомиладорие, ки аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар гардидааст, гузаронида мешавад.
4. Муҳлат ва рӯйхати нишондиҳандаҳои тиббӣ барои қатъи сунъии ҳомиладорӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва рӯйхати нишондодҳои иҷтимоӣ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.
5. Тартиби гузаронидани ҷарроҳии қатъи сунъии ҳомиладорӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар карда мешавад.
6. Қатъи сунъии ҳомиладорӣ ноболиғон ва шаҳрвандоне, ки бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ғайри қобили амал ё

қобилияти амалашон маҳдуд эътироф шудаанд, бо розигии намояндагони қонунӣ (падару модар, фарзандхондагон, васиён ва парасторон) гузаронида мешавад.

7. Баҳсҳо вобаста ба қатъи сунъии ҳомиладорӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон баррасӣ карда мешаванд.

БОБИ 14. ТАЪМИНИ МОДАРОНУ КЎДАКОН БО КУМАКИ ТИББИЮ САНИТАРӢ

Моддаи 93. Таъмини қонунҳои ҳомиладор ва кӯдакони навод бо кумаки тиббию санитарӣ

1. Қонунҳои ҳомиладор ва кӯдакони навод тавассути муассисаҳои кумаки аввалияи тиббию санитарӣ, беморхонаҳо ва дигар ташкилотҳои тандурустӣ бо кумаки тиббию санитарӣ таъмин карда мешаванд.
2. Муассисаҳои тандурустӣ қонунро бо назорати тиббӣ дар давраи ҳомиладорӣ, аз ҷумла бо машварати тиббию генетикӣ ва машварат дар соҳаи танзими оила, кумаки тиббӣ ҳангоми таваллуд, кумаки табобатию пешгирии ба модарон ва кӯдакони навод бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ таъмин менамоянд. Қонунҳои ҳомиладор, падару модари кӯдакони навод бояд сари вақт барои гирифтани кумаки тиббию санитарӣ ба муассисаҳои тандурустӣ муроҷиат намоянд.

Моддаи 94. Назорати таълими меҳнатию истеҳсоли ва шароити меҳнати кӯдакон

1. Таълими меҳнатию истеҳсолии кӯдакон аз рӯи он касбҳои иҷозат дода мешавад, ки ба синну сол, инкишофи ҷисмонӣ, зеҳнӣ ва вазъи саломатии онҳо мувофиқат мекунад. Таълими меҳнатӣ ва истеҳсолии кӯдакон таҳти назорати мунтазами тиббӣ сурат мегирад.
2. Риояи шароити меҳнатию кӯдакон, ки тибқи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон муқаррар шудааст, инчунин гузаронидани ҷорабиниҳои махсус, ки барои пешгирии садама ва бемории онҳо равона карда шудаанд, аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ ва ташкилотҳои тиббӣ яққоя бо мақомоти соҳаҳои маориф, меҳнат, ташкилотҳои иттифоқҳои касба ва дигар иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ назорат карда мешаванд.

Моддаи 95. Муоинаи тиббӣ ва эмқунии ҳатмии кӯдакон

1. Бо мақсади амалӣ намудани назорати мунтазами вазъи саломатӣ ва инкишофи ҷисмонии кӯдакон ба қор қабул намудани онҳо баъди муоинаи пешакии тиббӣ бо тартиби муайяннамудаи қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.
2. Минбаъд то ба 18 - солагӣ расидан кӯдакон бояд ҳар сол на камтар аз як маротиба аз муоинаи ҳатмии тиббӣ гузаранд.

3. Кӯдакон бояд аз бемориҳо ба воситаи эмкунии пешгирикунанда бо тартибе, ки мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар кардааст, ҳифз карда шаванд.

БОБИ 15. ҲИМОЯИ ҒИЗОИ КӮДАКОН

Моддаи 96. Муомилоти ғизои кӯдакон ва ғизои таъйинотӣ

1. Назорати давлатӣ дар соҳаи муомилоти ғизои кӯдакон ва ғизои таъйинотӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ, мақомоти дигари давлатӣ дар доираи ваколатҳои муайяннамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил ва амалӣ карда мешавад.
2. Фурӯши яклухт ва чаканаи ғизои таъйинотӣ бо риояи меъёру қоидаҳои амалкунандаи савдо, санитарӣ ва дигар меъёру қоидаҳо анҷом дода мешавад.

Моддаи 97. Маҳдуд кардани фаъолияти истехсолкунанда ва паҳнкунандаи ғизои таъйинотӣ

1. Ба истехсолкунанда ва паҳнкунандаи ғизои таъйинотӣ бевосита ё ба воситаи шахсони дигар иҷро намудани амалҳои зерин манъ аст:

- истифодаи усулҳои фурӯши ғизои таъйинотӣ ба монанди ташкили намоиши махсус ва фурӯши ғизо, мукофотонӣ, гузаронидани бозиҳо ва озмунҳо, аз арзиши аслии пасттар фурӯхтани ғизо, агар он ҷорӣ намудани сиёсат ва амалияи нархгузорино бо мақсади ба муддати дароз, бо нархи нисбатан арзон фурӯхтани ин ғизо маҳдуд накунад;

- ба шахс супоридани намунаи ғизои мазкур;

- тухфа қардан ё нисбат ба нархи эълоншудаи яклухт арзон фурӯхтан, агар ҷунин нарх эълон нашуда бошад, на камтар аз 80 фоизи нархи чакана фурӯхтани ҳар гуна ғизои таъйинотӣ ба қормандони тиб ё ба муассисаҳои тиббию санитарӣ;

- тухфа қардан ё дар муассисаҳои тиббию санитарӣ ба қор бурдани таҷҳизот ё хизматрасоние, ки бо истифодаи ғизои таъйинотӣ алоқаманд аст ё мусоидат ба он;

- дар муассисаҳои тиббию санитарӣ тухфа қардан ё паҳн қардани мавод, аз ҷумла қалам, тақвиму плакатҳо, дафттар, чадвали ченаки қад, бозичаҳо, инчунин дигар ашёе, ки ба истифодаи ғизои таъйинотӣ дахл доранд ё ба ин мусоидат қарда метавонанд;

- бо усулҳои гуногун ҳавасмандгардонии қормандони тиб ё иттиҳодияҳои ҷамъиятии онҳо (иттифоқҳо, ассотсиатсияҳо), ки бо масъалаҳои ҳифзи саломатии модару кӯдак сарукор доранд, аз ҷумла ҷудо қардани гранту идрорпулиҳо, кумакпулӣ барои тадқиқот ё маблағгузорию маҷлису семинарҳо, курсҳои тақмили ихтисос ё конференсияҳо;

- сарпарастӣ дар чорабиниҳо, мусобиқаҳо ё маърақаҳои вобаста ба масъалаҳои занони ҳомила ё заноне, ки кӯдакони ширмак доранд, падару модари кӯдакони ширмак ё кӯдакони хурдсол ё аъзои оилаи онҳо, инчунин мусобиқаву маърақаҳои марбути ҳомиладорӣ, таваллуд, ғизодиҳии табиӣ кӯдакони ширмак ё кӯдакони хурдсол, ки бо ин масъалаҳо алоқаманданд;

- ҳамроҳ кардани ҳаҷми фурӯши ғизои таъйинотӣ ба ҳисоби мукофотонӣ ё иловапулии кормандон ё муқаррар намудани супориши камтарин барои фурӯши ғизои таъйинотӣ;

- тухфа ё паҳн намудани маводи иттилоотӣ ё маърифатии санитарӣ нисбати ғизодиҳии табиӣ кӯдакони ширмак ва кӯдакони хурдсол ё иҷрои уҳдадорихои вобаста ба ғизодиҳии табиӣ кӯдакони ширмак ё кӯдакони хурдсол, ба истиснои ҳолатҳое, ки онҳо иттилоотро оид ба ғизои таъйинотӣ манзури кормандони тиб менамоянд ва бо маводи илмӣ ва воқеӣ маҳдуд буда, ба ҷиҳатҳои техникӣ ва усулҳои истифодаи ғизои мазкур дахл доранд ва танҳо агар онҳо ҷавобгӯи талаботи Кодекси мазкур бошанд.

2. Сертификатсия, бақайдгирӣ ва аз нав бақайдгирии ғизои таъйинотӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти фарматсевтӣ амалӣ карда мешавад.

Моддаи 98. Маҳдудиятҳое, ки ба тамғакоғазҳои ғизои таъйинотӣ дахл доранд

1. Истеҳсолкунанда ё паҳнкунандаи ғизои таъйинотӣ ҳуқуқ надорад ғизои кӯдаконро, ба тариқи яқлухт ё чакана фурӯшад, агар дар борҷома ё тамғакоғазии онҳо ба забони давлатӣ возеҳу хоно маълумоти зерин сабт нашуда бошад:

- таркиб ва миқдори моддаҳои ғизоӣ;

- синну соли зарурӣ (бо рақам ишорашуда), ки баъди расидан ба он ғизо тавсия карда мешавад;

- хатаре, ки дар сурати нодуруст пухтан ё ғизодиҳӣ то синну соли тавсияшуда ба саломатии кӯдак таҳдид менамояд;

- ҷузъу таркибҳои истифодашуда бо ишораи ҷои истеҳсоли шир ё ғизои ширмонанди истифодашаванда;

- шароити зарурии нигоҳ доштани ғизо пеш аз кушодани борбанд ва баъди он, бо назардошти вазъи иқлим;

- рақами намуд (гурӯҳ), таърихи истеҳсол ва санае, ки ғизо бояд пеш аз гузаштани он, бо назардошти вазъи иқлим ва шароити нигоҳдошт мавриди истеъмол қарор гирад;

- ном ва нишони истеҳсолкунанда ё паҳнкунанда;

- талаботи дигари тавсиянамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ.

2. Истеҳсолкунанда ё паҳнкунанда ҳуқуқ надорад ғизои омехтаи кӯдаконро ба истиснои шартҳои дар қисми 1 ҳамин модда пешбинишуда, ба таври яқлухт ё

чакана фурушад, агар дар борчома ё тамғакоғази он ба забони давлатӣ возеху хоно маълумоти зерин сабт нашуда бошад:

- дар бораи афзалият ва манфиати шири модар барои саломатии кӯдак;
 - дар бораи зарурати маслиҳати табиб, қабл аз оғози истифодаи ғизои иловагӣ;
 - дар бораи тарзу усули пухтан, ҷадвали ғизодиҳӣ, риояи гигиенӣ ва шуста партофтани пасмондаи омехтаҳои пухташуда.
3. Дар борчома ё тамғакоғази сабт намудани чунин истилоҳот ба монанди «мисли шири модар», «беҳтар аз шири модар» ё истилоҳоти ба ин монанд, инчунин қиёс бо шири модар ё матнҳое, ки бо ин ё он усул барои ғизодиҳии табиӣ кӯдак монеъ мешаванд ё аҳамияти онро паст мезананд, манъ аст.
 4. Дар борчома ё тамғакоғази ғизои омехтаи кӯдакони ширмаки синнашон калонтар ғайр аз шартҳои дар қисмҳои 2 ва 3 ҳамин модда пешбинигардида бояд маълумоте сабт шуда бошад, ки ин ғизоро ба кӯдакони аз шашмоҳа хурд низ додан мумкин нест.
 5. Ҳангоми ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид намудани ғизои таъйиноти дар ҳамин модда пешбинишуда дар борчома ё тамғакоғази онҳо маълумоти зикргардида бояд ба забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ифода шавад.

Моддаи 99. Маҳдудиятҳое, ки ба тамғакоғази шишачаҳои шир (ширдӯшӣ), маккаку пистонакҳо дахл доранд

Истеҳсолкунанда ё паҳнкунанда ҳуқуқ надорад шишачаҳои шир (ширдӯшӣ), маккаку пистонакҳоро ба таври яклухт ё чакана фурушад, агар дар борчома ё тамғакоғази он маълумоти зерин ба забони давлатӣ возеху равшан сабт нашуда бошад:

- афзалият ва фойданокии шири модар барои саломатии кӯдак;
- зарурати риояи қатъии дастури шустан ва тамйиз кардан, ки бояд бо навиштаҷот ва суратҳо ифода ёфта бошанд;
- муддати дароз истифодабарии маккаку пистонакҳо, истеъмоли ғизои моеи ширин, аз ҷумла ғизои омехта, ки боиси пӯсидани дандони кӯдак мегардад;
- суроғаи ҳуқуқи истеҳсолкунанда ё паҳнкунанда.

Моддаи 100. Маводи иттилоотӣ ва маърифатӣ дар бораи ғизодиҳии табиӣ (синамаконӣ)

Маводи иттилоотӣ ё маърифатӣ (хаттӣ, сабтӣ ё аёни) марбут ба ғизодиҳии табиӣ кӯдакон бояд:

- ғизодиҳии табиӣ (синамаконӣ), фоида ва эҳтимоли зиёни онро ҳангоми иваз намудан бо ивазкунандагони шири модар тарғиб наояд;

- танҳо иттилооти дурустро фаро гирифта, дар он ягон тасвир ё матне, ки аз шишачаҳои шир (ширдӯшӣ) ғизо доданро ташвиқ менамояд ё монеаи ғизодиҳии табиӣ кӯдак мегардад, истифода нашуда бошад;

- ба забони давлатӣ баён гардида бошад;

- таассурот ё тасаввуротро, ки ғизои таъйинотӣ баробари шири модар ё монанди он аст ва ё хубтар аз он, ё беҳтар аз ғизодиҳии табиӣ аст, ба миён наоварад;

- дорoi ном ё тамғаи (нишонаи) ягон ғизои таъйинотӣ ё ягон истеҳсолкунанда ё паҳнкунандаи ғизои таъйинотӣ набошад;

- аҳамияту манфиат, арзиш ва бартарияту афзалияти ғизодиҳии табииро хусусан дар давоми шаш моҳи аввал ва минбаъд то ду сол ё бештар аз ин возеҳу равшан фаҳмонад.

Моддаи 101. Маводи иттилоотӣ ва маърифатӣ доир ба ғизои омехтаи кӯдакон, ғизои омехта барои кӯдакони ширмаки аз яксола калон ва дар бораи шишачаҳои шир (ширдӯшӣ)

Маводи иттилоотӣ ва маърифатӣ оид ба ғизои омехтаи кӯдакон, ғизои омехта барои кӯдакони ширмаки аз яксола калон ё ғизо ё моеи дигар барои аз шишачаҳои шир (ширдӯшӣ) маконидани кӯдак бояд маълумоти зеринро бо забони давлатӣ дошта бошанд:

- дар бораи дуруст пухтан ва истифода кардани ғизо, аз ҷумла шустушӯ ва тамйиз намудани зарф ва макак, аз пиёла хӯронидани кӯдакони ширмак;

- дар бораи аҳамияти тахминан аз шашмоҳагӣ ба кӯдак додани ғизои иловагӣ, чӣ тавр ва чаро аз шишаи шир (ширдӯшӣ) маконидани кӯдак ё худ барвақт ба кӯдак додани ғизои иловагӣ ба ғизодиҳии табиӣ ӯ таъсири манфӣ мерасонад, дар бораи ба саломатии кӯдак хатар доштани маконидани ӯ аз шишачаи шир (ширдӯшӣ) ва нодуруст пухтани ғизо.

Моддаи 102. Маҳдудиятҳо дар фаъолияти кормандони тиб, ки ба ҳифзи солимии модару кӯдак машғуланд

Ба кормандони тиб, ки дар соҳаи ҳифзи солимии модару кӯдак фаъолият мекунанд, иҷрои амалҳои зерин манъ аст:

- гирифтани тухфаҳо, пардохту ҳадя дар ҳар гуна шакл аз истеҳсолкунанда ё аз паҳнкунандаи ғизои таъйинотӣ ё аз шахси дигаре, ки аз номи онҳо фаъолият мекунад;

- гирифтани намунаи ғизоҳои таъйинотӣ ё тақсими онҳо ба ягон шахс, инчунин намоиш додани истифодаи ғизои омехтаи кӯдакон ба ягон шахс (ба истиснои баъзе модарон ё аъзои оилаи онҳо дар ҳолатҳои истисно ва ҳангоме, ки зарур аст ва дар ин ҳолат низ ҳатман дар хусуси хатари истифодаи ғизои омехтаи кӯдакон бояд равшану фаҳмо тавзеҳ дода шавад).

БОБИ 16. ҲИФЗИ СОЛИМИИ ЧАМЪИЯТӢ

Моддаи 103. Мақсад ва намудҳои пешгирии бемориҳо

1. Мақсади пешгирии бемориҳо ин огоҳкунии пайдоиш ё авчгирии бемориҳо, инчунин оқибатҳо ва зиёни мушкilotи онҳо мебошад.
2. Пешгирии бемориҳо ба аввалиндараҷа, дууминдараҷа ва сеюминдараҷа тақсим мешаванд.
3. Пешгирии аввалиндараҷаи бемориҳо (оммавӣ ва фардӣ) барои ташкили шароити мусоиди зиндагӣ бо мақсади огоҳкунии пайдоиши бемориҳо равона карда шудааст.
4. Пешгирии дууминдараҷаи бемориҳо барои огоҳкунии бемориҳо дар ҳолатҳои аввали авчгирӣ ва оқибатҳои онҳо равона карда шудааст.
5. Пешгирии сеюминдараҷаи бемориҳо барои назорати оқибатҳои аллакай пайдошуда, узвҳо ва бофтаҳои зарардида равона карда шудааст.

Моддаи 104. Ташаккули тарзи ҳаёти солим

1. Ташаккули тарзи ҳаёти солим тарғиби ҳаёти солим, ғизои солим ва пешгирии бемориҳоро тариқи таъмини маълумот, таълими гигиенӣ, омӯзиши аҳоли дар масъалаҳои устувор намудани саломатӣ ва пешгирии бемориҳое, ки ба ҳаёти солим алоқамандӣ доранд, дар бар мегирад.
2. Ташаккули тарзи ҳаёти солим дар таъмини ҷамоҳангсозӣ ва дастурҳои методии роҳбарикунандаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ якҷоя бо дигар мақомоти давлатӣ бо тартиби муқарраргардида бо иштироки ташкилотҳои байналмилалӣ ва ҷамъиятӣ таъмин карда мешавад.

Моддаи 105. Муоинаҳои тиббӣ

1. Бо мақсади ҳифзи саломатӣ, пешгирии пайдоиш ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ, бемориҳои ғайрисироятӣ оммавӣ, бемориҳои касбӣ ва ҳодисаҳои нохуш, соҳибқорони инфиродӣ, кормандони корхонаву ташкилотҳо, новобаста аз шакли моликият, ки ягон фаъолияти хоҷагидорӣ ва дигар фаъолияти истехсолиро анҷом медиҳанд, бояд пеш аз дохилшавӣ ба кор аз муоинаҳои тиббӣ гузаранд.
2. Муоинаҳои тиббӣ метавонанд ҳатмӣ ва пешгирикунанда бошанд.
3. Муоинаҳои тиббии ҳатмӣ ба қаблӣ ва давравӣ тақсим мешаванд.
4. Муоинаҳои тиббии ҳатмии қаблӣ аз ҳисоби шаҳрвандон ҳангоми ба кор қабул шудан бо мақсади ба кор ё ба хондан лоиқ будан, инчунин пешгирии бемориҳои касбӣ ва умумӣ, пешгирии паҳншавии бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ гузаронида мешаванд.
5. Муоинаҳои тиббии ҳатмии давравӣ аз ҳисоби маблағҳои корфармо бо мақсади мушоҳидаи вазъи саломатии кормандон, сари вақт муайян намудани нишонаҳои аввали беморӣ, пешгирии бемориҳои касбӣ ва паҳн нагаштани бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ гузаронида мешаванд.

6. Номгӯи омилҳои зараровари истехсолӣ ва касбҳое, ки гузаронидани муоинаҳои тиббии ҳатмиро талаб менамояд ва тартиби онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.
7. Муоинаҳои тиббии пешгирикунанда оммавӣ ва интихобӣ мешаванд.
8. Муоинаҳои тиббии пешгирикунандаи оммавӣ бо таври пурра дар гурӯҳҳои мақсадноки аҳолии оид ба муайян намудани беморӣ дар зинаҳои саршавӣ ва пешгирии онҳо, омилҳои хатарнок, ки боиси ба вуқӯъ омадани беморӣ мегарданд, бо мақсади таҳкими саломатии аҳолии гузаронида мешаванд.
9. Муоинаҳои тиббии интихобӣ бо мақсади назорати амалисозии танзими чорабиниҳои таботати беморӣ ва барқарорсозии саломатии шаҳрвандони гирифтори бемориҳои алоҳида ё ба гурӯҳҳои хатарнок мансуббуда гузаронида мешаванд.
10. Тартиби гузаронидани муоинаи тиббии пешгирикунандаи гурӯҳҳои шахсони мақсаднокро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.
11. Соҳибкорони инфиродӣ ва шахсони ҳуқуқӣ бояд шахсонеро, ки аз муоинаи тиббии қаблӣ ё мавсимӣ нагузаштаанд, ё ин ки бинобар сабаби вазъи саломатӣ ба кор лоик нестанд, ба кор қабул наkunанд.
12. Тартиби додан, ҳисобот ва бурдани дафтарчаҳои шахсии тиббиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.
13. Сари вақт гузаронидан ва гузаштани муоинаҳои тиббии ҳатмӣ ва пешгирикунанда аз тарафи мақоми ваколатдори давлатӣ назорат карда мешавад.

Моддаи 106. Эмкунҳои пешгирикунанда, нақшавӣ ва ҳатмӣ

1. Эмкунҳои пешгирикунандаи шаҳрвандон бо мақсади пешгирии пайдоиш ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ анҷом дода мешавад. Номгӯи бемориҳо, ки алайҳи онҳо эмкунҳои пешгирикунанда сурат мегирад, тартиб, муҳлати гузаронидан ва гурӯҳҳои аҳолии эмшавандаро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.
2. Шахсони воқеии дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон қарордошта, уҳдадоранд, ки мувофиқи Тақвими миллии эмкунӣ бар зидди бемориҳои сироятӣ, эмкунҳои пешгирикунандаро ба таври ройгон гиранд.
3. Талабот, нишондод, муҳлати гузаронидан, гурӯҳи аҳолии ва номгӯи бемориҳое, ки бар зидди онҳо эмкунҳои пешгирикунандаи нақшавӣ ва ё дар асоси нишондодҳои эпидемиявӣ гузаронида мешаванд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.
4. Эмкунҳои пешгирикунандае, ки ба Тақвими миллии эмкунӣ дохил нашудаанд ва нишондодҳои эпидемиявӣ надоранд, ба шаҳрвандон, бо ташаббуси онҳо ва бо мақсади пешгирии бемориҳои сироятӣ аз ҳисоби онҳо гузаронида мешавад.
5. Назорати нигоҳ доштан, интиқол ва истифодаи воситаҳои пешгирикунанда, иммунобиологӣ, ташхисӣ ва безараркунандаро мақомоти ваколатдори давлатии назоратӣ таъмин менамояд.
6. Эм накардан боиси оқибатҳои зерин мегардад:

- сафари шаҳрвандон ба мамлакатҳое, ки бинобар будубошашон дар он ҷо мутобиқи қоидаҳои байналмилалӣ тиббию санитарӣ ё шартномаҳои байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон эмкунҳои мушаххас шарт аст, манъ карда мешавад;

- хангоми хурӯҷи оммавии бемориҳои сироятӣ ё пешомади хатари эпидемия, шаҳрвандон ба муассисаҳои таълимӣ ва таботатӣ муваққатан қабул карда намешаванд;

- шахрвандон ба корхое, ки ичрояшон бо хатари зиёди мубталои бемориҳои сироятӣ алоқаманд аст, қабул намегарданд ё аз чунин корҳо дур карда мешаванд.

7. Номгӯи корхоеро, ки ичрояшон бо хатари зиёди мубталои бемориҳои сироятӣ шудан алоқаманд аст ва эмкунии ҳатмиро талаб мекунад, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.
8. Ҳангоми ба вучуд омадани ҳолати номатлуби баъдиэмкунӣ экспертизаи корношоямии шахрванд тибқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад. Алоқамандии беморӣ, маъҷубӣ ва ғавт бо эмкунӣ бо назардошти ҳулосаи шӯрои экспертӣ оид ба эмкунии назди мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар карда мешавад.

Моддаи 107. Пешгирии пайдоиш ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ, паразитарӣ ва ғайрисироятӣ оммавӣ

1. Бо мақсади пешгирии пайдоиш ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ, паразитарӣ ва ғайрисироятӣ оммавӣ, сари вақт ва дар ҳаҷми пурра гузаронидани чорабиниҳои зарурии ташкилӣ, муҳандисию техникӣ, табобатӣ пешгирикунанда, санитарӣ ва гигиенӣ ва зиддиэпидемикӣ, аз ҷумла чорабиниҳо оид ба анҷом додани ҳифзи санитарии ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҷорӣ кардани карантин, анҷом додани назорати истеҳсолӣ, чораҳо нисбат ба шахсони гирифтори бемориҳои сироятӣ, доир намудани муоинаҳои тиббӣ, эмкунӣ пешгирикунанда, тарбия ва таълими гигиенӣ шахрвандон анҷом дода мешавад.
2. Шахсоне, ки ба бемориҳои давомноки сироятӣ, паразитарӣ гирифтोरанд ва ҳомилони доимии барангезандагони бемориҳои сироятӣ анд ва барои атрофиён хатарноканд, дар асоси қарори сартабиби давлатии санитарӣ ва муовинони он (дар сатҳи ҷумҳурӣ, вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо) муваққатан аз фаъолият барканор карда ва ё ба қори дигаре, ки ба атрофиён хатар надоранд, гузаронида мешаванд.

Моддаи 108. Пешгирии бемориҳои ғайрисироятӣ, касбӣ ва осеббардорӣ

Пешгирии бемориҳои ғайрисироятӣ, касбӣ ва осеббардорӣ чорабиниҳои зеринро дар бар мегирад:

- пешгирии омилҳои хатарноки бемориҳо ва баланд бардоштани савияи дониши аҳоли;
- пешгирии ҳодисаҳои нохуш ва осеббардории кормандон;
- таҳқиқ ва бақайдгирии ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва бемории касбӣ;
- суғурташавии ҳатмии кормандон аз ҳодисаҳои нохуш ва аз бемориҳои касбӣ;
- тарғиби ҳаёти солим ва ғизои солим;
- фаҳмондадиҳии аҳоли тавассути воситаҳои ахбори омма доир ба пешгирии бемориҳо;
- ташкил намудани мактабҳои саломатӣ барои омӯзиши шахсоне, ки аз бемориҳои музминӣ ғайрисироятӣ азият мекашанд;

- муваққатан гузаронидан ба кори сабук вобаста ба вазъи саломатӣ ба муҳлати дар хулосаи тиббӣ қайдшуда;
- пешгирии осеббардорӣ дар сатҳи байнисоҳавии мақомоти давлатӣ, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар доираи ваколатҳои онҳо;
- назорати доимӣ ва сари вақт солимгардони шахсони ба бемориҳои музмин, аз он ҷумла касбӣ гирифтورشуда;
- гузаронидани муоинаҳои тиббӣ;
- мониторинги омилҳои хатарноки бемориҳо дар байни аҳолии вобасташуда дар ҳудуд аз тарафи мутахассисони кумаки тиббӣ санитарӣ, бемориҳои касбии кормандон – мутахассисони идораҳои давлатӣ дар соҳаи таъмини бехатарии санитарӣ эпидемиологии аҳоли;
- ҳадди ақал кам намудани омилҳои хатарноки истехсолӣ аз тарафи идораҳои давлатӣ дар доираи ваколатҳо, инчунин дигар идора ва ташкилотҳо, соҳибкории инфиродӣ;
- ошкор намудани беморони гирифтори бемории музмини ғайрисироятӣ, аз ҷумла беморони касбӣ бо роҳҳои гузаронидани аҳоли аз муоинаҳои тиббӣ, ҳавасмандкунии мурочиати барвақтӣ.

Моддаи 109. Чорабиниҳои махсуси пешгирии бемориҳои, ки барои атрофиён хатарноканд

1. Мақомот ва ташкилотҳои соҳаи тандурустӣ, инчунин кормандони тиб чорабиниҳои махсуси пешгирӣ ва ошкорсозии бемориҳои, ки барои атрофиён хатарноканд (бемориҳои сил, рӯҳӣ ва чинсӣ, ҷузум, бемории пайдошудаи норасоии масунияти бадан, карантинӣ ва дигар бемориҳои сироятӣ) амалӣ менамоянд.
2. Тартиби амалӣ намудани чорабиниҳои махсуси пешгирии бемориҳои, ки барои атрофиён хатарноканд, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар карда мешавад.

БОБИ 17. ТАЪМИНИ АМНИЯТИ САНИТАРИЮ ЭПИДЕМИОЛОГӢ

Моддаи 110. Таъмини амнӣ санитарӣ эпидемиологӣ

Амнӣ санитарӣ эпидемиологӣ ба таври зайл таъмин мегардад:

- пешгирии бемориҳои мувофиқи вазъияти санитарӣ эпидемиологӣ ва пешгӯии тағйирёбии он;

- таҳия ва татбиқи барномаҳои давлатӣ, миллий ва минтақавии таъмини амнияти санитарияю эпидемиологӣ ва таҳкими саломатии аҳоли, пешгирии бемориҳо ва солимгардонии муҳити зисти инсон ва шароити фаъолияти ӯ;
- иҷрои чорабиниҳои санитарияю эпидемиологӣ ва риояи ҳатмии қоидаҳои санитарӣ ҳамчун қисми таркибии фаъолияти аз ҷониби ҳамаи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ амалигардида;
- ташкил кардани ҳавасмандии иқтисодии шаҳрвандон, соҳибкорони инфиродӣ ва шахсони ҳуқуқӣ, шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрванд чихати риояи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи амнияти санитарияю эпидемиологии аҳоли, таъмини чорабиниҳо чихати ба ҷавобгарӣ кашидани онҳо барои риоя накардани қоидаҳои санитарӣ дар соҳаи таъмини амнияти санитарияю эпидемиологӣ;
- бамеъёрдарории давлатии санитарияю эпидемиологӣ;
- назорати давлатии санитарияю эпидемиологӣ, назорати истехсолию ҷамъиятӣ;
- сертификатсияи мол, кор ва хизматрасоние, ки ба ҳаёт ва саломатии инсон хавфи имконпазир дорад;
- пешниҳоди хулосаҳои санитарияю эпидемиологӣ ба он намудҳои фаъолият, ки ба ҳаёту саломатии инсон ва вазъи муҳити зист хавфи имконпазир дорад;
- бақайдгирии давлатии навъҳои алоҳидаи мавод ва моле, ки ба саломатии инсон таъсири зараровар мерасонанд;
- гузаронидани мониторинги санитарияю эпидемиологӣ;
- чорабиниҳо чихати сари вақт огоҳонидани аҳоли оид ба руҳ додани бемориҳои сироятӣ, паразитарӣ ва ғайрисироятӣ оммавӣ, ҳолати муҳити зист ва чорабиниҳои пешгирикунандаи гузаронидашаванда;
- чорабиниҳо оид ба таълиму тарбияи гигиени аҳоли, ташвиқу таблиғи тарзи ҳаёти солим.

Моддаи 111. Бамеъёрдарории давлатии санитарияю эпидемиологӣ

1. Бамеъёрдарории давлатии санитарияю эпидемиологӣ инҳоро дар бар мегирад:

- таҳия, экспертиза, тасдиқкунӣ ва наشري ҳуҷҷатҳои бамеъёрдарории санитарияю эпидемиологӣ;
- ташкил ва дохил намудани маълумоти ягона оид ба меъёрҳои санитарияю эпидемиологӣ;
- мутобиқ намудани ҳуҷҷатҳои бамеъёрдарории санитарияю эпидемиологӣ бо талаботи байналмилалӣ умумӣ қабулшуда.

2. Қоидаҳои санитарӣ, меъёрҳои гигиенӣ, дастурамалҳо, дастурҳо ва нишондодҳои методӣ, фармоишҳо, регламентҳои техникӣ, қоида ва стандартҳо ҳуҷҷатҳои меъёрии низоми давлатии санитарияу эпидемиологӣ ба ҳисоб мераванд.
3. Таҳия, тасдиқ ва бақайдгирии ҳуҷҷатҳои меъёрии низоми давлатии санитарияу эпидемиологӣ мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешаванд.

Моддаи 112. Талаботи санитарияу эпидемиологӣ

Талаботи санитарияу эпидемиологӣ оид ба ҳолатҳои зерин муқаррар карда мешавад:

- нигоҳдорӣ ва ба истифода додани иншооти истеҳсоли, ҷамъиятӣ, дастгоҳ, таҷҳизот ва воситаҳои нақлиёт;
- интихоби қитъаи замин барои сохтмон;
- лоиҳакашӣ, сохтмон, таҷдид, таъмир, нигоҳдорӣ ва ба истифода додани иншооти истеҳсоли, ҷамъиятӣ ва таҷҳизот;
- молҳои таъйиноти истеҳсолию техникӣ;
- маҳсулот ва маводи ғизоӣ, шароити истеҳсолии онҳо, борпечкунӣ, интиқол, нигоҳдорӣ, фурӯш, несту нобудсозӣ;
- муассисаҳои ислоҳӣ, маориф ва илм, таъбаотию пешгирӣ, кӯдакона, ғизои парҳезӣ ва ҷамъиятии аҳоли;
- истифодабарии маводи кимиёвӣ, биологӣ ва навъҳои алоҳидаи молҳои барои инсон эҳтимолан хатарнок;
- таъмини оби нӯшокию таъйиноти хоҷагӣ ва ҷойҳои маданияу маишии истифодаи об;
- ҳавои атмосфера дар нуқтаҳои аҳолинишин, дар ҳудуди корхонаҳои саноатӣ, ҳаво дар биноҳои истеҳсоли, манзил ва дигар объектҳо;
- ҷамъоварӣ, истифодабарӣ, истеъмол, безараргардонӣ, интиқол, нигоҳдорӣ ва гӯронидани партовҳои истеҳсоли;
- шароити кор бо манбаъҳои омилҳои физикӣ, ки ба инсон таъсир мерасонанд;
- шароити таълиму тарбия дар муассисаҳои таълимии томақтабӣ, ибтидоӣ, асосӣ, миёна ва олиӣ касбӣ;
- таълим ва тарбияи гигиениӣ аҳоли;
- коркард, озмоиш, тайёркунӣ, истеҳсол, нигоҳдорӣ, интиқол, фурӯш, истифода, хизматрасонӣ ва таъсири маводи дезинфексионӣ, дезинсексионӣ ва дератизатсионӣ;
- шароити гузаронидани тамйизкунӣ ва дезинфексияи маснуоти таъйиноти тиббӣ;

- ташкил ва гузаронидани чорабиниҳои санитарии зиддиэпидемикӣ дар самти ҳифзи санитарии ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон, қорӣ намудани карантин, аз ҷумла маҳдудият нисбат ба беморони гирифтори бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ, оид ба гузаронидани муоинаҳои тиббӣ, эмкунии пешгирикунандаи аҳоли;
- обҳои корезӣ, равшаннокӣ, ҳавоивазкунӣ ва гармидиҳии объектҳо;
- шароити интиқол ва нигоҳдории бағочҳо, маводи захрнок;
- воситаҳои нақлиётӣ ва шароити кашонидани мусофирон;
- истифода ва истеъмоли иловагиҳои фаъоли биологӣ ба ғизо.

Моддаи 113. Бақайдгирӣ ва таҳқиқи ҳолатҳои бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ, бемориҳои касбӣ, осеббинӣ ва захролудшавӣ

1. Ҳамаи ҳолатҳои бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ, бемориҳои касбӣ, осеббинӣ ва захролудшавии дарёфтшуда дар муассисаҳои таълимӣ пешгирӣ ба қайд гирифта шуда, ба ҳисобгирии давлатӣ, ҳисоботи мақомоти давлатӣ ва муассисаҳои ҳадамоти давлатии санитарии эпидемиологӣ дохил карда мешаванд. Тартиби бақайдгирӣ, қорӣ намудани ҳисоботи ҳолатҳои бемориҳои нишондодашуда, осеббинӣ ва захролудшавӣ, инчунин тартиби қорӣ намудани ҳисоботи онҳоро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.
2. Ҳолатҳои бемориҳои сироятӣ, паразитарӣ, касбӣ, осеббинӣ ва захролудшавии аҳоли бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ таҳқиқ карда мешаванд.

Моддаи 114. Мониторинги санитарии эпидемиологӣ

1. Мониторинги санитарии эпидемиологӣ низоми назорати давлатӣ буда, вазъияти саломатии аҳоли ва муҳити зист, таҳлили онҳо, арзёбӣ ва пешбинӣ, инчунин сабабу оқибатҳои алоқамандии вазъи саломатии аҳолиро бо таъсири омилҳои муҳити зист муайян менамояд.
2. Мониторинги санитарии эпидемиологӣ аз тарафи мақомоти давлатӣ ва муассисаҳои санитарии эпидемиологӣ бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ амалӣ карда мешавад.

Моддаи 115. Муҳофизати санитарии ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Муҳофизати санитарии ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати пешгирии ворид намудан ва паҳн кардани бемориҳои сироятӣ, инчунин пешгирӣ намудани воридоти мол, маводҳои кимиёвӣ, биологӣ ва партовҳои радиоактивӣ, ки барои аҳоли хатарнок мебошанд, амалӣ карда мешавад.
2. Номгӯи бемориҳои сироятӣ, ки гузаронидани чорабиниҳоро оид ба ҳифзи санитарии ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон тақозо менамоянд, аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ муайян карда мешавад.

3. Муҳофизати санитарии ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби нуқтаҳои санитарии карантинии мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ дар нуқтаҳои гузаргоҳи сарҳади давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад.
4. Шартҳои гузаронидани чорабиниҳо оид ба анҷом додани муҳофизати санитарии ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи меъёр ва қоидаҳои санитарии эпидемиологӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.
5. Тартиби кори нуқтаҳои санитарии карантиниро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд.

Моддаи 116. Чорӣ намудани карантин ҳангоми пайдошавии эпидемияи бемориҳои сироятӣ

1. Дар ҳолати таҳдиди воридшавӣ ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ бо амри Сартабиби давлатии санитарии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар нуқтаҳои гузаргоҳҳои сарҳади давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар ҳудудҳои муайян карантин чорӣ карда мешавад.
2. Ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар ҳолати чорӣ намудани карантин ба зиммаи комиссияи давлатии байниидоравӣ ва зиддиэпидемикии ҳудудӣ оид ба пешгирӣ, маҳдуд ва нест кардани эпидемия ва захролудшавии оммавии аҳоли, ки бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис ёфтааст, гузаронида мешавад.
3. Карантин дар иншооти алоҳида бо қарори Сартабиби давлатии санитарӣ чорӣ карда мешавад.

Моддаи 117. Чорабиниҳои дезинфексионӣ, дезинсексионӣ ва дератизатсионӣ

1. Бо мақсади пешгирии пайдоиш ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ уҳдадоранд, ба истиснои шахсони имтиёздор, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст, аз ҳисоби худ вобаста ба нишондиҳандаҳои эпидемиологӣ ва дастурҳои мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ чорабиниҳои дезинфексионӣ, дезинсексионӣ ва дератизатсионӣ гузаронанд.
2. Ҳангоми пайдоиши ҳолатҳои фавқулодаи эпидемикӣ бо қарори мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ тибқи пешниҳоди мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ аз ҳисоби маблағҳои бучети маҳаллӣ чорабиниҳои ғайринавбатии ҳатмии дезинфексионӣ, дезинсексионӣ ва дератизатсионӣ гузаронида мешавад.
3. Дезинфексияи макон аз ҷониби ташкилотҳои тиббӣ, инчунин шабакаҳои кумаки аввалияи тиббӣ санитарӣ ва марказҳои дезинфексионии профилактикӣ гузаронида мешавад.

Моддаи 118. Бехатарии маҳсулоти ҳӯрокворӣ

Таъмини бехатарии маҳсулоти хӯрокворӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати ҳифзи ҳаёту саломатии инсон, манфиатҳои истеъмолкунандагон, олами набототу ҳайвонот ва муҳити зист тибқи талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бехатарии маҳсулоти хӯрокворӣ» амалӣ карда мешавад.

Моддаи 119. Бақайдгирии давлатии навъҳои алоҳидаи мавод ва моле, ки ба инсон таъсири зараровар мерасонанд

1. Навъҳои алоҳидаи мавод ва моле, ки ба инсон таъсири зараровар доранд, бояд дар мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ба қайди давлатӣ гирифта шаванд, ки ба онҳо дохил мешаванд:

- маводи мавҷуда ва бори аввал дар истехсолот ҷоришаванда ва қаблан истифода нашуда ва воситаҳои дар асоси онҳо таҳияшаванда, ки барои саломатии аҳоли эҳтимолан хатарноканд;

- иловаҳои хӯрокворӣ, рангомезиҳо, мавод ва моли бо об алоқаманд ва дорои маҳсулоти озуқа, ё ин ки бори аввал ба ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон воридшаванда.

2. Бақайдгирии давлатии навъҳои алоҳидаи мавод ва моле, ки ба инсон таъсири зараровар мерасонанд, тибқи асосҳои зерин гузаронида мешавад:

- арзёбии экспертии навъҳои алоҳидаи мавод ва моли барои инсон ва муҳити зист хатарнок;

- муқаррар намудани меъёрҳои гигиенӣ ва дигар меъёрҳои таркиби мавод ва унсурҳои алоҳидаи маҳсулот;

- таҳияи чорабиниҳои махсус, аз ҷумла шартҳои партов кардан ва нобуд сохтани мавод ва навъҳои алоҳидаи мол, оид ба пешгирии таъсири зараровари онҳо ба аҳоли ва муҳити зист.

3. Бақайдгирии давлатии навъҳои алоҳидаи мавод ва моли дар ҳамин модда зикршуда, бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ анҷом дода мешавад.
4. Номгуи мавод ва маҳсулоте, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон истифодабариашон иҷозат дода шудааст, аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарияу эпидемиологияи аҳоли дар маҷаллаҳои расмӣ нашр карда мешаванд.

Моддаи 120. Таъмини бехатарии радиатсионӣ

Таъмини бехатарии радиатсионӣ, ҳифзи ҳаёт, саломатӣ ва молу мулки шаҳрвандон, ҳамчунин муҳити зист аз таъсири зараровари афканишоти иондоркунанда алоқаманданд, тибқи талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бехатарии радиатсионӣ» амалӣ карда мешавад.

БОБИ 18. МАВОДИ ДОРУВОРӢ ВА ФАЪОЛИЯТИ ФАРМАТСЕВТӢ

Моддаи 121. Муомилоти маводи доруворӢ ва молҳои тиббӣ, танзими фаъолияти фарматсевтӣ

Муомилоти маводи доруворӣ, молҳои тиббӣ ва танзими фаъолияти фарматсевтӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи талаботи Кодекси мазкур, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маводи доруворӣ ва фаъолияти фарматсевтӣ» ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешаванд. Муомилоти маводи доруворӣ нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва прекурсорҳо тибқи талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва прекурсорҳо» ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 122. Фаъолияти ширкатҳои фарматсевтӣ ва намояндагии онҳо

1. Фаъолияти ширкатҳои фарматсевтӣ ва намояндагии онҳо аз тарафи мақоми ваколатдори давлатии назорати фаъолияти фарматсевтӣ назорат карда мешавад.
2. Ширкатҳои фарматсевтӣ ва намояндагии онҳо ҳуқуқ надоранд:

- бо роҳбарони муассисаву ташкилотҳо ва кормандони соҳаи тандурустӣ доир ба таъйинот ва додани тавсияҳо ба беморон оид ба доруворӣ ширкатҳои дахлдор шартнома банданд ё ҳамкорӣ намоянд;

- барои беҳтар ба роҳ мондани фурӯши маводи доруворӣ ширкатҳое, ки дар онҳо кор мекунанд, ё худ истеҳсолкунандаи онҳо мебошанд ва ё ширкатҳое, ки ҳуқуқи истифодабарии номҳои тичоратии маводи дорувориро доранд, тухфа ва маблағҳои пулӣ пешниҳод намоянд;

- бе розигии мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ конференсияҳо, семинарҳо ё машваратҳо гузаронанд, маълумотро доир ба маводи доруворӣ ширкатҳое, ки дар онҳо кор мекунанд, диҳанд;

- намунаҳои маводи доруворӣ ва молҳои тиббии худро ба роҳбарон ва ё кормандони ташкилотҳои тиббӣ пешниҳод намоянд;

- барои маводи доруворӣ ва молҳои тиббии дахлдор иттилооти нопурра ё бардурӯғ пешниҳод ва ё маълумотро нисбат ба онҳо рӯйпуш намоянд.

Моддаи 123. Таҳлили этикии маводи доруворӣ

1. Таҳлили этикии маводи доруворӣ бо мақсади риоя намудани этикаи гузаронидани озмоишҳои клиникии доруворӣ аз ҷониби Шӯрои этикӣ бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ гузаронида мешавад.

2. Низомнома ва ҳайати Шӯрои этикиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ таҳия ва тасдиқ менамояд.

БОБИ 19. ДОНОРИИ ХУН ВА ЧУЗЪҲОИ ОН

Моддаи 124. Фаъолияти донорони хун

1. Ҳар шахрванди қобили амали аз 18 то 65 сола, ки ҳангоми аз муоинаи тиббӣ гузаштан гирифтторшавиаш ба бемориҳои зидди нишондоди донорӣ ошкор нашудааст, донори хун шуда метавонад.
2. Донорони хун шахсоне доништа шуда метавонанд, ки ҳадди ақал ҳар сол як ё ду маротиба хун месупоранд. Дар ҳолатҳои зарурӣ тибқи дастури муассисаҳои дахлдор, бо розигии онҳо ин амал такрор карда мешавад. Ҳуҷҷати тасдиқкунандаи донори хун аз қониби муассисаҳои давлатие дода мешавад, ки ба тайёр кардан, коркард, нигоҳдорӣ ва таъмини бехатарии хуни донорӣ ва чузъҳои он машғуланд.
3. Хун ва чузъҳои он, ки бо мақсади таъбабатӣ истифода мешавад, танҳо аз инсон гирифта мешаванд.
4. Гирифтани хуни донорӣ ва чузъҳои он дар ҳолате мумкин аст, ки ба саломатии донори хун зиён расонида нашавад.

Моддаи 125. Гурӯҳҳои донорони хун

Гурӯҳҳои зерини донорони хун мавҷуданд:

- донорони фаъоли хун;
- донорони эҳтиётӣ хун;
- донорони қарордодии хун.

Моддаи 126. Ташкили ҳаракати донорӣ

1. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва дигар ташкилотҳои, ки дар ҳуҷҷатҳои таъсисиашон мусоидат намудан ба масъалаҳои ҳифзи саломатии аҳоли пешбинӣ шудааст, яққоя дар ташкили ҳаракати донорӣ, тарғиби хундиҳии ройгон ихтиёрӣ дар байни аҳоли бо мақсади таъбабатӣ, иштирок ва мусоидат мекунанд.
2. Маблағгузориҳои қорабиниҳои вобаста ба ташкил, рушд ва тарғиби донории оммавии хун, аз ҷумла моҳияти иҷтимоии он дар доираи маблағгузориҳои соҳаи тандурустӣ, ки дар бучети давлатӣ пешбинӣ шудаанд, инчунин аз ҳисоби кумақҳои эҳсонқориҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ амалӣ карда мешавад.

Моддаи 127. Уҳдадориҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот оид ба рушди донории хун ва чузъҳои он

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар доираи ваколатҳои худ иҷроӣ барномаҳои давлатии рушди донории хун ва чузъҳои он, маблағгузорӣ ва таъмини заминаи моддиву техникаи ташкилотҳои тандурустиро, ки ба тайёр кардан, коркард, нигоҳдорӣ ва таъмини бехатарии хуни донорӣ ва чузъҳои он машғуланд, истифодаи имтиёзҳои муқарраршударо тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон барои донори хун таъмин менамоянд.

Моддаи 128. Уҳдадориҳои маъмурияти корхона ва ташкилотҳо оид ба мусоидати донории хун ва чузъҳои он

Роҳбарони корхона ва ташкилотҳо уҳдадоранд:

- барои ҷалб намудани шаҳрвандон ба сафи донорони хун мусоидат намоянд;
- қормандонеро, ки донори хун мебошанд, дар рӯзи муоина ва супоридани хун ва чузъҳои он ба ташкилотҳои тандурустӣ бемамониат ҷавоб диҳанд;
- биноҳои заруриро барои гирифтани хун ройгон ҷудо намоянд;
- ба қорманде, ки донори хун мебошад, ҷораҳои дастгирии иҷтимоиро тибқи муқаррароти қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин намоянд.

Моддаи 129. Ҳимояи ҳуқуқи донорони хун аз тарафи давлат

1. Давлат ҳифзи ҳуқуқ ва саломатии донорони хун, инчунин андешидани ҷорабиниҳои дастгирии иҷтимоии онҳоро қафолат медиҳад.
2. Шахсони мансабдори ташкилотҳои тандурустӣ уҳдадоранд ба донорони хун дар бораи уҳдадориҳои донорӣ ва қафолатҳои саломатии онҳо ҳангоми супоридани хун ва чузъҳои он маълумот диҳанд.
3. Донорони хун аз ҳисоби маблағи ташкилотҳои худ, ки тайёр кардан, коркард, нигоҳдорӣ ва таъмини бехатарии хуни донорӣ ва чузъҳои онро анҷом медиҳанд, ҳангоми иҷроӣ уҳдадориҳои донорӣ барои ҳодисаи осеби бемориҳои сироятӣ суғуртаи ҳатмӣ қарда мешаванд.
4. Муоинаи тиббии донорони хун пеш аз додани хун ва чузъҳои он, инчунин додани маълумотнома дар бораи вазъи саломатии онҳо ройгон амалӣ қарда мешавад.

Моддаи 130. Ҷорабиниҳои дастгирии иҷтимоии донорони хун

1. Донорони хун дар рӯзи супоридани хун аз ҳисоби маблағҳои буҷети дахлдор бо ҳуроқи ройгон таъмин қарда мешаванд. Донорони хун ҳуқуқ доранд пас аз

супоридани хун бар ивази ғизо ба андозаи муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ҷубронпулӣ гиранд.

2. Дар рӯзи супоридани хун, ҷузъҳои он ва муоинаи тиббӣ қормандоне, ки донори хун мебошанд, аз ҷониби қорхонаву муассисаҳо ва дигар ташкилотҳо бо нигоҳдории маблағи миёнаи музди меҳнат ҷавоб дода мешаванд.
3. Ҳангоми супоридани хун ва ҷузъҳои он дар давраи рухсатии меҳнатӣ, рӯзҳои истироҳат ва рӯзҳои ид ба донори хун мувофиқи хоҳиши ӯ рӯзи дигари иловагии истироҳат пешниҳод карда мешавад.
4. Ба донороне, ки дар давоми сол хун ва ҷузъҳои онро ба андозаи ду вояи ниҳой (800 – 1000 мл.) ройгон супоридаанд, имтиёзҳои иловагии зерин пешниҳод мегарданд:

- қумакпулии қорношоямии муваққатӣ ҳангоми беморӣ ба андозаи пурраи музди меҳнат, новобаста аз собиқаи қорӣ дар давоми сол;

- аз ҷои қор ва ё таҳсил таъмин қардан бо роҳхатҳои имтиёзноқ барои таботати истироҳатгоҳию қурортии бенавбат дар давоми сол.

Моддаи 131. Ҷораҳои дастгирии иҷтимоии шахсоне, ки бо унвони фахрии Донори ифтхории Тоҷикистон муқофотонида шудаанд

1. Шахсоне, ки мувофиқи Кодекси мазқур, новобаста аз собиқаи донорӣ мардон на қамтар аз 20 литр ва занон на қамтар аз 15 литр хун ва ё плазма супоридаанд, бо тартиби муқаррарнамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муқофотҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои гирифтани унвони фахрии Донори ифтхории Тоҷикистон пешниҳод қарда мешаванд.
2. Шаҳрвандоне, ки бо унвони фахрии Донори ифтхории Тоҷикистон сарфароз қардонида шудаанд, ҳуқуқҳои зеринро доранд:

- таботати бенавбат дар муассисаҳои давлатии тандурустӣ;

- тайёр қардан ва таъмири ройғони қандонҳои ориятӣ (ғайр аз металҳои қиматбаҳо) дар муассисаҳои давлатии тандурустӣ;

- қариди имтиёзноқи доруворӣ аз мақомоти давлатӣ (бо 50 ғоиз арзиши онҳо) бо доруқати муассисаҳои давлатии тандурустӣ;

- аз ҷои қор ва ё таҳсил гирифтани роҳхатҳои имтиёзноқи таботатии истироҳатгоҳиву қурортӣ;

- гирифтани рухсатии ҳарсолаи пардохтшаванда дар вақти барои онҳо мувофиқ.

Моддаи 132. Уҳдадорихои донорони хун

1. Шаҳрванде, ки розигии ҳудро барои донори хун шудан додааст, уҳдадор аст, вобаста ба беморихои аз сар гузаронидааш ва беморихои доштааш, инчунин истеъмоли воситаҳои нашъадор маълумот диҳад.
2. Шаҳрванд барои дидаю дониста пинҳон ва ё нодуруст пешниҳод қардани маълумот нисбат ба ҳолати саломатиаш, агар қунин амал ба саломатии шахсе, ки ба ӯ хун

мегузаронанд, таъсири чиддӣ расонида бошад ва ё расонида тавонад, ҷавобгар мебошад.

Моддаи 133. Ташкилотҳои тандурустие, ки бо тайёр кардан, коркард, ниғаҳдорӣ ва таъмини бехатарии хуни донорӣ ва ҷузъҳои он машғуланд

1. Тайёр кардан, коркард, ниғаҳдорӣ ва таъмини бехатарии хуни донорӣ ва ҷузъҳои онро ташкилотҳои тандурустии давлатӣ, ки дар ҳуҷҷатҳои таъсисиашон ин намуди фаъолият ба сифати фаъолияти асосӣ нишон дода шудааст, анҷом медиҳанд.
2. Дар ташкилотҳои тандурустии давлатӣ бо мақсади тайёр кардан, коркард, ниғаҳдорӣ ва таъмини бехатарии хуни донорӣ ва ҷузъҳои он, шубҳаҳои хунгузаронӣ таъсис додан мумкин аст.
3. Талабот нисбат ба ташкилотҳои тандурустӣ (воҳидҳои зерсохторӣ), ки ба тайёр кардан, коркард, ниғаҳдорӣ ва таъмини бехатарии хуни донорӣ ва ҷузъҳои он машғуланд, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тасдиқ карда мешавад.
4. Тартиби тайёр кардан, коркард, ниғаҳдорӣ ва таъмини бехатарии хуни донорӣ ва ҷузъҳои он, инчунин назорати сифати хуни донорӣ ва ҷузъҳои он аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тасдиқ карда мешавад.
5. Ҳангоми ҳолатҳои фавқулода – садамаҳо, офатҳои табиӣ, фалокатҳо, эпидемияҳо ва дигар ҳодисаҳои дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба вуқӯомада, ташкили донории хун ва ҷузъҳои он бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Моддаи 134. Тартиби иваз намудани хуни донорӣ ва ҷузъҳои он, доруворӣ аз хуни донорӣ ва баровардани онҳо аз ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон

1. Тартиби иваз намудани хуни донорӣ ва ҷузъҳои он, доруворӣ аз хуни донорӣ, ки бо иштироки ташкилотҳои тиббии хоричӣ сурат мегирад, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян карда мешавад.
2. Аз ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон баровардани хуни донорӣ ва ҷузъҳои он, доруворӣ аз хуни донорӣ, танҳо дар ҳолатҳои расонидани кумаки таъҷилии башардӯстона ва ҳолатҳои фавқулода бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад.
3. Фурӯхтани хуни донорӣ ва ҷузъҳои он, дорувории аз хуни донорӣ тайёркардашуда бо мақсади ба даст овардани фоидаи молиявӣ, инчунин ба дигар давлатҳо манъ аст.

БОБИ 20. ПАЙВАНДСОЗИИ УЗВ ВА (Ё) БОҒТАҲОИ ИНСОН

Моддаи 135. Шароит ва тартиби пайвандсозии узв ва (ё) боғтаҳои инсон

1. Пайвандсозии узв ва (ё) бофтаҳои инсон аз донори зинда ё майит танҳо дар ҳолате истифода карда мешавад, ки агар воситаҳои тиббии дигар ниғаҳдории ҳаёти ретсипиент ё худ барқарорсозии саломатии ӯро кафолат дода натавонанд.
2. Гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо аз донори зинда танҳо дар ҳолате имконпазир аст, ки агар мувофиқи ҳулосаи гурӯҳи машваратии табибони дахлдор амали мазкур ба саломатии ӯ зарари чиддӣ нарасонад.
3. Пайвандсозии узв ва (ё) бофтаҳои инсон танҳо дар асоси розигии донори зинда ва бо розигии ретсипиент анҷом дода мешавад.
4. Гирифтани тайёр кардан ва пайвандсозии узв ва (ё) бофтаҳои инсон танҳо дар ташкилотҳои давлатии тиббӣ бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ иҷозат дода мешавад.
5. Ҳулосаи тиббӣ оид ба зарурияти пайвандсозии узв ва (ё) бофтаҳои инсон аз ҷониби гурӯҳи машваратии табибони ташкилотҳои тандурустии дахлдор, дар ҳайати табибони табобаткунанда, ҷарроҳ, эҳёгар ва ҳангоми зарурат табибони ихтисосҳои дигар дода мешавад.

Моддаи 136. Номгӯи маводи пайвандсозӣ

1. Дил, гурда, ҷигар, шуш, мағзи устухон, дигар узв ё бофтаҳо, ки номгӯи онҳо аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян карда мешавад, маводи пайвандсозӣ шуда метавонанд.
2. Узвҳо, қисмати онҳо ва бофтаҳои мутааллиқи раванди таваллуд шудани инсон, аз ҷумла бофтаҳои репродуктивӣ (ҳучайра, нутфа, тухмдонҳои мардона ва занона ё чанинҳо), инчунин хун ва ҳиссаҳои таркибии он маводи пайвандсозӣ шуда наметавонанд.

Моддаи 137. Маҳдудсозии доираи донорҳои зинда

1. Гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо барои пайвандсозӣ аз донорҳои зиндае, ки ба 18 - солагӣ нарасидаанд (ба истиснои ҳолатҳои кӯчонидани мағзи устухон), ё худ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ғайри қобили амал эътироф шудаанд, манъ аст.
2. Агар муайян шуда бошад, ки узв ва (ё) бофтаҳо ба шахси гирифтори беморӣ тааллуқ дошта, барои ҳаёт ва саломатии ретсипиент хатар дорад, гирифтани онҳо мумкин нест.
3. Зӯроварӣ нисбат ба донори зинда ҷиҳати гирифтани розигии ӯ барои гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо барои пайвандсозӣ манъ аст.

Моддаи 138. Розигии ретсипиент барои пайвандсозии узв ва (ё) бофтаҳои инсон

Пайвандсозии узв ва (ё) бофтаҳои инсон бо розигии хаттии ретсипиент анҷом дода мешавад. Дар ин маврид ретсипиент оид ба имконпазирии нуқс барои саломатии ӯ бо сабаби даҳолати ҷарроҳии дар пешистода бояд огоҳонида шавад. Агар ретсипиент ба 18 - солагӣ нарасида бошад ё мувофиқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии

Тоҷикистон ғайри қобили амал эътироф шуда бошад, пайвандсозии зикршуда бо розигии хаттии падару модар ё намояндаи қонунии ӯ анҷом дода мешавад.

Моддаи 139. Иҷозат барои гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо аз майит

1. Узв ва ё бофтаҳо барои пайвандсозӣ аз майит дар ҳолате гирифта мешаванд, ки агар бо далелҳои бебаҳс ҳолати фавт аз ҷониби гурӯҳи машваратии табибон қайд шуда бошад. Иштироки мутахассисони пайвандсоз ва аъзои гурӯҳ, ки қори хадамоти донориро таъмин менамоянд ва аз ин ҳисоб музд мегиранд, ҳангоми ташҳиси марг вобаста ба эҳтимолияти истифодашавии майит ба сифати донор манъ аст.
2. Гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо аз майит бо розигии ҳешовандони наздик ё намояндаи қонунии ӯ ва иҷозати роҳбари ташкилоти тандурустӣ дар ҳолати риояи талаботи Кодекси мазкур сурат мегирад.
3. Дар сурати пайдо гардидани зарурат, барои гузаронидани экспертизаи судию тиббӣ, иҷозат барои гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо аз майит, инчунин аз ҷониби хадамоти экспертизаи судию тиббӣ дода шуда, дар ин ҳусус мақомоти прокуратура огоҳонида мешавад.

Моддаи 140. Шароитҳои гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо аз донори зинда барои пайвандсозӣ

1. Гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо аз донори зинда барои пайвандсозӣ танҳо ба манфиати саломатии бемор ва дар ҳолати мавҷуд набудани узв ва (ё) бофтаҳои барои пайвандсозӣ лозими майит ё усули таъбаоти алтернативӣ, ки таъсири он ба таъсири пайвандсозии узв ва (ё) бофтаҳо қиёспазир мебошад, амалӣ гардонидани мешавад.
2. Гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо аз донори зинда барои пайвандсозӣ ба ретсипиент дар ҳолати риояи шартҳои зерин иҷозат дода мешавад, агар:
 - донор оид ба нуқси эҳтимоли барои саломатии ӯ бо сабаби даҳолати ҷарроҳии дар пешистода ҳангоми гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо огоҳонида шуда бошад;
 - донор бо хоҳиши худ ва огоҳона ба таври хаттӣ розигиашро барои гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо изҳор намуда бошад;
 - донор муоинаи ҳамаҷонибаи тиббиро гузашта, ҳулосаи гурӯҳи машваратии табибон дар ҳусуси имкони гирифтани узв ва (ё) бофтаҳои ӯ барои пайвандсозӣ мавҷуд бошад;
 - донор аз оқибатҳои розӣ нашудан ба гирифтани узву бофтаҳо барои ретсипиент дар давраи охиринаи тайёрӣ ба пайванд кардани онҳо огоҳонида шуда бошад.
3. Аз донори зинда гирифтани узвҳо дар ҳолате иҷозат дода мешавад, ки агар ӯ бо ретсипиент ҳамбастагии ирсӣ дошта бошад, ба истиснои ҳолатҳои пайвандсозии мағзи устухон.

Моддаи 141. Ҳуқуқҳои донор

Доноре, ки розигиашро барои пайвандсозии узв ва (ё) бофтаҳои худ изҳор намудааст, ҳуқуқ дорад:

- аз муассисаи тандурустӣ маълумоти пурраро оид ба нуқсҳои эҳтимоли барои саломатии ӯ бо сабаби даҳолати ҷарроҳии дар пешистода ҳангоми гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо талаб намояд;

- табобати роӣгон, аз ҷумла маводи дорувориро бо сабаби ҷарроҳӣ аз муассисаҳои тандурустӣ гирад.

Моддаи 142. Маҳдудиятҳо ҳангоми гирифтани узв ва (ё) бофтаҳо аз донори зинда

Аз донори зинда барои пайвандсозӣ гирифтани танҳо яке аз узвҳои ҷуфт, қисми узв ва (ё) бофта, ки набудани он сабаби ҳалалдоршавии бебозгашти саломатӣ намегардад, мумкин аст.

Моддаи 143. Манъ будани фурӯши узв ва (ё) бофтаҳои инсон

Фурӯши узв ва (ё) бофтаҳои инсон манъ аст.

Моддаи 144. Манъи ошкор намудани маълумот дар бораи донор ва ретсипиент

1. Ба табибон ва кормандони дигари муассисаҳои тандурустӣ ошкор намудани маълумот дар бораи донор ва ретсипиент манъ аст.
2. Шахсони мазкур, инчунин ҳешовандони ретсипиент барои ошкор намудани чунин маълумот ҷавобгар мебошанд.

БОБИ 21. РАСОНИДАНИ КУМАКИ ТИББӢ БА ГУРӢҲҲОИ АЛОӢИДАИ ШАӢРВАНДОН

Моддаи 145. Расонидани кумаки тиббӣ ба шаҳрвандоне, ки таҳти таъсири шуоъҳои ионизатсияшуда қарор доштанд

1. Расонидани кумаки тиббӣ ба шаҳрвандоне, ки таҳти таъсири шуоъҳои ионизатсияшуда қарор доштанд, бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ мегардад.

2. Тартиби хунгирӣ, нигоҳдорӣ ва истифодабарии хун ва бофтаҳои шахрвандон, ки таҳти таъсири шуоъҳои ионизатсияшуда қарор доштанд, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Моддаи 146. Расонидани кумаки тиббӣ ба шахрвандоне, ки дар натиҷаи офатҳои табиӣ зарар дидаанд

1. Ба шахрвандоне, ки дар натиҷаи офатҳои табиӣ зарар дидаанд, шахсоне мансуб меёбанд, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст.
2. Ба шахрвандони дар натиҷаи офатҳои табиӣ зарардида, мутобики қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон кумаки тиббӣ расонида мешавад.

Моддаи 147. Расонидани кумаки тиббию санитарӣ ба шахрвандоне, ки ба тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш машғуланд

1. Расонидани кумаки тиббию санитарӣ ба шахрвандоне, ки ба тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш машғуланд, дар ташкилотҳои тиббӣ бо тартибе, ки мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар намудааст, сурат мегирад.
2. Мақомоти назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ ба ҳолати биноҳӣ ва ҷойҳое, ки барои машғулият ба тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш истифода бурда мешаванд, назорат мекунад.

Моддаи 148. Расонидани кумаки тиббӣ ба шахсоне, ки озодии онҳо маҳдуд мебошад

Шахсоне, ки боздошт шудаанд, дар ҳабсхона мебошанд, дар ҷойҳои маҳрум сохтан аз озодӣ ё дар ҳабси маъмурӣ адои ҷазо менамоянд, тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ташкилотҳои низоми давлатии тандурустӣ ба гирифтани кумаки тиббӣ ҳуқуқ доранд.

БОБИ 22. ТАНЗИМИ МУНОСИБАТҲОИ АЛОҲИДА ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ

Моддаи 149. Тартиби амалиёти ҷарроҳӣ, гузаронидани хун ва ҷузъҳои он ва истифодаи усулҳои мураккаби ташхис

1. Амалиёти ҷарроҳӣ, гузаронидани хун ва ҷузъҳои он, усулҳои мураккаби ташхис бо розигии хаттии беморон истифода бурда мешавад. Ба беморони ғайри қобили амал ва ба балоғат нарасида, амалиёти ҷарроҳӣ, гузаронидани хун ва ҷузъҳои он, усулҳои мураккаби ташхис бо розигии намояндагони қонунии онҳо амалӣ карда

- мешавад. Розигӣ метавонад бозхонда шавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки кормандони тиббӣ аллакай ба амалиёти ҷарроҳӣ шуруъ карда бошанд ва қатъи он ба ҳаёт ва саломатии шахси мазкур хатарнок бошад.
2. Дар ҳолатҳое, ки таъхири амалиёти ҷарроҳӣ, гузаронидани хун ва чузъҳои он, истифодаи усули мураккаби ташхис ба ҳаёти бемор хатар дошта ва аз шахсони номбурда гирифтани розигӣ имкон надошта бошад, қарор аз тарафи табиб ё машварати табибон (консилиум) қабул карда мешавад.
 3. Феҳристи усулҳои мураккаби ташхисро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.

Моддаи 150. Муайянкунии лаҳзаи фавт. Манъи эвтаназия

1. Муайянкунии фавт аз тарафи табиб, дар набудани табиб аз тарафи кормандони миёнаи тиббӣ гузаронида мешавад. Хулосаи тиббӣ дар бораи фавт дар асоси муайян шудани фавти бебозгашти пурраи мағзи сар (марги мағзи сар) мутобиқи дастурҳои аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тасдиқшуда дода мешавад.
2. Меъёр ва тартиби муайянкунии лаҳзаи фавти инсон, қатъи чораҳои эҳғарӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар карда мешавад.
3. Ба кормандони тиббӣ амалӣ намудани эвтаназия (қонёкунони хоҳиши бемор дар бобати тезонидани марги ӯ) бо ягон амал ё восита, аз ҷумла, бо қатъ намудани чораҳои сунъии нигоҳдории ҳаёт манъ аст.
4. Қасдан водор сохтани бемор ба эвтаназия ё амалӣ намудани эвтаназия манъ аст.

Моддаи 151. Инъоми анатомӣ

1. Маълумотро дар бораи инъоми анатомӣ ошкор намудан мумкин нест.
2. Инъоми анатомиро барои мақсадҳои илмӣ, илмию амалӣ ва таълимӣ барои гузаронидани тадқиқотҳои биологӣ тиббӣ истифода бурдан мумкин аст.
3. Тартиб ва шароити амалигардонӣ ва додани инъоми анатомиро ба ташкилотҳои тиббӣ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

БОБИ 23. ҲИФЗИ АҲОЛӢ АЗ БЕМОРИИ СИЛ

Моддаи 152. Расонидани кумаки зидди бемории сил

1. Расонидани кумаки зидди бемории силро давлат кафолат медиҳад ва он дар асоси принципҳои қонуният, риояи ҳуқуқи инсон, дастгирии ҳамагон дар ҳаҷми муайяннамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад. Кумаки зидди бемории сил ба шаҳрвандон хангоми муроҷиати ихтиёрӣ ва ё розигии онҳо ба истиснои мавридҳои, ки Кодекси мазкур пешбинӣ намудааст, ройгон расонида мешавад.

2. Кумаки зидди бемории сил ба но болигон, ҳамчунин ба шахрвандоне, ки тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ғайри қобили амал эътироф шудаанд, бо розигии намояндагони қонунии онҳо, ба истиснои мавридҳои дар Кодекси мазкур пешбинишуда расонида мешавад.
3. Шахсони бо беморони сил алоқадоршта, ё ин ки ба сирояти вируси норасоии масунияти одам гирифтормуда ва дигар шахсони зери гурӯҳи хатар қарордошта аз муоинаи тиббӣ оид ба бемории сил бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ мегузаранд. Эмкунии пешгирикунанда аз бемории сил мувофиқи Тақвими миллии эмкунӣ анҷом дода мешавад. Бо мақсади ошкор намудани бемории сил, давра ба давра муоинаи тиббии шахрвандони мансуб ба гурӯҳи зери хатар қарордошта гузаронида мешавад, ки тартиб ва муҳлати онро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муқаррар менамояд.
4. Сари вақт ошкор намудани ҳайвоноти гирифтори бемории сил, солимгардонии ташкилотҳои истеҳсолкунанда ва нигоҳдорандаи маҳсулоти ҳайвонот, ки нисбат ба бемории сил дар ҳолати номусоид қарор доранд, бо тартиби муайяннамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ гардонида мешаванд.
5. Маҳсулоти ҳайвоноте, ки дар ташкилотҳои нисбат ба бемории сил номусоид истеҳсол карда шудааст, мувофиқи қоидаю меъёрҳои санитарӣ ва байтории мубориза бар зидди бемории сил фурӯхта мешаванд.

Моддаи 153. Назорати диспансерӣ

1. Назорати диспансерӣ нисбат ба беморони сил бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ гузаронида мешавад.
2. Назорати диспансерӣ нисбат ба беморони сил новобаста ба розигии бемор ва ё намояндагони қонунии онҳо муқаррар карда мешавад.
3. Қарор дар хусуси зарурати назорати диспансерӣ ва ё қатъ намудани онро комиссияи тиббӣ, ки роҳбарияти ташкилоти тандурустӣ таъйин кардааст, қабул менамояд ва дар ҳуҷҷатҳои тиббӣ сабт гардида, дар ин хусус шахси таҳти назорати диспансерӣ қарордошта, хаттӣ огоҳ карда мешавад.

Моддаи 154. Ташҳиси ҳатмӣ ва таботати маҷбурии беморони сил

1. Беморони шакли гузарандаи бемории сил, вайронкунандагони чандинқаратаи низоми санитарияю эпидемиологӣ, ҳамчунин қасдан аз муоина барои дарёфти бемории сил ва таботати он саркашӣ намуда, дар асоси санади судӣ дар муассисаҳои махсуси тиббии зидди бемории сил барои ташҳиси ҳатмӣ ва таботати маҷбурий бистарӣ қунонида мешаванд.
2. Ҳалнома оид ба бистарикунонии шахсони гирифтори бемории сил аз тарафи суди маҳалли истиқомати ин шахсон ё ҷойгиршавии ташкилоти тиббии зидди бемории сил, ки дар он беморони сил таҳти назорати диспансерӣ қарор доранд, қабул карда мешавад.
3. Аризаро ба суд оид ба бистарикунонии шахсони гирифтори бемории сил, ки таҳти назорати диспансерӣ қарор доранд, ҳешовандони наздик ё роҳбари муассисаи тиббии зидди бемории сил пешниҳод менамоянд.

Моддаи 155. Мушоҳидаи давлатии оморӣ дар соҳаи ҳимояи аҳоли аз бемории сил

1. Ташкилотҳои дахлдори тиббӣ дар соҳаи ҳимояи аҳоли аз бемории сил бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мушоҳидаи давлатии оморӣ мебаранд.
2. Ташкилотҳои зидди бемории сил уҳдадоранд оид ба ҳолатҳои ошкор намудани беморони гирифтори бемориҳои сироятӣ ба марказҳои назорати давлатии санитарно-эпидемиологии минтақаи худ маълумот диҳанд.

Моддаи 156. Ҳуқуқи шахсони гирифтори бемории сил ва ё вобаста ба он таҳти назорати диспансерӣ қарордошта

1. Шахсони гирифтори бемории сил ва ё вобаста ба он таҳти назорати диспансерӣ қарордошта, ҳангоми ба онҳо расонидани кумаки зидди бемории сил ҳуқуқ доранд:
 - ба муносибати эҳтиромона ва башардӯстонаи кормандони тиб ва дигар кормандоне, ки дар расонидани кумаки зидди бемории сил иштирок доранд;
 - ба гирифтани маълумот оид ба ҳуқуқи уҳдадорихои беморони сил ва шахсони вобаста ба он таҳти назорати диспансерӣ қарордошта, инчунин дар шакли дастрас оид ба хусусияти бемориашон ва усулҳои истифодашавандаи табобат;
 - ба интихоби табиб ва беморхона барои табобат новобаста аз ҷои истиқомати бемор;
 - ба нигоҳ доштани сирри тиббӣ;
 - ба ташхис ва табобат дар ташкилотҳои зидди бемории сил бо шароити ба талаботи санитарӣ ва гигиенӣ ҷавобгӯ;
 - ба табобати истироҳатгоҳӣ ва курортӣ мувофиқи нишондоди тиббӣ;
 - ба табобат дар ташкилотҳои тиббии зидди бемории сил дар муҳлати муайяншудаи зарурӣ барои ташхис ва табобат.
2. Шахсоне, ки барои ташхис ва ё табобат дар ташкилоти тиббии табобати бемории сил бистарӣ шудаанд, ҳуқуқ доранд:
 - аз роҳбарони ташкилотҳои тиббӣ оид ба табобат ва ташхиси бемории сил маълумот гиранд;
 - таҳсилро мувофиқи барномаи таҳсилоти миёнаи умумии асосӣ тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон идома диҳанд;
 - бо адвокат, равоншинос ва ходими дин танҳо вохӯранд;
 - расму оини диниро ба ҷо оваранд, агар онҳо ба ҳолати саломатии бемор таъсири манфӣ нарасонанд.

3. Шахсони гирифтори бемории сил ва ё вобаста ба он тахти назорати диспансерӣ қарордошта, инчунин дорои ҳуқуқҳои дигаре мебошанд, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудаанд.

Моддаи 157. Уҳдадорихои шахсони гирифтори бемории сил ва ё вобаста ба он тахти назорати диспансерӣ қарордошта

Шахсони гирифтори бемории сил ва ё вобаста ба он тахти назорати диспансерӣ қарордошта уҳдадоранд:

- речаи чорабиниҳои таъбаотию солимгардонӣ ва ташҳисии муайяннамудаи кормандони тибро риоя намоянд;
- қоидаҳои тартиботи дохилии ташкилоти тиббии зидди бемории силро ҳангоми бистарӣ шудан дар ин гуна ташкилот риоя намоянд;
- қоидаҳои санитарии гигиениро, ки барои беморони сил муқаррар шудааст, дар ҷойҳои ҷамъиятӣ иҷро намоянд.

Моддаи 158. Дастгирии иҷтимоии шахсони гирифтори бемории сил ва ё вобаста ба он тахти назорати диспансерӣ қарордошта

1. Корношоямии муваққати беморони сил бо тартиби пешбинидамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.
2. Барои шахрвандони гирифтори бемории сил, ки қобилияти кориашонро муваққатан гум кардаанд, ҷои корашон (вазифа) ба муҳлати муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон нигоҳ дошта мешавад.
3. Дар давраи аз қор (вазифа) озод гардидани корманд вобаста ба бемории сил ва ба гирифтронии бемории сил дар асоси суғуртаи иҷтимоии давлатӣ мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон кумақпулӣ дода мешавад.
4. Шахсони гирифтори бемории сил ва ё вобаста ба он тахти назорати диспансерӣ қарордошта барои ташҳис ва таъбаоти бемории сил бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо доруворӣ ройгон таъмин карда мешаванд.
5. Беморони силе, ки дар беморхона тахти таъбаот қарор доранд, мувофиқи меъёри махсуси муайяншуда барои чунин гурӯҳи беморон бо хӯроқи серғизо ройгон таъмин карда мешаванд.
6. Барои беморони гирифтори шакли фаъоли бемории сил, ки аз рӯзи муайян шудани беморӣ бекоранд, ба муҳлати як сол гурӯҳи маъҷубӣ муқаррар карда мешавад.
7. Барои беморон истиқоматкунандагони хобгоҳҳои умумӣ ва хонаҳои бисёррошона, ки бемориашон гузаранда аст, мувофиқи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон манзили алоҳида ҷудо карда мешавад.

Моддаи 159. Дастгирии иҷтимоии кормандони тиб ва дигар кормандоне, ки дар расонидани кумаки зидди бемории сил иштирок мекунанд

1. Кормандони тиб ва дигар кормандоне, ки дар расонидани кумаки зидди бемории сил бевосита иштирок менамоянд, ба чунин имтиёзҳо ҳуқуқ доранд:
 - рухсатии иловагӣ барои шароити кори вазнин ва хатарнок барои саломатӣ ва ба вақти кори кӯтоҳ мувофиқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - иловапулӣ ба маоши вазифавӣ (ставкаи тарифӣ) дар ҳаҷми 100 фоиз;
 - табобати имтиёзнok дар истироҳатгоҳҳо ва курортҳо;
 - ҳангоми марг аз бемории сил ба оилаи ҷавида пардохти 100 фоиз музди меҳнати ӯ то ба балоғат расидани фарзандонаш.
2. Номгӯи кормандони тиб ва дигар кормандоне, ки дар расонидани кумаки зидди бемории сил иштирок мекунанд ва тартиби додани кафолатҳои мазкурро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

БОБИ 24. МУҚОВИМАТ БО ВИРУСИ НОРАСОИИ МАСУНИЯТИ ОДАМ ВА БЕМОРИИ ПАЙДОШУДАИ НОРАСОИИ МАСУНИЯТ

Моддаи 160. Сиёсати давлатӣ дар самти муқовимат бо вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният

1. Сиёсати давлатӣ дар самти муқовимат бо вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният дар асоси Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон татбиқ карда мешавад.
2. Давлат кафолат медиҳад, ки:
 - тамоми ҳуқуқ ва озодиҳои одамони аз вируси норасоии масунияти одам сироятёфтаю мубталои бемории пайдошудаи норасоии масуният ва аъзои оилаи онҳо, мутобиқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон риоя карда шаванд;
 - назорати эпидемиологии паҳншавии сирояти вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бо назардошти риоя ва афзалияти ҳуқуқи инсон, пинҳонӣ будани ташхис, риояи усулҳои махфӣ ва анҷом додани он амалӣ гардад;
 - ба шахсони аз вируси норасоии масунияти одам сироятёфтаю мубталои бемории пайдошудаи норасоии масуният ва аъзои оилаи онҳо кумаки роӣғони босифат ва аз ҷиҳати илмӣ асоснокӣ таҳассусии тиббӣ ва иҷтимоию равшиносӣ расонида шавад;
 - азназаргузаронии тиббӣ барои ошкор намудани сирояти вируси норасоии масунияти одам дастрас ва беҳатар бошад;

- воситаҳои пешгирӣ, ташхис ва табобати сирояти вируси норасоии масунияти одам, инчунин назорат ба бехатарии маводи тиббӣ, моеъҳои биологӣ ва бофтаҳои, ки бо мақсадҳои ташхисӣ, табобатӣ ва илмӣ истифода бурда мешаванд, таъмин карда шавад;
- тадқиқотҳои илмӣ оид ба масъалаҳои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният инкишоф дода шавад;
- мунтазам ба аҳоли вобаста ба вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният иттилоот дода шавад;
- ҳамкориҳои байналмилалӣ ва мубодилаи доимии иттилоот дар доираи барномаҳои байналмилалӣ муқовимат ба вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният рушд дода шавад;
- кумаки тиббӣ ва иҷтимоӣ раваншиносӣ дастрас ва саривақтӣ бошад;
- Барномаи даврии давлатии мубориза бар зидди вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният қабул карда шавад.

3. Чорабиниҳои муқовиматро ба вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ амалӣ мегардонанд. Дар татбиқи чорабиниҳо оид ба муқовимат ба вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният бо тартиби муқарраргардидаи корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳо, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, аз ҷумла иттиҳодияҳои байналмилалӣ, инчунин шахсони воқеӣ, аз ҷумла шахрвандони хориҷӣ иштирок карда метавонанд. Давлат дастгирии шахсони воқеӣ ва ҳуқуқи мувофиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар татбиқи барномаҳои мазкур қафолат медиҳад.

Моддаи 161. Азназаргузаронии тиббӣ

1. Азназаргузаронии тиббӣ дар ташкилотҳои давлатии тандурустӣ, инчунин дар муассисаҳои хусусии тиббӣ, ки ба онҳо бо тартиби муқарраркардаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозатнома дода шудааст, сурат мегирад. Азназаргузаронии ҳатмии тиббӣ бояд махфӣ сурат гирад.
2. Азназаргузаронии тиббӣ ихтиёрӣ ва махфӣ баргузор мегардад ба истиснои ҳолатҳои, ки дар қисмҳои 8 – 10 ҳамин модда пешбинӣ гардидаанд. Дар азназаргузаронии тиббии шахс намояндаи қонунии ӯ низ ҳуқуқи иштирок карданро дорад.
3. Азназаргузаронии тиббии ноболиғон ва шахсоне, ки бо тартиби муқарраркардаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон қорношоям эътироф шудаанд, бо хоҳиш ё розигии намояндагони қонунии онҳо баргузор мешавад ва онҳо ҳуқуқ доранд ҳангоми азназаргузаронии тиббӣ иштирок намоянд.
4. Натиҷаҳои азназаргузаронӣ ба шахси азназаргузарониро гузашта ё намояндаи қонунии ӯ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад.
5. Шахсе, ки азназаргузаронии тиббиро гузаштааст, ҳуқуқ дорад дар ҳамин ташкилот, инчунин дар ташкилоти дигари низоми давлатии тандурустӣ, новобаста аз муҳлати гузаштаи азназаргузаронӣ мавриди азназаргузаронии такрорӣ тиббӣ қарор гирад. Тартиби азназаргузаронии тиббӣ бо мақсади ошкор сохтани сирояти вируси

норасоии масунияти одам, баҳисобгирӣ, муоинаи тиббии сироятшавӣ ба вируси норасоии масунияти одам ва муоинаи пешгирии онҳоро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

6. Ба шахсе, ки сирояти вируси норасоии масунияти одам дар ӯ ошкор шудааст, оид ба кафолатҳои давлатӣ, ҳуқуқу озодиҳо ва масъулият, ки ба зиндагӣ бо сирояти вируси норасоии масунияти одам алоқаманд аст, инчунин дар бораи ҳадамоти дастгирии иҷтимоию равоншиносӣ ва гурӯҳҳои кумаки якдигарии сирояти вируси норасоии масунияти одам маълумоти пурра дода мешавад.
7. Барои шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, шахрвандони хоричӣ, гурезаҳо, муҳочирони иҷборӣ ва шахсони бешаҳрванд, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон иқомат доранд ё қарор доранд, азназаргузаронии тиббӣ ба тариқи ихтиёрӣ ва пинҳонӣ бо хоҳиш ё розигии онҳо гузаронида мешавад.
8. Донорҳои хун, моеъҳои биологӣ, узв ва бофтаҳои бадан азназаргузаронии ҳатмии тиббиро мегузаранд.
9. Шахсоне, ки азназаргузаронии ҳатмии тиббиро рад кардаанд, донорони хун, моеъҳои биологӣ, узв ва бофтаҳои бадан буда наметавонанд.
10. Шахсони алоҳида аз рӯи нишондодҳои эпидемиологӣ, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад, азназаргузаронии ҳатмии пинҳониро барои сирояти вируси норасоии масунияти одам мегузаранд.

Моддаи 162. Назорати тиббии шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам

1. Назорати тиббии шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, шахрвандони хоричӣ, гурезаҳо, муҳочирони иҷборӣ ва шахсони бешаҳрванд, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон иқомат доранд ё қарор доранд ва мубталои вируси норасоии масунияти одам мебошанд (ҳомилони вирус ва беморон), танҳо бо мақсадҳои эпидемиологӣ ва дар асоси махфӣ дар ташкилотҳои дахлдори давлатии низоми тандурустӣ гузаронида мешавад.
2. Иттилооти бадастоварда оид ба сирояти вируси норасоии масунияти одам махфӣ (сирри тиббӣ) мебошад ва мумкин аст бо дархости мақомоти тандурустӣ, агар ҳифзи саломатии аҳоли аз паҳншавии бемориҳои сирояткунанда инро талаб кунад, дар асоси қарори суд ё бо дархости мақомоти тафтишотӣ чунин иттилоот дода мешавад. Истифодаи чунин маълумот бо мақсади таъқиби ҷиноятӣ ва маъмурии шахсон манъ аст, ба истиснои ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 163. Ҳуқуқи шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният

1. Шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам ва мубталои бемории пайдошудаи норасоии масуният дорои ҳуқуқҳои зерин мебошанд:

- муносибати инсондӯстонаи ҷамъият, ки паст задани шаъну эътибори инсонро истисно менамояд;

- талаби махфӣ нигоҳ доштани иттилоот дар бораи вазъи саломатии худ, агар шароит ва хусусияти ҳаёту меҳнати онҳо хатари сирояти ин вируси норасоии масунияти одамро ба дигарон ба вучуд наорад;
 - ҷуброни зарари моддию маънавие, ки бинобар ифшо кардани иттилоот дар бораи ба он шахсон сироят кардани вируси норасоии масунияти одам расонида шудааст;
 - фаъолияти касбӣ аз рӯи ихтисоси интихобкарда, ба истиснои кор аз рӯи ихтисосҳо ва дар вазифаҳое, ки бо рӯйхати махсус муқаррар шудаанд;
 - ройгон гирифтани ҳамаи намудҳои кумаки таҳассусӣ ва махсуси тиббӣ, аз ҷумла кумаки доруворӣ дар ташкилотҳои давлатии тандурустӣ;
 - ғимоя аз табъиз, аз ҷумла ҳангоми дастрасӣ ба табобат;
 - иштироки фаъолона дар муайян кардани мақсадҳои табобат, аз ҷумла вақт ва тарзи табобат ва хотима ёфтани он;
 - гирифтани маводи ивазкунандаи шири модар аз тарафи падару модар ё намояндагони қонунии кӯдаконе, ки аз модарони вируси норасоии масунияти одам сироятёфта таваллуд шудаанд, аз лаҳзаи таваллуд то пурра муқаррар шудани ташхиси кӯдак оид ба мавҷудияти вируси норасоии масунияти одам, бо мақсади минбаъд паст намудани хатари сироятёбӣ аз вируси норасоии масунияти одам.
2. Дар ташкилотҳои табобатӣ ба рад кардани қабул ва расонидани кумаки таъҷилӣ ба шахсони мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният роҳ дода намешавад.

Моддаи 164. Масъулияти шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам

1. Дидаю дониста зери хатари сироят гузоштан ё сироят кардани шахси дигар (ё якчанд шахс) бо вируси норасоии масунияти одам аз ҷониби шахсе, ки ба сирояти вируси норасоии масунияти одам гирифтोर буданашро медонад, манъ аст.
2. Шахси гунаҳгор инчунин зарареро, ки бинобар расонидани кумаки тиббӣ ва иҷтимоӣ ба шахси сироятшуда расондааст, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаброн мекунад.

Моддаи 165. Манъи маҳдуд намудани ҳуқуқи шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам

1. Ба озод кардан аз кор, нагирифтани ба кор, ба истиснои кор аз рӯи ихтисос ва дар вазифаҳои муқаррарнамудаи номгуӣ махсус, инчунин маҳдуд намудани дигар ҳуқуқи манфиатҳои қонунии шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам, ҳамчунин маҳдуд кардан аз ҳуқуқи манзил ва дигар ҳуқуқи манфиатҳои қонунии аъзои оилаи шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам роҳ дода намешавад.

2. Истифодаи шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам ба сифати объектҳои санҷиши тиббии воситаҳо ва усулҳои омӯзиши илмӣ ё раванди таълим манъ аст.
3. Таъбиз дар асоси мавҷудияти сирояти вируси норасоии масунияти одам манъ аст.
4. Дар асоси сирояти воқеъ ва ё эҳтимолии вируси норасоии масунияти одам содир намудани ҳаракати оммавӣ бо мақсади барангехтани кинаву адоват ва паҳн намудани муносибати нафратовари шахс ва ё гурӯҳи аҳоли манъ аст.
5. Маҳдудкунии ҳуқуқ ва озодиҳои шахсоне, ки мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният мебошанд, танҳо бо мақсади таъмини ҳуқуқ ва озодиҳои шахсони дигар тибқи талаботи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон раво дониста мешаванд.

Моддаи 166. Кумаки тиббию иҷтимоӣ ва равоншиносӣ, инчунин чорабиниҳои дорои хусусияти пешгирикунанда дар муассисаҳои низоми иҷроии ҷазои ҷиноятӣ

1. Кумаки тиббию иҷтимоӣ ва равоншиносӣ ба шахсони мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният дар муассисаҳои давлатии тандурустӣ дар асосҳои умумӣ, аз рӯи нишондодҳои клиникӣ расонида мешавад.
2. Кумаки иҷтимоӣ ва равоншиносӣ дар муассисаҳои давлатии тандурустӣ, ҳифзи иҷтимоӣ, маориф, инчунин дар ташкилотҳои хусусии тандурустии дорои иҷозатномаи дахлдор, ки бо ташкилотҳои ҷамъиятӣ ва намояндагони ҷомеаи шахсони мубталои вируси норасоии масунияти одам ҳамкорӣ менамоянд, расонида мешавад.
3. Шахсе, ки дар натиҷаи муоинаи ӯ вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи масуният муайян шудааст, ҳангоми дар ҷойҳои аз озодӣ маҳрум ё ҳабси пешакӣ қарор доштан, ҳуқуқи гирифтани кумаки тиббии дахлдор, машварат ва фиристода шудан ба дигар ҳадамоти мададрасонро дорад.
4. Маҳбусон ва дастгиршудагон ба ташҳиси ройғони махфии сирояти вируси норасоии масунияти одам ва ба машварат дар асоси розигӣ огоҳона, инчунин барои гирифтани маълумот оид ба вазъи саломатиашон ҳуқуқ доранд. Маълумот оид ба вазъи саломатӣ дар ҳуҷҷатҳои нигоҳ дошта мешавад, ки он танҳо барои табиб дастрас буда ва бо розигии маҳбус ва ё дар ҳолати зарурати таъмини бехатарии дигар маҳбусон ва кормандони маҳбусҳо бояд ошкор карда шавад. Поймолкунии ҳуқуқи маҳбусони бо вируси норасоии масунияти одам сироятшуда манъ аст.

Моддаи 167. Ҳифзи иҷтимоии шахсони мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният ва аъзои оилаи онҳо

1. Мақомоти тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ дар ҳамкорӣ бо мақомоти маориф, меҳнат ва шуғли аҳоли барномаҳоро оид ба дастгирии иҷтимоии шахсони мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният ва аъзои оилаи онҳо, аз ҷумла таъйин кардан ва пардохтани нафақаю кумақпулиҳо, расонидани кумақҳои иҷтимоӣ маишӣ, гирифтани таҳсилот, бозомузӣ ва бо қор таъмин намудани онҳоро таҳия ва татбиқ менамоянд.

2. Мақомоти маориф, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ, инчунин барномаҳои дастгирии иҷтимоии кӯдаконеро, ки дар натиҷаи мубталои вируси норасоии масунияти одам ятим ё бепарастор мондаанд, таҳия ва татбиқ менамоянд.
3. Ба шахсоне, ки дар натиҷаи амалиёти тиббии бо тартиби расмӣ иҷрошуда ба вируси норасоии масунияти одам сироят шудаанд, таъйини нафақа, дар навбати аввал гирифтани манзил, дар сурати набудани он ё дар ҳолатҳои зарурии беҳсозии шароити манзилӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.
4. Барои кӯдакони то 16 сола, ки мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният мебошанд, кумакпулии ҳармоҳа таъйин карда мешавад. Тартиби додани кумакпулӣ ва ҳаҷми онро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.
5. Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи маориф ва илм яққоя бо мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ аз рӯи нишондодҳои тиббӣ таълими кӯдаконеро, ки мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният мебошанд ва онҳо дар муассисаҳои тандурустӣ ё дар хона қарор доранд, аз рӯи барномаҳои махсуси мактаби таҳсилоти умумӣ ташкил менамоянд.
6. Зараре, ки ба шахсони мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният дар натиҷаи нодуруст иҷро намудани ухдадорихои хизматӣ аз ҷониби қормандони тиббии ташкилотҳои хизматрасонии тиббӣ расонда шудааст, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн карда мешавад.

Моддаи 168. Ҳуқуқи падару модароне, ки кӯдакони онҳо мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният мебошанд

1. Падару модарон ва шахсони онҳоро ивазкунандаи кӯдаконе, ки мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният мебошанд, ҳуқуқҳои зеринро доранд:
 - ҳамроҳи кӯдакони то 14 сола дар беморхонаҳо бошанд ва дар ин давра аз қор озод буда, ба онҳо барои муваққатан ба қор набаромадан кумакпулӣ дода мешавад;
 - дар ҳолати аз қор озод қардани падар ё модар бинобар нигоҳубини кӯдаки то 16 сола нигоҳ доштани собиқаи меҳнатӣ барои пардохти кумакпулии қорношоямии муваққатӣ, агар то ба синни зикрқфта расидани кӯдак ба қор дохил шуда бошад;
 - рафтӣ омади ройқони падар ё модар ва ё дигар намояндаи қонунии кӯдак ба қои табобат.
2. Модароне, ки кӯдаки то 16 солаи мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният доранд, барои гирифтани рухсатии ҳарсола дар тобиқон ё вақти дигари барояшон мувофиқ ҳуқуқ доранд. Дар сурати набудани модар ва қунин кӯдақро тарбия қардани падар ё шахси дигар, ин ҳуқуқ ба ҳамин шахсон дода мешавад.

Моддаи 169. Ҳифзи иҷтимоии кормандоне, ки дучори хатари касбии сирояти вируси норасоии масунияти одам мебошанд

1. Кормандоне, ки бо расонидани кумаки тиббӣ ба аҳоли, тадқиқоти озмоишгоҳӣ ё илмӣ аз рӯи масъалаҳои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният ва истехсоли дорувории вирусӣ машғуланд, инчунин донорҳо, кормандони хадамоти иҷтимоӣ ва дигар шахсоне, ки чиҳати расонидани кумак ба шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният ҷалб шудаанд, дар ҳолатҳои мубталои вируси норасоии масунияти одам, инчунин маъҷуб гаштан ва фавтидани онҳо аз ҷунин беморӣ ҳангоми иҷрои уҳдадориҳои хизматӣ суғуртаи ҳатмии давлатӣ карда мешаванд. Тартиби суғуртаи ҳатмии ин гурӯҳи кормандонро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.
2. Маъмурияти муассисаҳои тиббӣ, ки кормандони онҳо барои сирояти вируси норасоии масунияти одам тадқиқоти таҷрибавӣ мегузаронанд ва ба шахсони мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният кумаки тиббӣ мерасонанд, инчунин бо хун ва дигар маводи шахсони мазкур саруқордоранд, уҳдадоранд ин кормандонро бо воситаҳои зарурии муҳофизатӣ таъмин намоянд ва онҳоро бо мақсади ошкор сохтани сирояти вируси норасоии масунияти одам мунтазам муоина кунанд.
3. Дар вақти иҷрои уҳдадориҳои хизматӣ ба сирояти вируси норасоии масунияти одам гирифташудаи кормандони тиббӣ, фарматсевтӣ ва дигар кормандон ба гурӯҳи бемориҳои касбӣ мансуб дониста мешаванд.

Моддаи 170. Ҳуқуқ ва масъулияти кормандони тиббии мубталои вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният

1. Кормандони тиббӣ, ки дар натиҷаи ба таври дахлдор, бинобар иҷро намудани уҳдадориҳои хизматӣ ба онҳо вируси норасоии масунияти одам сироят кардааст ё гирифташудаи бемории пайдошудаи норасоии масуният шудаанд, дорои ҷунин ҳуқуқҳо мебошанд:

- дар навбати аввал ба беҳтар кардани шароити манзилӣ бо тартиби муайяннамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;

- ба нафақаи имтиёзноки пиронсолӣ, дар мавриди фавтидани онҳо аз бемории пайдошудаи норасоии масуният ба пардохт кардани нафақа дар ҳаҷми 100 фоизи музди кор ба аъзои корношоями оила ва фарзандони онҳо то расидан ба синни балоғат;

- ба рухсатии ҳарсолаи давомнокиаш на камтар аз 36 рӯзи корӣ бо истифодаи он дар тобистон ё дигар вақти барои онҳо мувофиқ;

- ба табобати ҳарсола дар муассисаҳои санаторию курортӣ новобаста ба тобеияти идоравии онҳо;

- ба ҷуброни зарар, ки ҳаҷм ва тартиби онро қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

2. Дар сурати сироят кардани вируси норасоии масунияти одам ҳангоми ба таври дахлдор иҷро накардани уҳдадориҳои касбӣ, дар натиҷаи риоя накардани қоидаҳо

ва меъёрҳои беҳатарӣ бо гуноҳи корманд, ҳуқуқи ўро барои ҷуброни зарар қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

3. Кормандони тиббӣ ҳангоми иҷрои уҳдадориҳои касбӣ барои хунуқназарона ба ҷо овардан ва сироят кардани шахси дигар (якчанд шахс) бо вируси норасоии масунияти одам ҷавобгар мебошанд.

Моддаи 171. Имтиёзҳои меҳнати кормандоне, ки ба шахсони бо вируси норасоии масунияти одам сироятшуда ва мубталои бемории пайдошудаи норасоии масуният кумаки тиббӣ мерасонанд

Кормандони дахлдори ташкилотҳои давлатии махсусгардонидашудаи низоми тандурустӣ, ки ба шахсони бо вируси норасоии масунияти одам сироятшуда ё беморони мубталои бемории пайдошудаи норасоии масуният кумаки тиббӣ ё дигар кумакҳо мерасонанд ва ба гузаронидани тадқиқоти илмӣ бо истифодаи маводи сироятёфта, истехсоли доруворӣи биологӣ барои ташхис машғул мебошанд, ҳуқуқ доранд:

- мутобиқи рӯйхати аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқгардида оид ба истехсолот, корҳо, ихтисосҳо, вазифаҳо ва нишондиҳандаҳои корҳои зеризаминӣ, кор дар шароити махсусан вазнини меҳнат, ки машғул будан бо онҳо ба нафақа аз рӯи синну сол бо шартҳои имтиёзнок ҳуқуқ медиҳад, ба нафақа бароянд;

- иловапулӣ ба маоши вазифавӣ дар ҳаҷми 100 фоиз гиранд;

- ба рухсатии ҳарсолаи давомнокиаш то 56 рӯзи тақвимӣ бароянд;

- ба рӯзи кӯтоҳи корӣ (рӯзи кории 6 соата).

Моддаи 172. Ҳамоҳангсозӣ, мониторинг ва арзёбии самаранокии муқовимат бо вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният

1. Ҳамоҳангсозии амалиёт оид ба муайян намудани афзалиятҳои муқовимат бо паҳншавии вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният, таҳияи барнома ва нақшаҳои фаъолият, омода намудани нақшаҳои молиявӣ, амалӣ гардонидани мониторинг ва арзёбии самаранокии фаъолият дар ҳамаи зинаҳо аз ҷониби кумитаи миллии ҳамоҳангсозӣ, ки намояндагони мақомоти ҳокимияти давлатӣ, ташкилотҳои ҷамъиятӣ, ҷомеаи шахсони сироятшудаи вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният, корхонаҳо, муассисаҳо ва дигар ташкилотҳоро дар бар гирифта, дар фаъолияти муқовимат бо вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният дар зинаҳои дахлдор фаъолона ширкат меварзанд, анҷом дода мешавад.
2. Мақомоти дахлдори иҷроияи марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, корхонаҳо, муассисаҳо ва дигар ташкилотҳо новобаста аз шакли моликият ва тобеияти идоравӣ, дар якҷоягӣ бо мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ барномаҳои муқовимат ба вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуниятро барои гурӯҳҳои осебпазир ва махсуси аҳоли бо

хатари бештари сироятёбӣ аз вируси норасоии масунияти одам ва инчунин барои кӯдакони бесарпараст таҳия ва татбиқ менамоянд.

Моддаи 173. Ҳамкори байнисоҳавӣ дар муқовимат ба вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният

1. Муассисаҳои маориф ба нақшаҳои таълимӣ ва фаъолияти таълимию тарбиявӣ масъалаҳои тарғиби тарзи ҳаёти солимро ворид намуда, ба хонандагон дар бораи роҳҳои сироятёбӣ ва усулҳои пешгирии вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният маълумоти пурра, босифат ва дастрас медиҳанд.
2. Муассисаҳои давлатии тандурустӣ бо мақомоте, ки назорати ғайриқонунии муомилоти воситаҳои нашъадорро ба уҳда доранд, дар ҳамкорӣ бо ташкилотҳои ҷамъиятӣ, барномаҳои пешгирии вируси норасоии масунияти одамро барои истеъмолкунандагони воситаҳои нашъадор тариқи сӯзандору ва дигар гурӯҳҳои осебпазир таҳия ва амалӣ мегардонанд.

Моддаи 174. Ҳуқуқ ба пешгирии вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният

1. Ба шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳрвандони хориҷӣ, гурезаҳо, муҳоҷирони иҷборӣ ва шахсони бешаҳрванд ҳуқуқҳои зерин кафолат дода мешавад:

- муоинаи пешгирикунанда бо риояи усулҳои махфӣ, пинҳонӣ ва ихтиёрии ташҳис бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ;

- азназаргузаронии тиббии ихтиёрӣ, махфӣ ва пинҳонӣ бо мақсади ошкор сохтани мубталлашавии шахс бо вируси норасоии масунияти одам ва ташҳис дар муассисаҳои тиббӣ новобаста аз шакли моликият;

- мунтазам гирифтани иттилооти пурра ва босифат, аз ҷумла тавассути воситаҳои ахбори омма оид ба роҳҳои сироятёбӣ ва усулҳои пешгирии вируси норасоии масунияти одам, барномаҳои хизматрасониҳои мавҷудаи пешгирӣ, ҳуқуқҳои инсон вобаста ба эпидемияи вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният, инчунин оид ба таъбабат, нигоҳубин ва дастгирии шахсони аз вируси норасоии масунияти одам сироятёфта ва мубталлаи бемории пайдошудаи норасоии масуният;

- баргузор намудани чорабиниҳои маърифатию оммавӣ, аз ҷумла вохӯриҳо, семинарҳо, аксияҳо ва таъсиси маҳфилҳои пешгирии вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният дар байни аҳоли.

2. Ба гурӯҳҳои махсуси аҳоли бо хатари бештари сироятёбӣ аз вируси норасоии масунияти одам ва гурӯҳҳои осебпазирӣ аҳоли барои тағйирёбии рафтори хатарнок хизматрасониҳо ва иттилооти махсус дода мешавад.
3. Бо мақсади пешгирии паҳншавии вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният, инчунин дигар бемориҳои, ки ба воситаи хун мегузаранд, мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ дар якҷоягӣ бо

мақомоти адлия барномаи пешниҳод кардани иттилоот ва баргузор намудани корҳои маърифатиро дар муассисаҳои низоми иҷроии ҷазои ҷиноятӣ таҳия ва татбиқ менамоянд.

БОБИ 25. РАСОНИДАНИ КУМАКИ ТИББИЮ ИҶТИМОӢ БА ШАХСОНИ ГИРИФТОРИ БЕМОРИҲОИ РӮҲӢ

Моддаи 175. Маҳдуд кардани ҳуқуқҳои шахсони гирифтори бемории рӯҳӣ

1. Ғайри қобили амал эътироф кардани шахси гирифтори бемории рӯҳӣ, танҳо аз ҷониби суд тибқи асос ва тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад.
2. Шахсоне, ки дар натиҷаи бемории рӯҳӣ муваққатан ғайри қобили амал эътироф шудаанд, барои анҷом додани намудҳои алоҳидаи фаъолияти касбии вобаста ба манбаи хатари зиёд, бо қарори комиссияи тиббӣ дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон роҳ дода мешаванд.
3. Номгуи бемориҳои рӯҳиро, ки монетаи амалӣ кардани намудҳои алоҳидаи фаъолияти касбӣ ва фаъолияти бо хатари зиёд алоқаманд мебошанд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад. Номгуи зикргардида бо назардошти таҷрибаи ҳосилшуда ва дастовардҳои илмӣ давра ба давра (на камтар аз як маротиба дар 5 сол) аз нав баррасӣ мегардад.
4. Маҳрум намудани ҳуқуқ ва маҳдуд намудани манфиатҳои қонунии шахсони гирифтори бемории рӯҳӣ танҳо дар асоси муоинаи табиби бемориҳои рӯҳӣ, таҳти назорати диспансерӣ ва дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ ё муассисаҳои рӯҳу асаби мақомоти тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ қарор доштани ӯ, манъ аст.

Моддаи 176. Ташхис ва табобати шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ

1. Ташхиси бемории рӯҳӣ мувофиқи стандартҳо ва таснифҳои (классификацияҳои) маъмули байналмилалӣ муқаррар карда мешавад.
2. Барои ташхис ва табобати шахсони гирифтори бемории рӯҳӣ восита ва усулҳои тиббӣ истифода бурда мешаванд, ки бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ иҷозат дода шудаанд.
3. Восита ва усулҳои тиббӣ танҳо бо мақсади ташхис ва табобат, мувофиқи хусусияти беморӣ истифода гардида, набояд барои ҷазо додани шахсони гирифтори бемории рӯҳӣ ё ба манфиати шахсони дигар истифода карда шаванд.

Моддаи 177. Намояндагии манфиатҳои қонунии шахсоне, ки ба онҳо кумаки тиббии рӯҳӣ расонида мешавад

1. Ҳангоми расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ ҳуқуқ доранд, бо тартиби пешбиниамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонуниашон бо хоҳиши худ адвокат ё шахси дигари ваколатдорро даъват намоянд.
2. Роҳбари муассисае, ки кумаки тиббии рӯҳӣ мерасонад, иштироки адвокатро дар давоми 48 соат, ба истиснои ҳолатҳои пешбиниамудаи Кодекси мазкур, таъмин менамояд.
3. Намояндагони дар қисми 1 ҳамин модда зикршуда ҳуқуқ доранд аз лаҳзаи мурочиат ҳар вақт ба иҷрои уҳдадорӣҳои худ шурӯъ намоянд, ба шахсе, ки манфиатҳои ӯро ҳифз менамояд, мурочиат кунанд, маълумоти вобаста ба чорабиниҳои тиббӣ ва дигар чорабиниҳои нисбат ба ин шахс анҷомёфтаре ба даст оранд. Инчунин, адвокат ҳуқуқ дорад, ки бо ҳуҷҷатҳои тиббии ба бемор дахлдошта шинос шавад.
4. Ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии ноболиғон ва шахсони ғайри қобили амал эътирофшударо намояндагони қонунии онҳо ба амал мебароранд, ки барои ин мақсадҳо ҳуқуқ доранд, инчунин адвокат ё шахси дигари ваколатдорро бо салоҳдиди худ даъват намоянд.
5. Барои ноболиғон, падару модари онҳо, фарзандхондагон, васиён ё парасторони онҳо ва барои шахсони бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ғайри қобили амал эътирофшуда бошад, васиёни онҳо ва ё роҳбарони муассисае, ки кумаки тиббии рӯҳӣ мерасонанд, намояндагони қонунӣ мебошанд.

Моддаи 178. Табобати маҷбурии шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳие, ки кирдори ба ҷамъият хавфнок содир намудаанд

1. Бо таъйиноти судӣ маҷбуран табобат намудани шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ, ки кирдори барои ҷамъият хавфноки дар қонунгузории ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинигардидаро содир намудаанд, тибқи асос ва бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории ҷиноятӣ ва мурофиавии ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат гирифта, ба таври беморхонагӣ дар ташкилотҳои бемориҳои рӯҳӣ, табобатию пешгирикунандаи мақомоти тандурустӣ, ба амал бароварда мешавад.
2. Шахсоне, ки бо қарори суд дар бораи истифодаи чораҳои маҷбурии дорои хусусияти тиббӣ дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ ҷой дода шудаанд, аз ҳуқуқҳои пешбиниамудаи Кодекси мазкур истифода мекунанд.
3. Онҳо дар тамоми давраи дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ буданашон корношоям доништа шуда, тибқи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ ба гирифтани кумақпулӣ ё нафақа дар асосҳои умумӣ ҳуқуқ доранд.
4. Суд чораҳои маҷбурии дорои хусусияти тиббӣ доштаро бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон таъйин менамояд.

Моддаи 179. Муоинаи тиббии рӯҳӣ барои ҳалли масъалаи муносиб будани шахрванд ба хизмати ҳарбӣ

Асос ва тартиби муоинаи дармонгоҳӣ ва беморхонавии бемориҳои рӯҳӣ ҳангоми ҳалли масъалаи аз ҷиҳати саломатии рӯҳӣ муносиб будани шахрванд ба хизмати ҳарбӣ, тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи уҳдадорӣи умумии ҳарбӣ ва хизмати ҳарбӣ» ва

дигар санадҳои меъёрии ҳукукии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки тартиби гузаштани хизмати харбиро танзим мекунанд, инчунин бо ҳамин Кодекс муайян карда мешавад.

Моддаи 180. Ҳамкори муассисаҳои кумаки тиббии рӯҳӣ бо мақомоти корҳои дохилӣ

1. Муассисаҳои рӯҳӣ ва рӯҳу асаби мақомоти тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ, маориф ва дигар идораҳои, ки чунин муассисаҳо доранд, уҳдадоранд дар якҷоягӣ бо мақомоти корҳои дохилӣ барои расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ ба шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ, пешгирии аз ҷониби онҳо содир намудани амалҳои ба ҳаёти онҳо ва атрофиён хатарнок ҳамкорӣ намоянд.
2. Дар сурати даст кашидан аз таъабат, муассисаҳои мазкур уҳдадоранд фавран ба мақомоти корҳои дохилӣ хабар диҳанд.

Моддаи 181. Кумаки тиббии рӯҳӣ ва ҳифзи иҷтимоие, ки давлат кафолат медиҳад

1. Ба шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ аз ҷониби давлат кафолатҳои зерин дода мешавад:
 - кумаки тиббии рӯҳии таъхирнопазир;
 - кумаки машваратӣ ташхисӣ, таъабатӣ, пешгирикунанда, тавонбахшии саломатӣ дар шароити беморхона ва берун аз он;
 - тамоми намудҳои экспертизаи бемориҳои рӯҳӣ, додани корношоҷии муваққатӣ;
 - нафақа, кумаки иҷтимоӣ маишӣ ва мусоидат оид ба кор таъминкунӣ ба шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ;
 - ҳалли масъалаҳои васоят;
 - маслиҳат оид ба масъалаҳои ҳуқуқӣ ва дигар намуди ёрии ҳуқуқӣ дар муассисаҳои бемориҳои рӯҳӣ ва рӯҳу асаб;
 - беҳтар кардани шароити иҷтимоӣ маишӣ маъҷубон ва пиронсолон, ки гирифтори бемориҳои рӯҳианд, ҳамчунин нигоҳубини онҳо;
 - таълими маъҷубон ва ноболиғони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ.
2. Таъмини кумаки тиббӣ ва ҳифзи иҷтимоии шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад.
3. Таъмин намудани шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ ба кумаки тиббии рӯҳӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ аз ҷониби вазорату идораҳои дахлдор, инчунин мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ мутобики ваколатҳои онҳо, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардааст, анҷом дода мешавад.

Моддаи 182. Муассиса ва шахсоне, ки кумаки тиббии рӯҳӣ мерасонанд

1. Кумаки тиббии рӯҳиро муассисаҳои бемориҳои рӯҳӣ (рӯҳу асаб), новобаста аз шакли моликиятшон, дар ҳамкориҳои зич бо ҳадамоти кумаки аввалияи тиббию санитарӣ ва мақомоти ҳифзи иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон мерасонанд.
2. Мутахассисони тибби оилавӣ дар соҳаи кумаки аввалияи тиббию санитарӣ, ки аз тайёрии махсус гузаштаанд барои ташҳиси бемориҳои рӯҳӣ, расонидани кумаки аввалияи тиббии рӯҳӣ, нисбат ба ҳолатҳои рӯҳафтадагӣ бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ, ҳуқуқ доранд.
3. Муқаррар намудани ташҳиси бемории рӯҳӣ, қабули қарор ва додани хулоса барои суд, баррасӣ намудани масъалаи расонидани кумаки ғайриихтиёрии тиббии рӯҳӣ танҳо ҳуқуқи комиссияи табибони бемориҳои рӯҳӣ мебошад.

Моддаи 183. Мустақилияти табиби бемориҳои рӯҳӣ ҳангоми расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ

1. Табиби бемориҳои рӯҳӣ ҳангоми муқаррар намудани ташҳиси бемор ва иҷрои вазифае, ки бо расонидани кумаки тиббӣ ба шахсони гирифтори бемориҳои рӯҳӣ ба пешгирии имкони содир кардани амали барои ҷомеа хатарнок аз ҷониби онҳо вобаста аст, дар қабули қарор мустақил буда, танҳо нишондодҳои тиббӣ, қарзи табибӣ ва талаботи Кодекси мазкурро дастури амал қарор медиҳад.
2. Дар сурати бо фикри аъзои комиссия номувофиқ будани фикри табиби бемориҳои рӯҳӣ ӯ ҳуқуқ дорад фикрашро хаттӣ баён намояд, ки он ба ҳуччатҳои тиббӣ ҳамроҳ карда мешавад.

Моддаи 184. Кафолат ва имтиёзҳои табибони бемориҳои рӯҳӣ, табибони ихтисосҳои дигар, ҳайати тиббӣ ва дигар ҳайат, ки дар расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ ширкат меварзанд

1. Табибони бемориҳои рӯҳӣ, табибони ихтисосҳои дигар, ҳайати тиббӣ ва дигар ҳайат, ки дар расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ ширкат меварзанд, ба имтиёзҳои муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон барои шахсони ба фаъолият дар шароити махсуси меҳнат машғул ҳуқуқ дошта, инчунин дар мавридҳои расонидани зарар ба саломатии онҳо ё фавт ҳангоми иҷрои уҳдадориҳои хизматӣ бояд таҳти суғуртаи ҳатмии давлатӣ қарор дода шаванд.
2. Дар сурати расонидани зарар ба саломатӣ, ки боиси муваққатан гум кардани қобилияти кори шахси дар расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ ширкатварзида, инчунин ҳангоми маъҷуб шудан ё дар ҳолати фавти ӯ ба ворисонаш товони зарар бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохт карда мешавад.
3. Кормандони хурди тиббӣ, ки собиқаи кори 15 солаи бефосила дар муассисаҳои соҳаи тиббии рӯҳӣ доранд ва доимо дар байни беморони рӯҳӣ кор мекунанд, ҳуқуқ доранд, ки аз 50 солагӣ ба нафақа бароянд, кормандон – заноне, ки 3 кӯдак ва ё зиёда аз он доранд аз 48 солагӣ, кормандони миёнаи тиббӣ, ки собиқаи кори бефосилаи 15 сол ва зиёда аз онро дар муассисаҳои бемориҳои рӯҳӣ доранд, ҳуқуқи

аз 53 солагӣ ва занони 3 кӯдак ва ё зиёда аз он дошта аз 50 солагӣ ҳукуки ба нафақа баромаданро доранд. Имтиёзҳои мазкур ба табибон дахл надорад.

Моддаи 185. Асосҳои барои бистарӣ намудан дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ

1. Мавҷуд будани бемории рӯҳӣ, ки муоина ё табобатро тақозо намуда, дар шароити дармонгоҳӣ (берун аз беморхона) гузаронидани онҳо имконнопазиранд, барои дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистарӣ намудани шахс асос шуда метавонад.
2. Чой додани шахс дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудай Кодекси мазкур, ихтиёран бо мурочиат ё бо розигии ӯ анҷом дода мешавад.
3. Шахсе, ки бо тартиби муқаррарнамудай қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ғайри қобили амал эътироф шудааст, дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бо мурочиат ё розигии намояндаи қонунии ӯ чой дода мешавад. Дар ҳолати норизо будани яке аз падару модар ё хангоми ҳузур надоштани онҳо, ё ин ки дигар намояндаи қонунии ӯ, чой додани но болиғ дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бо қарори мақомоти васоят ва парасторӣ сурат мегирад, ки аз болои он ба суд шикоят кардан мумкин аст.
4. Розигӣ барои дар беморхона бистарӣ намудан гирифта шуда бо сабт дар ҳуҷҷатҳои тиббӣ ба расмӣ дароварда шуда, бо имзои шахс ё намояндаи қонунии ӯ ва табиби бемориҳои рӯҳӣ тасдиқ карда мешавад.

Моддаи 186. Ба таври таъҷилӣ дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистарӣ намудани шахсоне, ки қобилияти дарк намудани қабули бошӯрунаи қарорро аз даст додаанд

1. Шахсе, ки гирифтори бемории возеҳи рӯҳӣ гардида, қобилияти дарк намудани қабули бошӯрунаи қарорро аз даст додааст ва бинобар ҳолати рӯҳӣ барои худ ва атрофиён хатарнок аст, ё шахсе, ки бо табобат ва кумаки тиббии рӯҳӣ фаро нагирифтани он боиси хатар ба саломатии ӯ ва расонидани зарари ҷиддии маънавӣ ва моддӣ ба атрофиён мегардад, бо қарори табиби бемориҳои рӯҳӣ бе розигии бемор ва намояндаи қонунии ӯ дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистарӣ карда мешавад.
2. Асоснокии дар беморхона бистарӣ намудан дар чунин ҳолатҳо бояд аз ҷониби комиссияи табибони бемориҳои рӯҳӣ бо тартиби пешбининамудай Кодекси мазкур тасдиқ карда шавад.

Моддаи 187. Муоинаи маҷбурии шахсон дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ

1. Шахсоне, ки ба беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ қабул гардидаанд, бо тартиби пешбининамудай Кодекси мазкур дар давоми 72 соат бояд аз ҷониби комиссияи табибони бемориҳои рӯҳӣ мавриди муоинаи ҳатмӣ қарор дода шаванд. Дар ин ҳолат комиссия бояд дар бораи асоснокии дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистарӣ намудан ё дар хусуси мавҷуд набудани асосҳои кофӣ барои ин амал, қарор қабул намояд. Агар бе розигӣ дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистарӣ намудан беасос дониста шавад ва бистаригардида хоҳиши дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ монданро надошта бошад, ӯ феврал бояд ҷавоб дода шавад. Агар дар беморхонаи

бемориҳои рӯҳӣ бе розигӣ бистарӣ намудан асоснок доништа шавад, хулосаи комиссияи табибони бемориҳои рӯҳӣ дар бораи ҳалли масъалаи минбаъд нигоҳ доштани шахс дар муассисаи бемориҳои рӯҳӣ ба суди маҳалли ҷойгиршавии он дар давоми 48 соат фиристода мешавад.

2. Минбаъд азназаргузарони комиссиявӣ ҳар ним сол бо мақсади муайян кардани зарурати давом додани табобат дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ гузаронида мешавад.
3. Пас аз шаш моҳи дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ ҷой додани шахси бемор, хулосаи комиссия дар бораи зарурати таботати минбаъда дар беморхона бе розигии ӯ аз ҷониби роҳбари беморхона ба суд, ки бо ҳалномаи худ метавонад таботати беморхонавиро дароз намояд, фиристода мешавад.
4. Минбаъд дароз намудани муҳлати таботати беморхонавӣ ҳар 6 моҳ аз ҷониби суд амалӣ карда мешавад. Тартиби мазкур, инчунин нисбат ба шахсоне, ки бо таъйиноти суд маҷбуран таботат меёбанд, татбиқ мегардад.

Моддаи 188. Тартиби баррасии ариза дар бораи таботат ва муоинаи шахсон дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ

1. Ариза дар бораи таботат ва муоинаи шахсон дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ тибқи қонунгузори мурофиавии граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ карда мешавад.
2. Ба аризаи мазкур, ки дар он мутобиқи нишондоди асоснокии бистарӣ намудан дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ омадааст, хулосаи комиссияи табибони бемориҳои рӯҳӣ оид ба зарурияти нигоҳ доштани шахс дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ, замима карда мешавад.

Моддаи 189. Огоҳсозӣ дар бораи бистарӣ намудани шахс дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ

Ба шахси дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистаришуда, агар ҳолати рӯҳии ӯ имкон диҳад, бояд аз ҷониби маъмурияти беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ асос ва мақсади дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ ҷой додани ӯ фаҳмонида шавад. Дар давоми 24 соат ҳешовандон ё намояндаи қонунии вай дар бораи ба беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистарӣ намудани ӯ бояд расман ва хаттӣ хабардор карда шаванд. Ба ҳешовандон ё намояндаи қонунии шахси дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистаришуда, тартиби шикоят кардани қарор дар бораи ҷой додан дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ фаҳмонида мешавад.

Моддаи 190. Ҳуқуқ ва уҳдадорҳои шахсони дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистаришуда

1. Шахсони барои таботат ё муоина дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистаришуда дорои ҳуқуқҳои зерин мебошанд, ки аз ҷониби табиби таботаткунанда ва мудирӣ шуъба танҳо дар ҳолати зарурияти ниҳой ба манфиати саломатӣ ё бехатарии худӣ бемор ё шахсони дигар маҳдуд карда мешаванд:

- истифода аз рухсатии табобатӣ;
- мукотиба дар шароите, ки сензурано истисно менамояд;
- пазироии аёдаткунандагон дар рӯзҳои қабул;
- гирифтани фиристода ва муросилот;
- доштан ва ба даст овардани маводи зарурати аввалия.

2. Шахсони дар беморхонаи бемориҳои рӯҳӣ бистаришуда, ки аз рӯи ҳолати рӯҳии худ қобилияти дарк намудани қабули қарори бошууронаро доранд, уҳдадоранд, қоидаҳои тартиботи дохилии барои беморхонаҳои бемориҳои рӯҳӣ муқарраргардидаро риоя намоянд.

Моддаи 191. Асос барои ҷой додани шахс дар муассисаҳои рӯҳу асаби мақомоти ҳифзи иҷтимоии аҳоли

1. Асос барои ҷойгир намудани пиронсолон ва маъҷубон, аз ҷумла ноболиғон дар муассисаҳои дахлдори рӯҳию асаби мақомоти ҳифзи иҷтимоии аҳоли ҳулосаи комиссияи машваратӣ табибони бемориҳои рӯҳии муассисаи давлатии тандурустӣ ва санади муассисаҳои мақомоти ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар хусуси мавҷуд будани бемории рӯҳӣ мебошад.
2. Шахсони мазкур дар муассисаҳои дахлдори рӯҳиву асаби мақомоти ҳифзи иҷтимоии аҳоли ихтиёран тибқи аризаи хаттӣ, ноболиғон тибқи аризаи намояндаи қонунӣ ва шахсони ғайри қобили амал эътирофшуда бо қарори суд ҷойгир карда мешаванд.
3. Қоидаҳои ҷойгир намудан ва нигоҳдории пиронсолон ва маъҷубони бемориҳои рӯҳӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ таҳия ва тасдиқ карда мешавад.

Моддаи 192. Назорати ҷамъиятӣ оид ба риоя намудани ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шахс ҳангоми расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ

1. Ҳангоми расонидани кумаки тиббии рӯҳӣ иттиҳодияҳои ҷамъиятии табибони бемориҳои рӯҳӣ, дигар иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ мутобиқи оинномаҳои худ метавонанд бо хоҳиш ё бо розигии шахс назорати ҷамъиятиро, ҷиҳати риоя намудани ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии онҳо амалӣ гардонанд. Қоидаи ташриф овардан ба муассисаҳои бемориҳои рӯҳӣ ва рӯҳу асаб бояд дар оинномаи ин иттиҳодияҳо инъикос ёфта бошад.
2. Намояндагони иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ уҳдадоранд, ки шартҳои ташриф оварданро бо роҳбарияти муассисаҳои бемориҳои рӯҳӣ ва рӯҳу асаб мувофиқа намуда, бо қоидаҳои амалкунандаи он шинос шаванд ва уҳдадории ифшо накардани сирри тиббиро имзо ва риоя кунанд.

БОБИ 26. РАСОНИДАНИ КУМАКИ ТИББИЮ ИЧТИМОЙ БА БЕМОРОНИ НАРКОЛОГӢ

Моддаи 193. Принципҳои расонидани кумаки наркологӣ

1. Расонидани кумаки наркологӣ дар асоси принципҳои шафқат ва башардӯстона анҷом дода шуда, аз ҳуқуқи инсон ба саломатӣ, инчунин уҳдадорихои асосии табиб чихати расонидани кумак ба бемор, ки дар фаъолияти худ ба қарзи табибӣ ва одоби касбӣ пайравӣ менамояд, ибтидо мегирад.
2. Кумаки наркологӣ ба беморон бо мурочиат ё розигии онҳо ва ба шахсони ноболиғ бошад, бо хошиш ё розигии падару модар ё намояндагони қонунии онҳо, ба истисноӣ ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон расонида мешавад.

Моддаи 194. Намудҳои кумаки наркологӣ ва ҳифзи иҷтимоие, ки давлат кафолат медиҳад

Давлат намудҳои кумаки наркологӣ ва ҳифзи иҷтимоии зеринро кафолат медиҳад:

- кумаки таъҷилии наркологӣ;
- кумаки наркологӣ бо таъмини махфият дар ташкилоту муассисаҳои наркологӣ;
- кумаки машваратӣ ташхисӣ, табобатӣ пешгирӣ, рӯҳдармонию чойивазкунанда, зиддиҳуруҷӣ ва тавонбахшии тиббию иҷтимоӣ дар шароити беморхона ва берун аз он;
- тамоми навъи экспертизаҳои наркологӣ, муайян кардани қорношоямии муваққатӣ;
- машварат оид ба масъалаҳои ҳуқуқӣ ва дигар навъҳои ёрии ҳуқуқӣ;
- фарогирии иҷтимоию маишии маъҷубон ва кӯҳансолони гирифтори бемориҳои наркологӣ.

Моддаи 195. Ҳуқуқҳои шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ

Шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ дорои тамоми ҳуқуқ ва озодиҳое мебошанд, ки Конститутсия ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Чумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудаанд, аз ҷумла:

- муносибати эҳтиромона ва башардӯстона, ки таҳқири шаъну эътибори инсониро истисно менамояд;
- махфияти маълумот доир ба хусусияти бемориҳои мавҷудаи наркологии онҳо ва усулҳои табобати истифодашаванда, агар он ба саломатиашон зарар наоварад;

- истифодаи воситаю усулҳои таъботӣ, ба истиснои ҳолатҳои манъкардаи қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон;
- дар шароити дармонгоҳӣ ва беморхонавӣ гузаронидани таъбот;
- нигоҳдорӣ дар муассисаҳои таъботии беморхонаи наркологӣ дар тӯли муҳлате, ки барои муоина ва таъбот зарур аст;
- расонидани кумаки тиббӣ дар шароите, ки ба талаботи санитарияи гигиенӣ ҷавобгӯ мебошад;
- бо талаби беморон даъват намудани мутахассисони наркологӣ ва бемориҳои рӯҳӣ барои кор дар комиссияи тиббӣ оид ба масъалаҳои танзимкунандаи Кодекси мазкур;
- гирифтани кумаки иҷтимоӣ аз давлат;
- пешниҳоди арзу шикоят ба мақомоти давлатӣ, суд, муассисаву ташкилотҳо;
- ёрии адвокат, намояндаи қонунӣ, инчунин шахси дигар бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон;
- гирифтани иттилоот оид ба хусусияти бемориашон, мақсад ва давомнокии намуди кумаки наркологии тавсияшаванда, расмиёти таъингардида ва усулҳои таъбот, натиҷаҳои пешбинигардида, ақсуламалҳои имконпазир, инчунин усулҳои алтернативии таъботӣ;
- муруҷиат бо хоҳиши худ барои ҷавоб додан аз беморхона;
- розигии пешакӣ ва дар ҳар марҳила даст кашидан аз истифода ба сифати объекти санҷиши воситаю усулҳои тиббӣ, тадқиқоти илмӣ ё раванди таълим, аз аксбардорӣ, сабти видео ё филмбардорӣ.

Моддаи 196. Маҳдуд намудани ҳуқуқҳои шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ

1. Маҳдуд намудани ҳуқуқҳои шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузори Чумҳурии Тоҷикистон манъ аст.
2. Номгӯи навъҳои фаъолияти алоҳидаи касбӣ ва корҳои вобаста ба манбаи хатари зиёд, ки ҷиҳати машғул шудан ба онҳо барои шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ маҳдудият муқаррар мегардад, аз ҷониби Ҳукумати Чумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

Моддаи 197. Вазифаҳои муассисаҳои таъботию пешгирикунандае, ки кумаки беморхонавии наркологӣ мерасонанд

Муассисаҳои таъботию пешгирикунанда, ки кумаки беморхонавии наркологӣ мерасонанд, корҳои зеринро анҷом медиҳанд:

- азназаргузаронӣ барои муайян намудани ҳолати мадҳушӣ аз воситаҳои нашъадор, захрнок ё машруботи спиртӣ;
- муоинаи маҷмӯи клиникии шахсони бистаришуда чихати муқаррар намудани беморӣ;
- табобат ва офияти тиббии шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ;
- расонидани кумаки рӯҳӣ ва дигар кумакҳои тиббӣ ба шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ;
- расонидани кумакҳои тиббӣю иҷтимоӣ ва ҳуқуқӣ ба шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ;
- гузаронидани табобати ивазкунандаи алтернативӣ нисбат ба шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ.

Моддаи 198. Уҳдадорихои кормандони тиббии муассисаҳои наркологӣ

Кормандони тиббии муассисаҳои наркологӣ уҳдадоранд:

- беморони дар муассисаҳои наркологӣ мавҷударо бо тамоми навъҳои кумаки тиббии пешбининамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ таъмин намоянд;
- барои бурдани мукотиба, фиристодани шикоят, ариза ва мактубҳо ба мақомоти давлатӣ, прокуратура, суд, инчунин адвокат шароит фароҳам оваранд;
- дар хусуси тағйир ёфтани ҳолати саломатии бемор ё руҳ додани ҳолати фавқулода бо ӯ, хешовандон ё намояндаи қонунии ӯ, дар сурати набудани онҳо бо нишондоди ӯ дигар шахсро огоҳ намоянд;
- амнияти бемори дар беморхона қарордоштаро таъмин намуда, маводи муросилотро таҳти назорат гиранд.

Моддаи 199. Асосҳо барои бистарикунонӣ дар беморхонаи наркологӣ

1. Барои бистарикунонӣ дар беморхонаи наркологӣ инҳо асос шуда метавонанд:

- мурочиати ихтиёрӣ ҳангоми мавҷудияти бемории наркологӣ дар шахсе, ки ҳолаташ ташҳис ё табобатро тақозо менамояд ва онро дар шароити дармонгоҳӣ анҷом додан номумкин аст;
- гузаронидани экспертизаи судию наркологӣ;
- гузаронидани ташҳиси меҳнатӣ;
- гузаронидани экспертизаи ҳарбӣ – наркологӣ;
- гузаронидани табобати ҷойивазкунандаи ёрирасон ба беморони гирифтори нашъамандӣ.

2. Асосҳо барои бистарикунонӣ ба таври таъҷилӣ дар беморхонаи наркологӣ, ҳолати очилии рӯҳӣ ва соматикӣ мебошанд, ки дар натиҷаи истеъмоли воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ, машруботи спиртӣ ба амал омада, сабабгори инҳо мешаванд:

- боиси хатари бевосита барои бемор ва атрофиёнаш;
- нотавонӣ ё ғайриимкон гардидани мустақилона қаноатбахш кардани талаботи ҳаёт;
- хатари зарари ҷиддӣ ба саломатии ӯ дар натиҷаи бадшавии ҳолати рӯҳияш, агар шахс бе кумаки наркологӣ монад.

Моддаи 200. Бақайдгирӣ ва назорати диспансерии шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ

Бақайдгирӣ ва назорати диспансерии беморони наркологӣ ва гирифтори рӯҳиву рафтори алоқаманд ба истеъмоли воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ, машруботи спиртӣ бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 201. Мустақилияти табибони нарколог ва бемориҳои рӯҳӣ ҳангоми расонидани кумаки наркологӣ

1. Табибони нарколог ва бемориҳои рӯҳӣ ҳангоми расонидани кумаки наркологӣ дар фаъолиятҳои мустақил мебошанд ва танҳо нишондодҳои тиббӣ, қарзи табибӣ ва Кодекси мазкурро дастури амал қарор медиҳанд.
2. Муқаррар кардани ташҳиси бемории наркологӣ ҳуқуқи истисноии табиби нарколог ва табиби бемориҳои рӯҳӣ мебошад.
3. Қарор дар хусуси муқаррар намудани назорати диспансерӣ ё аз қайди наркологӣ баровардани шахсони гирифтори бемории наркологӣ ё онҳое, ки ба истеъмоли ғайритиббӣ воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ, машруботи спиртӣ ва моддаҳои ба онҳо баробар роҳ медиҳанд, аз ҷониби комиссияи табибони нарколог ва бемориҳои рӯҳӣ қабул карда мешавад.
4. Табиби нарколог ва бемориҳои рӯҳӣ, ки ақидааш бо ақидаи аъзои комиссия мувофиқ нест, ҳуқуқ дорад фикри худро ба таври хаттӣ алоҳида баён созад, ки он ба ҳуҷҷатҳои тиббӣ замима карда мешавад.

Моддаи 202. Муоинаи тиббии шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ

Муоинаи тиббии шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ бо тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ гузаронида мешавад.

Моддаи 203. Табобати маҷбурии шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ

1. Нисбат ба шахсоне, ки ҷиноят содир кардаанд, инчунин шахсоне, ки ҳуқуқвайронкунии маъмуриро содир намудаанд ва ҳамзамон эҳтиёҷ ба табобати бемории тасдиқшудаи наркологӣ доранд ва аз табобати ихтиёрӣ дасткашӣ менамоянд, дар асоси қарори суд чораҳои маҷбурии хусусияти тиббӣ дошта, андешида мешаванд.
2. Табобати маҷбурии шахс дар шубҳаҳои махсусгардонидашудаи ташкилотҳои тиббии таҳассусӣ амалӣ карда мешавад. Табобати маҷбурии шахсоне, ки аз озодӣ маҳрум шудаанд, дар муассисаҳои иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ бо тартиби муайяннамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.
3. Ҳолатҳое, ки ба амалӣ намудани табобати маҷбурии муҳолифат менамоянд:
 - шахсоне, ки ба 18 солагӣ нарасидаанд;
 - занҳои ҳомила ва модароне, ки фарзандони то 8 сола доранд;
 - шахсоне, ки ба синни нафақа расидаанд;
 - маъюбони гурӯҳҳои I ва II;
 - беморони рӯҳӣ;
 - шахсоне, ки гирифтори бемориҳои ҳамрадифи вазнинанд ва аз ин сабаб монеагӣ ҷиҳати амалӣ намудани табобати маҷбурии вучуд дорад. Рӯйхати чунин бемориҳоро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тасдиқ менамояд.
4. Ташкили табобати маҷбурии бемориҳои наркологӣ дар асоси чорабиниҳои маҷмӯии тиббӣ иҷтимоӣ, табобати меҳнатӣ, ташаккули тарзи ҳаёти солим ва офияти иҷтимоӣ бо риояи речаи муқарраргардида амалӣ карда мешавад.
5. Речаи нигоҳдорӣ дар шубҳаҳои махсусгардонидашудаи ташкилотҳои тиббии таҳассусӣ тарзе муқаррар карда мешавад, ки барои табобати маҷбурии, табобати меҳнатӣ ва ташаккули тарзи ҳаёти солим, инчунин қатъи дастрасии воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ, машруботи спиртӣ ва тавонбахшии иҷтимоӣ шароити мусоидро фароҳам оварад.

Моддаи 204. Ҳамкории муассисаҳои наркологӣ бо мақомоти ҳифзи ҳуқуқ

Муассисаҳои наркологии мақомоти тандурустӣ ва дигар идораҳое, ки чунин муассисаҳо доранд, уҳдадоранд бо мақомоти ҳифзи ҳуқуқ барои расонидани кумаки наркологӣ ба шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ, пешгирии содир намудани кирдори барои онҳо ва атрофиён хатарнок ҳамкорӣ намоянд.

Моддаи 205. Тавонбахшии шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ

Шахсони гирифтори бемориҳои наркологӣ баъди қабули даври табобат дар ташкилотҳои наркологӣ бо тартиби муайяннамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ба тавонбахшии рӯҳӣ ва тиббӣ иҷтимоӣ дар марказҳои давлатӣ ва ғайридавлатии тавонбахшӣ ҳуқуқ доранд.

Моддаи 206. Тартиби муайян намудани майзадагӣ, захрмандӣ ё нашъамандӣ

1. Шахсро танҳо дар асоси хулосаи комиссияи тиббии муассисаи тахассусии тандурустӣ майзада, захрманд ё нашъаманд доништан мумкин аст.
2. Аз болои қарори комиссия, шахс ба мақомоти тандурустии болоӣ ё суд шикоят карда метавонад.

Моддаи 207. Мониторинг, баҳодихӣ ва таҳлили вазъи нашъамандӣ

1. Ҳамоҳангсозии фаъолият оид ба мониторинг, баҳодихӣ ва таҳлили вазъи нашъамандӣ бо ҳамоҳангсозии мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва дигар мақомоти давлатӣ, инчунин ташкилотҳои ғайридавлатӣ дар доираи салоҳияте, ки қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст, сурат мегирад.
2. Тартиби ташкили мониторинг, баҳодихӣ ва таҳлили вазъи нашъамандиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян менамояд.

Моддаи 208. Пешгирии вобастагӣ аз воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва машруботи спиртӣ

1. Пешгирии вобастагӣ аз воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва машруботи спиртиро инҳо дар бар мегиранд:

- ташвиқи маълумот оид ба зарари суиистеъмоли воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва машруботи спиртӣ бо назардошти оқибатҳои тиббӣю иҷтимоӣ ва ҳуқуқии он;

- манъ кардани рекламаи муомилоти воситаҳои нашъадор ва моддаҳои психотропӣ, ташвиқи тарз ва усули тайёр, истифода ва макони дастрас кардани он, инчунин маҳдуднамоии рекламаи намунаи маводи доруворие, ки дар таркибашон воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва прекурсорҳои онҳоро дорад.

2. Чорабиниҳои пешгирикунанда аз вобастагии воситаҳои нашъадор, моддаҳои психотропӣ ва машруботи спиртӣ аз ҷониби шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар доираи ваколатҳояшон амалӣ карда мешаванд.

БОБИ 27. ҲИМОЯИ ТИББИЮ ИҶТИМОИИ ШАҲРВАНДОНИ МУБТАЛОИ ДИАБЕТИ ҚАНД

Моддаи 209. Асосҳои сиёсати давлатӣ ва принципҳои ҳимояи тиббию иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд

1. Сиёсати давлатӣ дар соҳаи ҳифзи саломатӣ ва иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд соҳаи афзалиятноки фаъолияти мақомоти давлатӣ буда, бо роҳҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- дастгирии давлатии ин гурӯҳи шаҳрвандон бо мақсади таъмини ҳифзи ҳаёт, ҳимояи ҳуқуқ, муҳайё кардани шароити зиндагии арзандаи онҳо дар ҳома;
- муқаррар ва риоя кардани стандартҳои давлатӣ оид ба хизматрасонии тиббӣ ва иҷтимоӣ;
- дастгирии давлатии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва дигар ташкилотҳои, ки барои ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шаҳрвандони мубталои диабети қанд фаъолият мекунанд.

2. Принципҳои ҳимояи тиббию иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд инҳо мебошанд:

- расонидани кумаки роғбонии кафолатноки тиббию иҷтимоӣ;
- дастрасии ҳимояи тиббию иҷтимоӣ новобаста ба маҳалли истиқомат ё будубоши шаҳрвандон;
- риояи ягонагии манфиат ва ҳамоҳангии фаъолияти мақомоти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, субъектҳои хоҷагидор, иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ва шаҳрвандон дар соҳаи ҳимояи тиббию иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд;
- афзалиятнокии ҳимояи тиббию иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд, кӯдакон ва ҷавонон, занони ҳомила ва заноне, ки кӯдакони ширмак доранд, калонсолон ва маъҷубон;
- дастгирии давлатии тадқиқотҳои илмӣ дар соҳаи пешгӯӣ ва тадқиқи тарзу усулҳои нави пешгирӣ, ташхис ва табобати диабети қанд ва ҳалли масъалаҳои иҷтимоии бо он алоқаманд;
- муҳайё намудани шароити баробари фаъолияти тиббию иҷтимоӣ барои ҳамаи шаҳрвандони мубталои диабети қанд.

Моддаи 210. Ҳуқуқҳои шаҳрвандони мубталои диабети қанд

1. Ба ҳуқуқҳои шаҳрвандони мубталои диабети қанд инҳо дохил мешаванд:

- гирифтани кумаки роғбонии тиббии махсусгардонидашудаи дармонгоҳӣ ва беморхонавӣ, пешгирии оризаҳои музмини диабети қанд;
- дастрасии нақшаҳои муайяни табобати диабети қанд, аз ҷумла таъмини роғбонии доруворӣ ва воситаҳои худназораткунӣ дар доираи муқаррарнамудаи барномаи кафолатҳои давлатӣ, ба аҳолии расонидани кумаки тиббию санитарӣ;

- интихоби ташкилот ва шакли хизматрасонии тиббию иҷтимоӣ;
 - гирифтани маълумоти ройгон дар бораи ҳуқуқу уҳдадорихои худ;
 - гирифтани хизматрасонии тиббию иҷтимоӣ ё рад намудани он;
 - дар навбати аввал истифода аз хизматрасонии ташкилотҳои таъбиату пешгирии беморӣ, дорухонаҳо ва инчунин ҳуқуқи истифода кардани рухсатии меҳнатии навбатӣ дар вақти мувофиқ.
2. Хизматрасонии тиббию иҷтимоӣ дар асоси муроҷиати шаҳрванд, васӣ, парастор, дигар намояндаи қонунӣ, мақомоти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, иттиҳодияи ҷамъиятии таъсисдодаи шаҳрвандони мубталои диабети қанд расонида мешавад.

Моддаи 211. Низоми давлатии таъмини дастрасӣ ба маводи доруворӣ барои шаҳрвандони мубталои диабети қанд

1. Таъмини дастрасии маводи доруворӣ барои шаҳрвандони мубталои диабети қанд тибқи рӯйхати маводи доруворӣ асосӣ дар доираи барномаҳои миллий ва минтақавии таъмини ин гурӯҳи беморон ва суғуртаи ҳатмии тиббӣ анҷом дода мешавад.
2. Таъмин намудани шаҳрвандони мубталои диабети қанд бо маводи доруворӣ аз ҳисоби маблағҳои дар буҷети давлатӣ пешбинишуда амалӣ карда мешавад.
3. Таъминоти кафолатноки маводи доруворӣ чораҳои зеринро пешбинӣ менамояд:
 - қонё гардонидани талаботи шаҳрвандони мубталои диабети қанд дар доираи маблағҳои пешбинишуда ба инсулинҳои аълосифати генно-инженерӣ ва воситаҳои инсулингузаронӣ (аз ҷумла автоматонидашуда) ба беморони диабети қанди навъи 1 ва ҳамчунин ба навъи 2, ки инсулингузаронӣ барояшон мумкин аст;
 - танҳо аз рӯи нишондиҳандаҳои тиббӣ аз як намуди инсулин ба намуди дигари он гузаронидани беморони мубталои диабети қанд;
 - ҳуқуқи шахси мубталои диабети қанд ба интихоби инсулин бо маслиҳати табиби табобаткунанда.

Моддаи 212. Таъмини ҳимояи иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд

1. Давлат ба шаҳрвандони мубталои диабети қанд ҳуқуқи хизматрасонии иҷтимоиро кафолат медиҳад.
2. Қоида ва тартиби расонидани хизматрасонии иҷтимоӣ ба шахсони мазкур аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ таҳия ва тасдиқ карда мешавад.
3. Чораҳои ҳимояи иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд инҳоро дар бар мегиранд:

- таъмини имконоти баробари шаҳрвандони мубталои диабети қанд ба таҳсил, варзиш ва фаъолияти касбӣ;
- мусоидат намудан ба таҳкими ягонагии иҷтимоӣ ва роҳ надодан ба ҷудоии иҷтимоӣ;
- расонидани кумаки зарурии иҷтимоӣ ба шаҳрвандони мубталои диабети қанд;
- тавонбахшии иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд.

Моддаи 213. Таъмини ҳуқуқи кӯдакони мубталои диабети қанд ба ҳифзи саломатӣ

1. Бо мақсади таъмини ҳуқуқи кӯдакони мубталои диабети қанд ба ҳифзи саломатӣ, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ташкилотҳои давлатии тандурустӣ барои расонидани кумаки ройгони тиббӣю иҷтимоӣ ба кӯдакон чораҳо меандешанд, ки дар онҳо пешгирии беморӣ, ташхиси тиббӣ, корҳои таъбиқоти солимгардонӣ, аз ҷумла назорати диспансерӣ, тавонбахшии тиббии кӯдакони маъҷуб ва кӯдакони имконияташон маҳдуд пешбинӣ шудаанд.
2. Ба падару модари кӯдакони то 14 солаи мубталои диабети қанд пардохти кумақпулии корношоямии муваққатӣ дар тамоми давраи таъбиқоти ба андозаи 100 фоизи музди меҳнат қафолат дода мешавад.

Моддаи 214. Ташхиси пешакии диабети қанд

1. Ташхиси пешакии диабети қанд бо роҳи таҳқиқи оммавии (скрининги) шаҳрвандон ва татбиқи тарзу усулҳои ташхиси очили моил будан ба ин беморӣ, бо мақсади ошкор намудани шахсони мубталои беморӣ ё мансуби гурӯҳи таҳти хатар қарордошта анҷом дода мешавад.
2. Гузаронидани санҷиши оммавӣ (скрининг) дар байни кӯдакон бояд дар навбати аввал муоинаи кӯдаконеро пешбинӣ намояд, ки хешовандони наздики онҳо мубталои диабети қанди навъи 1 мебошанд.

Моддаи 215. Пешгирии оризаҳои вазнини диабети қанд

Чорабиниҳои ҳатмии пешгирии оризаҳои вазнини диабети қанд инҳо мебошанд:

- мониторинги беморони диабети қанд, ки моили нефропатияи диабети қанд мебошанд;
- муайян кардани гурӯҳи шахсон бо аломати пойи диабетӣ ва таъмин кардани беморони диабети қанде, ки шомили гурӯҳи таҳти хатари буридани дасту пойҳо қарор доранд, бо маводи доруворӣ, пойфазол ва патаки ортопедӣ;

- муоинаи ҳарсолаи шабакаи чашми беморони диабетӣ қанд ва дар баробари ин, гузаронидани таҳқиқоти зарурии пешбиниамудаи меъёрҳои (стандартҳои) хизматрасонии тиббӣ;

- муоинаи ҳарсолаи беморони диабетӣ қанд барои муайян кардани миқдори холестерин ва таҳлили гемоглобини гликолизатсияшуда барои беморони диабетӣ қанди навъи 1 дар як сол на камтар аз се маротиба ва барои беморони диабетӣ қанди навъи 2 дар як сол як маротиба.

Моддаи 216. Феҳристи давлатии шаҳрвандони мубталои диабетӣ қанд

1. Бо мақсади таъмини ҳимояи тиббию иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабетӣ қанд сохторҳои соҳаи диабетӣ қанд феҳристи давлатии шаҳрвандони мубталои диабетӣ қандро ба роҳ мемонанд.
2. Маълумоти феҳристи давлатии шаҳрвандони мубталои диабетӣ қанд хусусияти шахсӣ дошта, махфӣ мебошад ва набояд ошкор карда шавад.

БОБИ 28. НАЗОРАТИ ДАВЛАТӢ ДАР СОҲАИ ТАНДУРУСТӢ

Моддаи 217. Назорати давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ

1. Фаъолияти ташкилотҳо ва муассисаҳои низоми тандурустӣ новобаста аз шакли моликият аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ ва мақомоти дахлдор назорат карда мешавад. Гузаронидани назорати давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ тибқи талаботи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.
2. Назорати давлатӣ дар соҳаҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- фаъолияти тиббӣ;

- фаъолияти фарматсевтӣ, муомилоти маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ;

- беҳатарии санитарии эпидемиологии аҳоли.

3. Ба мансабҳои роҳбарикунандаи мақомоти давлатие, ки назорати давлатиро дар соҳаҳои фаъолияти тиббӣ, фаъолияти фарматсевтӣ, муомилоти маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ, таъмини беҳатарии санитарии эпидемиологии аҳоли амалӣ менамоянд, шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дорои таҳсилоти олии касбии тиббӣ ва фарматсевтӣ мебошанд, таъйин карда мешаванд.
4. Назорати давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ дар шакли санҷиш амалӣ карда мешавад. Санҷиш тибқи Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ гузаронида мешавад.
5. Мақомоти давлатие, ки назорати давлатиро дар соҳаи тандурустӣ амалӣ менамоянд, шаклҳои ҳисоботи омории идоравӣ, варақаҳои санҷишӣ, меъёрҳои

арзёбии дараҷаи хатарнокӣ, нақшаҳои ҳарсолаи санҷишро мутобиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи санҷиши фаъолияти субъектҳои хоҷагидор» ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва тасдиқ менамоянд.

Моддаи 218. Назорати давлатӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ

1. Назорати давлатӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ ба огоҳонидан, муайян кардан, пешгирӣ намудани ҳуқуқвайронкуниҳои пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи фаъолияти тиббӣ, ҳамчунин назорати риояи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ аз ҷониби субъектҳои тандурустӣ равона шудааст.
2. Назорати давлатӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ аз ҷониби мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти тиббӣ амалӣ карда мешавад.
3. Мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти тиббӣ фаъолияти худро дар асоси Низомнома, ки аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардидааст, амалӣ менамояд.
4. Объектҳои назорати давлатӣ дар соҳаи фаъолияти тиббӣ хизматрасониҳои тиббӣ мебошанд, ки аз ҷониби шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ расонида мешаванд.
5. Номгӯи хизматрасониҳое, ки ба назорати давлатии фаъолияти тиббӣ фаро гирифта мешаванд, аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи тандурустӣ муайян карда мешаванд.

Моддаи 219. Назорати давлатӣ дар соҳаи фаъолияти фарматсевтӣ, муомилоти маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ

1. Назорати давлатӣ дар соҳаи фаъолияти фарматсевтӣ, муомилоти маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ ҷиҳати пешгирӣ намудан, ошкор сохтан ва бартараф кардани ҳуқуқвайронкуниҳо дар соҳаи фаъолияти фарматсевтӣ, ҳамчунин ба назорати иҷрои санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки фаъолияти фарматсевтиро ба танзим мебароранд, равона шудааст.
2. Назорати давлатиро дар соҳаи фаъолияти фарматсевтӣ, муомилоти маводи доруворӣ ва молҳои тиббӣ, мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти фарматсевтӣ амалӣ менамояд.
3. Мақоми ваколатдори назорати давлатии фарматсевтӣ фаъолияти худро дар асоси Низомнома, ки аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардидааст, амалӣ менамояд.
4. Номгӯи масъала ва маҳсулоти назоратшавандаро дар соҳаи фаъолияти фарматсевтӣ мақоми ваколатдори назорати давлатии фаъолияти фарматсевтӣ муайян месозад.

Моддаи 220. Назорати давлатии санитарӣ ва эпидемиологӣ

1. Назорати давлатии санитарӣ ва эпидемиологӣ ба огоҳонидан, ошкорсозӣ ва пешгирии вайрон кардани қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини беҳатарии санитарӣ ва эпидемиологӣ аҳоли равона шуда, инчунин назорати риояи санадҳои меъёрии ҳуқуқиро дар соҳаи таъмини беҳатарии санитарӣ

эпидемиологӣ ва меъёрҳои гигиенӣ бо мақсади ҳифзи саломатӣ ва муҳити зисти аҳоли дар бар мегирад.

2. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, биноҳо, сохтмонҳо, корхонаҳои истеҳсоли, ашё, таҷҳизот, воситаҳои нақлиёт, об, ҳаво, маҳсулоти ғизоӣ, объектҳои дигари ғайрифаъолият, истифодабарӣ, истеъмол, қабул намудан ва истифодабарии онҳо, ки ба саломатии инсон ва муҳити зист метавонанд зарар расонанд, объектҳои назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ мебошанд.
3. Гузаронидани муоина ва таҳқиқи санитарии эпидемиологӣ барои муайян намудани сабаб ва ошкорсозии пайдоиш ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ ва бемориҳои ғайрисироятӣ оммавӣ дар байни аҳоли равона карда мешавад.
4. Назорати давлатӣ дар соҳаи бехатарии санитарии эпидемиологӣ дар шакли санҷиш амалӣ карда мешавад. Санҷиши бехатарии санитарии эпидемиологӣ дар асоси Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.
5. Шахсони мансабдори ҳадамоти санитарии эпидемиологӣ, ки назорати давлатии санитарии эпидемиологиро амалӣ мекунанд, инҳо мебошанд:

- Сартабиби давлатии санитарии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва муовинони ӯ;

- роҳбарони раёсатҳо ва шубҳаҳои мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ;

- роҳбарони мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ, дар ҳудуди дахлдор ва нақлиёт;

- сартабибони давлатии санитарӣ дар сатҳи ноҳияҳо, шаҳрҳо, вилоятҳо, нақлиёт ва муовинони онҳо;

- роҳбарони зерсохторҳои мақомоти дигари давлатӣ дар соҳаи бехатарии санитарии эпидемиологӣ аҳоли.

6. Сартабибони давлатии санитарии ноҳияҳо, шаҳрҳо ва вилоятҳо, ки дар соҳаи бехатарии санитарии эпидемиологӣ дар ҳудудҳои муайян ва нақлиёт фаъолият менамоянд, дар асоси қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба вазифа таъин ва аз вазифа озод карда мешаванд.
7. Сохторҳои марказҳои назорати давлатии санитарии эпидемиологӣ дигар вазорату идораҳо оид ба таъмини бехатарии санитарии эпидемиологӣ аҳоли дар назди Сартабиби давлатии санитарии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳисоботдиҳанда мебошанд.
8. Ба вазифаи роҳбарони мақомот ва ташкилотҳои ҳадамоти санитарии эпидемиологӣ шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дорои таҳсилоти олии касбии тиббии санитарии эпидемиологӣ, тиббии пешгирӣ ё тандурустии чамъиятӣ мебошанд, таъин карда мешаванд.
9. Сартабибони давлатии санитарӣ ва муовинони онҳо дорои ваколатҳои зерин мебошанд:

- баррасии мавод дар бораи вайрон кардани қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини бехатарии санитарии эпидемиологӣ аҳоли;

- пешниҳоди мавод ба суд бо тартиби муқарраршуда, хангоми риоя накардани қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини бехатарии санитарии эпидемиологӣ аҳоли;

- ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ додани хулосаҳои санитарияу эпидемиологӣ, ки тибқи Кодекси мазкур пешбинӣ шудааст;

- ба мақомоти ваколатдори назорати давлатии санитарияу эпидемиологӣ даъват намудани шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ чиҳати баррасии мавод ҳангоми вайрон кардани талаботи бехатарии санитарияу эпидемиологӣ;

- ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ додани амрномаҳо, ки иҷрои онҳо дар муҳлатҳои муқарраргардида ҳатмӣ мебошанд;

- мутобиқи фаъолияти аз ҷониби онҳо иҷрошаванда, гузаронидани экспертизаи санитарияу эпидемиологӣ, муоина, таҳқиқ ва озмоиши токсикологӣ, гигиенӣ ва дигар навъи арзёбиҳои пешбиниамудаи Кодекси мазкур.

10. Шахсони мансабдори ҳадамоти санитарияу эпидемиологӣ ҳангоми ошкорсозии вайрон намудани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини бехатарии санитарияу эпидемиологӣ аҳоли, ки ба пайдоиш ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ ва ғайрисироятӣ оммавӣ таҳдид мекунад, баровардани қарори асоснок дар бораи то баргараф намудани ҷунин вайронкунӣ боздоштани истифодаи он ё оид ба манъ кардани маблағгузории суратҳисобҳо ва ҳисобномаҳои ташкилотҳои молиявӣ қарзӣ дар ҳолати имконнопазирии баргарафкунии онҳо, манъ кардани он ҳангоми:

- лоиҳакашӣ, сохтмон, азнавсозӣ, азнавтатқизонии техникаи объектҳо ва ба истифода додани онҳо;

- истифодаи объектҳо, сеҳҳо ва қитъаҳои истехсолӣ, биноҳо, иншоот, иморатҳо, татқиқот, воситаҳои нақлиёт, иҷрои корҳои алоҳида ва хизматрасонӣ;

- таҳия, истехсол, воридот, нигоҳдошт, интиқол, фурӯш ва истифодаи молу ашёи истехсолӣ, иловагӣҳои озӯқавӣ, молҳои ғизой, оби нӯшокӣ, пеститсидҳо;

- истифодаи объектҳои обӣ бо мақсади таъмини обҳои нӯшокӣ, хоҷагию маишӣ ва эҳтиёҷоти дигар;

- ба ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид намудани молҳои, ки дар мавриди мутобиқат ба қоида ва меъёрҳои санитарӣ дорои хулосаи санитарияу эпидемиологӣ намебошанд ё маводи бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон, эҳтимолан барои инсон хатарнок ба қайд гирифтанишудаи кимиёвӣ, биологӣ, навъҳои алоҳидаи маҳсулот, партовҳои радиоактивӣ, молҳо ва борҳо.

11. Шахсони мансабдори ҳадамоти санитарияу эпидемиологӣ ҳангоми таҳдиди пайдоиш ва паҳншавии бемориҳои сироятӣ барои атрофиён хатарнок дар мавриди зерин қарорҳои асоснок мебароранд:

- бистарикунонӣ барои муоина ё алоҳида нигоҳ доштани шахсони мубталои бемориҳои сироятӣ, ки барои атрофиён хатарноканд ё шахсони ба ҷунин беморӣ гумонбаршуда;

- гузаронидани муоинаи ҳатмии тиббӣ, бистарикунонӣ ё алоҳида нигоҳ доштани шаҳрвандоне, ки бо шахсони мубталои бемориҳои сироятӣ ба атрофиён хатарнок робита доранд;

- муваққатан аз кор барканор намудани шахсоне, ки интиқолдиҳандагони ангезандаи бемориҳои сироятӣ мебошанд ва метавонанд манбаи паҳншавии бемориҳои сироятӣ гарданд;

- аз кор барканор намудани шахсоне, ки интиқолдиҳандагони ангезандаи бемориҳои сироятӣ мебошанд ва метавонанд вобаста ба хусусиятҳои корҳои аз ҷониби онҳо иҷрошаванда ё истехсолӣ, паҳнкунандагони бемориҳои сироятӣ шаванд;

- гузаронидани эмкуниҳои пешгирикунанда дар байни гурӯҳҳои алоҳидаи шаҳрвандон вобаста ба нишондиҳандаҳои эпидемикӣ;

- чорӣ намудани (бекор кардани) карантин дар ташкилотҳо ва объектҳо.

12. Барои риоя накардани талаботи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини бехатарии санитарияу эпидемиологии аҳоли аз ҷониби шахсони мансабдори хадамоти санитарияу эпидемиологӣ қарори асоснок дар ҳолатҳои зерин қабул карда мешавад:

- дар хусуси ба ҷавобгарии маъмури кашидан;

- ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ фиристодани мавод барои ҳалли масъала оид ба гузаронидани санчиши дахлдор ва оғоз намудани парвандаи ҷиноятӣ.

13. Шахсони мансабдори хадамоти санитарияу эпидемиологӣ бо тартиби зерин таклифҳо пешниҳод менамоянд:

- ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар бораи татбиқи чорабиниҳо оид ба бехтар намудани вазъи санитарияу эпидемиологӣ ва иҷрои талаботи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини бехатарии санитарияу эпидемиологии аҳоли, инчунин пешниҳодот оид ба лоиҳаҳои барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии ҳудудҳо, барномаҳои мақсадноки ҷумҳуриявӣ ва минтақавӣ таъмини бехатарии санитарияу эпидемиологии аҳоли, ҳифз ва таҳкими саломатии аҳоли ва ҳифзи муҳити зист;

- ба мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар бораи чорӣ намудани (бекор кардан) карантин;

- ба шахсони ҳуқуқӣ мутобиқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини бехатарии санитарияу эпидемиологии аҳоли вобаста ба татбиқ намудани қарорҳо, фармоишҳо ва дастурамалҳо оид ба масъалаҳои таъмини бехатарии санитарияу эпидемиологии аҳоли;

- ба мақомоти масъули сертификатдиҳанда дар бораи боздоштани амал ё бозхондани сертификати мутобиқати корҳо, хизматрасонӣ, маҳсулот, хангоми ошкорсозии номутобиқатии чунин корҳо ба қоидаҳо ва меъёрҳои санитарӣ;

- ба мақомоти масъули иҷозатномадиҳанда дар бораи боздоштани амали иҷозатнома ба намудҳои алоҳидаи фаъолият ё гирифтани чунин иҷозатномаҳо хангоми ошкорсозии вайрон кардани қоидаҳо ва меъёрҳои санитарӣ хангоми амалӣ намудани чунин намуди фаъолият;

- ба корфармоён дар бораи татбиқи ҷазои интизомӣ нисбат ба кормандоне, ки ба риоя накардани қоидаҳои санитарӣ роҳ додаанд;

- ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ҳангоми ҷуброни зарар ба шахрванде, ки дар натиҷаи аз ҷониби онҳо роҳ додан ба вайронкунии қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини беҳатарии санитарию эпидемиологии аҳоли расонида шудааст, инчунин дар бораи ҷуброни хароҷоти иловагӣ, ки мақомот, ташкилотҳои тиббӣ ва хадамоти санитарию эпидемиологии аҳоли барои гузаронидани ҷорабиниҳо оид ба рафъи бемориҳои сироятӣ ва ғайрисироятӣ оммавӣ вобаста ба риоя накардани қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини беҳатарии санитарию эпидемиологии аҳоли зикршуда сарф намудаанд;

- ҳангоми мувофиқаи лоиҳаҳои меъёрҳои лоиҳакашӣ, стандартҳои давлатӣ, меёр ва қоидаҳои сохтмонӣ, лоиҳаҳои қоидаҳои байторӣ ва фитосанитарӣ, ҳифзи меҳнат, ҳифзи муҳити зист, лоиҳаи стандартҳои таълимӣ, лоиҳаҳои дигар санадҳои меъёрӣ ва барномаҳои мақсадноки ҷумҳуриявӣ таъмини беҳатарии санитарию эпидемиологии аҳоли ба меёр ва қоидаҳои санитарӣ, ки аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ тасдиқ мегарданд, хулосаи санитарию эпидемиологӣ диҳанд;

- ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавриди ҷорӣ намудани (бекор намудани) карантин дар ҳудуди кишвар;

- тасдиқ намудани дастурамалҳо ва дигар ҳуҷҷатҳои танзимкунандаи тартиби иҷрои назорати давлатии санитарию эпидемиологиро дар иншооти нақлиёти ҳавоӣ, обӣ, роҳи оҳан, автомобилӣ, мудофия ва дигар иншооти таъйиноти махсус.

14. Шахсони мансабдори мақомоти ваколатдори назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ ҳуқуқ доранд:

- бе мамониат ба ҳудуд ва дохили иншооти ташкилотҳо новобаста аз шакли моликият оид ба назорати иҷрои ҷорабиниҳои санитарию гигиенӣ ва зиддиэпидемикӣ дохил шаванд;

- бо розигии шахрвандон, бо мақсади санҷиши шароити зист ба хонаҳои истиқоматии онҳо ворид шаванд;

- барои таҳқиқи озмоишӣ, намунаҳои ғизо, аз ҷумла маҳсулоти хоми хӯроквориро бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон гиранд;

- воситаҳои нақлиёт ва борҳои интиқолшаванда, аз ҷумла ашёи хоми озуқаворӣ ва молҳои озуқаро бо мақсади муайян намудани мутобикати онҳо ба қоида ва меъёрҳои санитарӣ аз назар гузаронанд;

- тадқиқот ва санҷиши омилҳои муҳити зистро бо мақсади ба қоида ва меъёрҳои санитарӣ ҷавобгӯӣ будани онҳо гузаронанд;

- дар бораи риоя накардани қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини беҳатарии санитарию эпидемиологии аҳоли санад тартиб диҳанд;

- воридот, истеҳсол, истеъмол ва фурӯши хӯроквориро бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон манъ намоянд;

- истеъмоли ғизо, ғизои кӯдакона, маҳсулоти ба таври генетикӣ дигаргуншуда, молҳо ва маснуотро, ки ба саломатии инсон таъсири манфӣ мерасонанд, манъ намоянд;
- ба мақомоти ваколатдори назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ, шахсони воқеӣ ва ҳуқуқиро барои риоя накардани қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи бехатарии санитарию эпидемиологии аҳоли даъват намоянд;
- дар бораи муваққатан аз фаъолият барканор намудани шахсони ба гурӯҳи мухталифи аҳоли, ки манбаи бемориҳои сироятӣ мебошанд ва инчунин, сари вақт аз муоинаи тиббӣ нагузаштаанд, қарори дахлдор бароранд;
- карантинро дар иншооти алоҳида бо тартиби муайяннамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қорӣ намоянд;
- шахсонро, ки манбаи асосии паҳншавии бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ мебошанд, муоина намоянд ва то гирифтани натиҷаи ташҳиси озмоишӣ муваққатан аз кор барканор намоянд;
- ба шахсоне, ки манбаи бемориҳои сироятӣ ва паразитариянд, тибқи нишондод роҳхат барои бистарикунонӣ диҳанд;
- эмкунии ҳатмии аҳоли, пешгирӣ ва гузаронидани дезинфексия, дезинсексия ва дератизатсияро дар ҳудуд ва дохили биноҳо, нақлиёт ва манбаҳои бемориҳои сироятӣ ва паразитарӣ талаб намоянд;
- истеҳсол, истеъмом ва фурӯши маҳсулоти хоми намуди нав, маводи кимиёвӣ, таҷҳизоти технологӣ, моҳият ва равиши асбобу анҷомҳое, ки ба ҳаёт ва саломатӣ зарар доранд, манъ намоянд;
- барои гузаронидани экспертизаи санитарию эпидемиологӣ оид ба омӯхтани таъсири иншоот ба муҳити зист ва саломатии аҳоли ашро дархост намоянд ва бо миқдори дарқорӣ намунаи ашро муваққатан барои гузаронидани санҷиш бе пардохти нархи онҳо гиранд;
- назорати радиатсиониро дар доираи таъмини бехатарии санитарию эпидемиологии аҳоли дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронанд;
- риоя намудани талаботи бехатарии биологӣ ва ҳимояи биологиро дар озмоишгоҳҳои микробиологӣ, санитарии кимиёвӣ ва биокимиёвӣ назорат намоянд;
- минтақаи муҳофизати санитарӣ ва дигаргун намудани ҳудуди онҳоро муайян намоянд;
- истифода ва қорӣ намудани маводи дезинфексионӣ, дезинсексионӣ, дератизатсионӣ ва иловагӣҳои фаъоли биологиро ба ғизо назорат намоянд;
- чорабиниҳои огоҳкунӣ ва қорӣ назорати давлатии санитарию эпидемиологиро ташкил намоянд;
- дар бораи тақсими маблағҳои ҳазинаи эпидемиологӣ чиҳати гузаронидани чорабиниҳои зиддиэпидемикӣ, идора намудани ашро ба ҳадамот вобасташуда, тақлифҳо пешниҳод намоянд;

- амали хулосаи санитарию эпидемиологиро, ки барои пешбурди намуди муайяни фаъолият мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дода шудааст, боздошт намоянд;

- истифодаи намаки йоднокнашударо ба истиснои ҳолатҳои муайян намудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, манъ намоянд.

15. Барои қабул намудани қарор вобаста ба натиҷаи назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ тибқи талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи таъмини бехатарии санитарию эпидемиологӣ аҳоли аз тарафи шахсони мансабдори мақоми ваколатдори назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ, ба ғайр аз санадҳое, ки дар Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон оварда шудаанд, санадҳои зерин бароварда мешаванд:

- санади муоинаи санитарию эпидемиологӣ, ки аз ҷониби шахсони мансабдори мақомоти ваколатдори назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ, дар натиҷаи санҷиши иншоот мутобиқи талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи таъмини бехатарии санитарию эпидемиологӣ тартиб дода мешавад;

- амрнома дар бораи бартараф намудани вайронкунии талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи таъмини бехатарии санитарию эпидемиологӣ аҳоли;

- протокол оид ба вайронкунӣ дар доираи таъмини бехатарии санитарию эпидемиологӣ аҳоли;

- қарори сартабибони давлатии санитарӣ дар бораи гузаронидани чорабиниҳои санитарӣ ва зиддиэпидемикӣ, муваққатан манъ намудани фаъолияти шахсони воқеӣ, манъ намудани воридот, истехсол, истифодабарӣ ва фурӯши маҳсулот барои қабул ва истифода бурдани аҳоли дар фаъолияти соҳибкорӣ ва дигар фаъолият, манъ намудани истехсол, истеъмол ва фурӯши маҳсулоти хоми намуди наф, маводи кимӣёвӣ, таҷҳизоти техникӣ, моҳият ва равиши асбобу анҷомҳое, ки ба ҳаёт ва саломатӣ зарар доранд, инчунин манъ намудани фаъолият ва дигар намуди фаъолияти шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи ҳуқуқвайронкунии маъмурий.

БОБИ 29. МУҚАРРАОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 221. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Кодекси мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани талаботи Кодекси мазкур мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 222. Аз эътибор соқит донишани баъзе санадҳои қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон

Санадҳои қонунгузории зерини Ҷумҳурии Тоҷикистон аз эътибор соқит доништа шаванд:

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 июни соли 1991 «Дар бораи муолиҷаи маҷбурии бемории майзадагӣ ё нашъамандӣ» (Ведомостҳои Совети Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1991, №15, мод. 272);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 15 майи соли 1997 «Дар бораи ҳифзи саломатии аҳоли» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 1997, №9, мод. 115; с. 2003, №4, мод. 149; с. 2004, №2, мод. 45; с. 2005, №12, мод. 651; с. 2009, №5, мод. 339; с. 2013, №7, мод. 537, №12, мод. 901; с. 2016, №3, мод. 146);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 декабри соли 2002 «Дар бораи фаъолияти хусусии тиббӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2002, №11, мод. 663; с. 2005, №12, мод. 634; с. 2009, №3, мод. 97);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 декабри соли 2002 «Дар бораи солимии репродуктивӣ ва ҳуқуқҳои репродуктивӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2002, №11, мод. 699; с. 2015, №3, мод. 223);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 декабри соли 2002 «Дар бораи ёрии равонпизишкӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2002, №11, мод. 753; с. 2004, №2, мод. 54);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 8 декабри соли 2003 «Дар бораи таъмини амнияти санитарияю эпидемиологияи аҳоли» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2003, №12, мод. 677; с. 2008, №10, мод. 822, №12, қ.2, мод. 1015; с. 2011, №12, мод. 857; с. 2013, №7, мод. 538);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 8 декабри соли 2003 «Дар бораи ёрии наркологӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2003, №12, мод. 695);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 9 декабри соли 2004 «Дар бораи тибби халқӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2004, №12, қ.1, мод. 700; с. 2007, №5, мод. 374; с. 2008, №12, қ.2, мод. 1009);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 декабри соли 2005 «Дар бораи муқовимат ба вируси норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2005, №12, мод. 662; с. 2008, №12, қ.2, мод. 1010; с. 2014, №3, мод. 153);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 декабри соли 2006 «Дар бораи ҳимояи ғизодиҳии табиӣ кӯдакон» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2006, №12, мод. 545);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 декабри соли 2006 «Дар бораи ҳимояи аҳоли аз бемории сил» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2006, №12, мод. 547);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июли соли 2007 «Дар бораи пайвандсозии (трансплантатсия) узв ва (ё) бофтаҳои инсон» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2007, №7, мод. 693);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 марти соли 2009 «Дар бораи донории хун ва чузъҳои он» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2009, №3, мод. 96);

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 майи соли 2009 «Дар бораи химояи тиббию иҷтимоии шаҳрвандони мубталои диабети қанд» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2009, №5, мод. 334);

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 декабри соли 2010 «Дар бораи тибби оилавӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2010, №12, қ.1, мод. 835);

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 декабри соли 2010 «Дар бораи иммунопрофилактикаи бемориҳои сироятӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2010, №12, қ. 1, мод. 839).

Моддаи 223. Мавриди амал қарор додани Кодекси мазкур

Кодекси мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон

Эмомалӣ РАҲМОН

ш. Душанбе

30 майи соли 2017

№ 1413

ҚАРОРИ Маҷлиси намояндагони

Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар бораи қабул кардани Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Мутобиқи моддаи 60 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор мекунад:

1. Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон қабул карда шавад.

2. Қарори Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 июни соли 1991, № 371 «Дар хусуси тартиби амалӣ гардондани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муолиҷаи маҷбурии беморони майзадагӣ ё нашъамандӣ» (Ведомостҳои Совети Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с.1991, № 15, мод. 273), Қарори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 15 майи соли 1997, № 420 «Оиди мавриди амал қарор додани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳифзи саломатии аҳоли» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с.1997, № 9, мод. 116; с. 2003, № 4, мод. 149; с. 2004, № 2, мод. 45; с. 2005, № 8 -10, мод. 482; с. 2009, № 4, мод. 251; с. 2013, № 5, мод. 361, № 10, мод. 736; с. 2016, № 1, мод. 7), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 майи соли 2001, № 287 «Оиди қабул кардани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти хусусии тиббӣ» ва мавриди амал қарор додани он (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2002, № 11, мод. 665; с. 2005, № 8 -10, мод. 481; с. 2009, № 1, мод. 14), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 июни соли 2002, № 634 «Оиди қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи солимии репродуктивӣ ва ҳуқуқҳои репродуктивӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2002, № 11, мод. 701; с. 2015, № 2, қ.1, мод.113), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 июни соли 2002, № 662 «Оиди қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ёрии тиббӣ ба беморони рӯҳӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2002, № 11, мод. 755; с. 2004, № 2, мод. 54), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 11 июни соли 2003 «Оиди қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таъмини амнияти санитарии эпидемиологии аҳоли» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2003, № 12, мод. 677; с. 2008, № 6, мод. 541, № 12, қ. 2, мод. 848; с. 2011, № 11, мод. 803; с. 2013, № 5, мод. 368), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 ноябри соли 2003 «Оиди қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ёрии наркологӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2003, № 12, мод. 695), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 17 ноябри соли 2004 «Оиди қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тибби халқӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2004, № 12, қ. 1, мод. 700; с. 2007, № 4, мод. 272; с. 2008, № 10, мод. 833), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 ноябри соли 2005, № 139 «Оиди қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи муқовимат ба вирусҳои норасоии масунияти одам ва бемории пайдошудаи норасоии масуният» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2005, № 11, мод. 575; с. 2008, № 10, мод. 835; с. 2013, № 12, мод. 1024), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 8 ноябри соли 2006, № 393 «Дар хусуси қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимояи ғизодиҳии табиӣ кӯдакон» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2006, № 11, мод. 494), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 ноябри соли 2006, № 404 «Дар бораи қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимояи аҳоли аз бемории сил» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2006, № 11, мод. 500), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 6 июни соли 2007, № 619 «Дар бораи қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи пайвандсозии (трансплантатсия) узв ва (ё) бофтаҳои инсон» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2007, № 6, мод. 483), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 марти соли 2009, № 1256 «Оид ба қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи донории хун ва чузъҳои он» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2009, № 3, мод. 37), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 апрели

соли 2009, № 1274 «Оид ба қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳимояи тиббию иҷтимоии шахрвандони мубталои диабети қанд» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2009, № 4, мод. 222), Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 октябри соли 2010, № 154 «Оид ба қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи тибби оилавӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2010, № 8 - 10, мод. 649) ва Қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24 ноябри соли 2010, № 243 «Оид ба қабул намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иммунопрофилактикаи бемориҳои сироятӣ» (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2010, № 11, мод. 763) аз эътибор соқит дониста шаванд.

Раиси Маҷлиси намояндагони

Маҷлиси Олии

Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ш. ЗУҲУРОВ

ш. Душанбе, 15 марти соли 2017, № 712

ҚАРОРИ Маҷлиси миллии

Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар бораи Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистонро баррасӣ намуда, қарор мекунад:

Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷонибдорӣ карда шавад.

Раиси Маҷлиси

миллии Маҷлиси Олии

Ҷумҳурии Тоҷикистон
УБАЙДУЛЛОЕВ

М.

ш. Душанбе, 18 майи соли 2017, № 374